

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra primární a preprimární pedagogiky

Bakalářská práce

Mgr. Lucie Nulíčková

GLOBALNÍ ROZVOJOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ
V MATEŘSKÝCH ŠKOLÁCH

Olomouc 2021

Vedoucí práce: **Mgr. Alena Srbená, Ph.D.**

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a s použitím pramenů a literatury řádně citovaných a uvedených v seznamu literatury. Práci jsem nevyužila k získání jiného nebo stejného titulu.

V Olomouci dne 26. 4. 2021

.....

Podpis

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí své bakalářské práce, paní Mgr. Aleně Srbené, Ph.D., za mnoho cenných rad a připomínek, kterými mě posunovala blíže k cíli.

Dále bych chtěla poděkovat svým kolegyním za podporu a ochotu spolupracovat na mém projektu.

A mé díky patří v neposlední řadě i mému partnerovi, rodině a přátelům, kteří mě podporovali po celou dobu studia.

OBSAH

ÚVOD	5
TEORETICKÁ ČÁST	7
1 Preprimární vzdělávání na českém území	7
1.1 Institucionální vzdělávání předškolních dětí	7
1.2 Charakteristika osobnosti předškolního dítěte	9
2 Globální rozvojové vzdělávání.....	12
2.1 Definice globálního rozvojového vzdělávání a jeho základní principy	12
2.2 Hlavní témata globálního rozvojového vzdělávání	13
2.3 Přínos globálního rozvojového vzdělávání	14
2.4 Globální rozvojové vzdělávání v mateřských školách	15
3 Projekt jako vzdělávací metoda.....	16
3.1 Vymezení projektové metody	16
3.2 Užití projektové metody v mateřských školách	16
3.3 Výhody a nevýhody projektového vyučování.....	17
PRAKTICKÁ ČÁST.....	19
4 Charakteristika projektu	19
4.1 Cílová skupina, časové vymezení a pedagogické zajištění	19
4.2 Užití organizační formy a metody vzdělávání.....	20
4.3 Hlavní témata projektu.....	21
5 Specifikace projektového cíle	22
6 Plán projektu	29
7 Evaluace	29
7.1 Evaluační nástroj.....	30
7.2. Plánovací evaluace projektu.....	31
7.3 Průběžná evaluace projektu.....	35
7.4 Závěrečná evaluace projektu.....	36
ZÁVĚR	38
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	40
SEZNAM PŘÍLOH.....	43
PŘÍLOHY	44
ANOTACE.....	155

ÚVOD

Implementaci globálního rozvojového vzdělávání do výchovně-vzdělávacího procesu mateřských škol považuji za důležitý krok. Žijeme v globalizovaném, vzájemně provázaném světě, který je, dalo by se říct, rozdělen na dvě poloviny – na státy bohaté a chudé. Jako Evropané máme štěstí, že žijeme v té bohatší části světa, a tak mnozí nabyli dojmu, že problémy zemí tzv. třetího světa se nás netýkají. Nicméně opak je pravdou – všichni žijeme na stejné planetě a je třeba vzniklé problémy řešit komplexně. Již od nejútlejšího věku je třeba v dětech podněcovat hodnoty a postoje, které budou vést k aktivnímu řešení těchto problémů. Učit děti pracovat s informacemi, které se k nim dostávají a kterým často nerozumí, nebo je neumí kriticky zpracovat. Globální rozvojové vzdělávání též přispívá k uvědomění rozdílů a podobností mezi životy lidí v rozvinutém a rozvojovém světě a k pochopení procesů, které tento stav ovlivňují. Je třeba si uvědomit, že děti jsou naše budoucnost, a právě ony mají ve svých rukou zodpovědnost za podobu světa, ve kterém bude mít každý člověk možnost prožít důstojný život.

Téma globálního rozvojového vzdělávání jsem si vybrala z několika důvodů. Tím hlavním důvodem byl fakt, že jsem chtěla spojit všechny obory svého zájmu. Vystudovala jsem bakalářský obor Mezinárodní rozvojová studia na Přírodovědecké fakultě v Olomouci a v rámci praxe jsem jezdila na základní školy s globálně rozvojovým programem. Následně jsem šla studovat magisterský obor Genderová studia na Univerzitu Karlovu, kde byl kladen velký důraz nejen na genderovou, ale také rasovou rovnost lidí. A nyní, jako studentka Učitelství pro mateřské školy opět na Univerzitě Palackého v Olomouci a jako učitelka v mateřské škole, jsem přemýšlela, jak své znalosti a zájmy využít v jedné komplexní práci. A tak vznikl nápad zpracovat projekt zaměřený na globální rozvojové vzdělávání v mateřské škole. Přínos daných oborů je, myslím si, zřejmý – o přínosu rozvojových studií není třeba dlouze diskutovat, znalosti z tohoto oboru byly teoretickým východiskem k projektu. Zásada rasové rovnosti se prolíná celým projektem – snažila jsem se zdůraznit, že ačkoli všechny děti (potažmo lidé) na světě nemají stejné životní podmínky, jsou stejnými lidmi, se stejnými právy a hodnotami jako kdokoli jiný. Znalosti z pedagogického oboru jsou teoretickým východiskem, ale byly velkou měrou využity i v praktické části, při tvorbě pedagogického projektu, kdy jsem vycházela z vývojových specifik dětí předškolního věku.

Dalším důvodem, proč jsem si vybrala toto téma a proč má praktická část podobu pedagogického projektu, byla skutečnost, že jsem chtěla, aby užitek práce neskončil „jen“ získáním vysokoškolského titulu, ale aby mohla být využita nejen v mé praxi, ale

i v pedagogických praxích dalších učitelů a učitelek mateřských škol. A tak vznikl projekt „*Človíčková dobrodružství*“.

Projektem „*Človíčková dobrodružství*“, který je stěžejní částí této práce, děti provází hadrová panenka – černoušek Bubu, se kterou se seznámí hned první den. Právě Bubu se stává jejich průvodcem po Africe, svým každodenním životem. Děti spolu s černouškem Bubu navštíví jeho skromný domov, seznámí se s jeho rodinou. Bubu dětem ukáže svoje hračky, představí dobroty africké kuchyně, zavede je do africké školy i do pralesa. Projekt je plánován jako týdenní, tzn. na pět dní s pedagogickým zajištěním učitelky a asistentky pedagoga. Téma je tak obsáhlé, že by vydalo hned na několik týdnů, ale snažila jsem se dětem realitu afrického kontinentu přiblížit alespoň takto, v několika dnech.

Globální rozvojové vzdělání není přímo součástí našeho školního vzdělávacího programu, nicméně témata globálního rozvojového vzdělávání můžeme zařadit k tématům interkulturní nebo environmentální výchovy. Prostřednictvím globálního rozvojového vzdělávání lze též rozvíjet všechny klíčové kompetence.

Věřím, že se globální rozvojové vzdělávání postupně stane běžnou součástí výchovně-vzdělávacího procesu mateřských škol – toto téma si totiž zaslouží (nejen) pozornost dětí.

TEORETICKÁ ČÁST

Teoretickou částí práce budou čtenáři a čtenářky nejprve uvedeni do problematiky preprimárního vzdělávání na českém území. Dalším velkým tématem bude globální rozvojové vzdělávání. Poslední, tj. třetí úsek teoretické části, bude zaměřen na projekt jako vzdělávací metodu.

Informace byly čerpány převážně z českých zdrojů, které by se daly rozdělit do dvou základních skupin – jedna skupina zdrojů podává ucelený pohled na předškolní vzdělávání a osobnost dítěte tohoto věku, druhá skupina se zabývá rozvojovou problematikou a vzděláváním v tomto směru.

Práce vychází z konstruktivistického paradigmatu, který pracuje s tím, že existuje více realit, protože v kontextu různých kultur existují různé představy o tom, jaká realita je. Každý člověk tedy realitu poznává v kultuře, ve které žije. Výsledkem toho je skutečnost, že na svět nenahlížíme všichni stejně (Guba a Lincoln, 1994). V rámci konstruktivismu je vlastně pravdivé „všechno a zároveň nic“ – záleží na tom, z jakého kulturního prostředí pocházíme a v jakém jsme vychováni (Lara, 2000).

Nyní už se tedy zaměříme na první velké téma – podobu preprimárního vzdělávání na území České republiky.

1 Preprimární vzdělávání na českém území

Institucionální vzdělávání předškolních dětí má na českém území dlouhou tradici. Předškolní vzdělávání je definováno zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Tím je zařazeno do vzdělávacího systému České republiky (Splavcová a Vatalová, 2018).

Tato kapitola je tedy věnována podobě institucionálního vzdělávání dětí předškolního věku, jeho funkcím, hlavním úlohám a specifikům a následně charakteristice osobnosti těchto dětí.

1.1 Institucionální vzdělávání předškolních dětí

Na českém území je předškolní vzdělávání na institucionální úrovni zajišťováno mateřskými školami (i lesními mateřskými školami), respektive pedagogickými pracovníky, kteří absolvovali předepsanou odbornou kvalifikaci. Vzdělávání zde probíhá v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání, z toho potom ředitelé/ředitelky a učitelé/učitelky mateřských škol vychází při tvorbě školního kurikula pro jednotlivé mateřské školy (Splavcová a Vatalová, 2018; Šmelová a Prášilová a kol., 2018).

Předškolní vzdělávání je určeno pro děti od dvou do šesti let. Děti starší tří let jsou do mateřských škol svými rodiči umísťovány velmi často, pro pětileté děti, tj. pro děti, kterým zbývá rok do nástupu na základní školu, je předškolní vzdělávání od školního roku 2017/2018 dokonce povinné (a bezplatné – pro mladší děti je předškolní docházka zpravidla zpoplatněna) (European Commission, 2019). Děti, kterým byl doporučen odklad školní docházky, mohou další předškolní vzdělávání absolvovat v přípravných třídách základních škol. V rámci organizace je budova mateřské školy rozdělena na jednotlivé třídy, do kterých je možné umísťovat děti věkově homogenní (děti stejného věku) nebo heterogenní (děti různého věku) (Splavcová a Vatalová, 2018; Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2019).

Mateřská škola plní hned několik důležitých funkcí. Jelikož je dětem v rámci vzdělávání v mateřských školách poskytována odborná péče, jedná se o funkci pečovatelskou. Mateřská škola se výrazně podílí i na socializaci dítěte – dítě si osvojuje pravidla, na jejichž základech funguje společnost, navazuje první přátelské vztahy – plní tedy funkci socializační. Dále jde o funkci osobnostně rozvojovou – učitelé mateřských škol ke každému dítěti přistupují s respektem a ohledem na jeho individuální zvláštnosti, potřeby a zájmy. Další funkcí, kterou mateřská škola v životě dítěte zastává, je funkce kulturní – skrze ni se dítě seznamuje s kulturou a vytváří si k ní blízký a pozitivní vztah. Poslední výraznou funkcí je funkce personalizační, jelikož dítě se v mateřské škole učí samostatnosti (Šmelová a Prášilová a kol., 2018).

Hlavní úlohou institucionálního vzdělávání dětí předškolního věku je tedy především doplňovat a podporovat výchovu z rodiny a všestranně rozvíjet osobnost dítěte. U každého dítěte by měly být respektovány individuální rozvojové možnosti tak, aby každé dítě před odchodem z mateřské školy dospělo do úrovně, která je pro něj dosažitelná (Splavcová a Vatalová, 2018).

Ostatně směr, kterým se předškolní vzdělávání ubírá, specifikují v rámci Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání rámcové cíle, které do velké míry korelují s výše uvedeným. Prvním rámcovým cílem, tj. záměrem, který při své práci učitelé mateřských škol sledují, je rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání, dále jde o osvojení základů hodnot, na nichž je založena naše společnost a třetím cílem je získání osobní samostatnosti a schopnosti dítěte projevit se jako samostatná osobnost působící na své okolí (Splavcová a Vatalová, 2018).

Předškolní vzdělávání plní i funkci diagnostickou, která vychází z každodenního kontaktu pedagoga s dětmi. Včasnou diagnostikou může být dětem, které to potřebují,

poskytnuta speciálně pedagogická péče, čímž se zvýší jejich šance na kvalitnější vzdělání, což může do budoucna do velké míry ovlivnit i celý život dítěte (Splavcová a Vatalová, 2018).

V rámci předškolního vzdělávání je ke každému dítěti přistupováno individuálně, se zřetelem na jeho vývojové potřeby a možnosti. Pedagog by proto měl vycházet z pedagogické diagnostiky. Taková podoba vzdělávání umožňuje zařadit do jedné třídy děti s rozdílnými vzdělávacími potřebami a různou vývojovou úrovní (Splavcová a Vatalová, 2018).

Výrazným specifikem předškolního vzdělávání je hra – i tím se vzdělávání v mateřských školách odlišuje (Šmelová a Prášilová a kol., 2018). Vedle uspokojování biologických potřeb jde pro dítě o nejpřirozenější činnost, prostřednictvím které sbírá nové zkušenosti a poznává nejen okolní svět, ale i sebe (Bednářová a Šmardová, 2015). Ostatně, o předškolním období se také někdy mluví jako o období hry – což je důkaz toho, že v předškolním věku dítěte se hra stává nejdůležitější a hlavní činností, která dává dítěti smysl, cítí se v ní jistě a radostně (Langmeier a Krejčířová, 2006).

V rámci předškolního vzdělávání jsou uplatňovány spontánní i řízené aktivity, které se ideálně vzájemně doplňují a jsou v rovnováze. Obsah vzdělávací nabídky koreluje se životem dítěte, je pro něj tak smysluplný a odpovídá realitě, kterou dítě přímo prožívá (Splavcová a Vatalová, 2018).

Institucionální vzdělávání předškolních dětí je u nás zajišťováno kvalifikovanými pedagogy v mateřských školách. V rámci výchovně-vzdělávacího procesu je třeba respektovat individuální zvláštnosti každého dítěte, jeho vývojová specifika, potřeby a zájmy. Následující kapitola je věnována obecné charakteristice dětí předškolního věku.

1.2 Charakteristika osobnosti předškolního dítěte

Předškolním obdobím rozumíme úsek života dítěte, který začíná třetím rokem a končí nástupem do první třídy základní školy, tj. „věk mateřské školy“ (Šmelová a Prášilová a kol., 2018). Následující řádky stručně pojednávají o různých vývojových oblastech, nicméně je stále třeba pamatovat na to, že rozdíly mezi jednotlivými dětmi bývají výrazné.

V předškolním období dochází ke zdokonalování fyzické zdatnosti a koordinaci pohybů – ta se projevuje i ve schopnosti sebeobsluhy – v tom, že se dítě dokáže samo (či s mírnou dopomocí) obléknout a svléknout, obouvá se, zouvá, popřípadě zvládá zavazovat tkaničky, či uplatňovat základní hygienické návyky (Mertin a Gillernová a kol., 2015).

Vedle hrubé motoriky se u dítěte rozvíjí i motorika jemná. Kolem čtvrtého roku dítěte se vyhraňuje lateralita – dítě se začíná profilovat buď jako levák nebo jako pravák (tato profilace se ale plně ustaluje až později – mezi desátým a jedenáctým rokem). S jemnou motorikou souvisí i rozvoj dětské kresby (Mertin a Gillernová a kol., 2015; Bednářová a Šmardová, 2015).

Pokud dítěti některé z činností nejde, je neobratné a cítí se nejistě, postupem času přestane tuto činnost vyhledávat, protože nepřichází kýžený úspěch. Chybné motorické návyky z dětství se promítají do zdravotního stavu člověka během celého života (Bednářová a Šmardová, 2015).

U dětí předškolního věku se skokově rozvíjí i kognitivní funkce. Děti si začínají uvědomovat vzájemné souvislosti mezi objekty a jevy, na jejichž základě funguje okolní svět. Otázka „*Co je to?*“ je nahrazována otázkou „*Proč?*“. Pro pochopení je důležitý prožitek, konkrétní situace, činnost, která je součástí každodenního života dítěte (Šmelová a Prášilová a kol., 2018; Mertin a Gillnerová a kol., 2015).

Myšlení dítěte je v tomto období charakteristické svým egocentriem (dítě je středem svého vlastního světa a je přesvědčeno o tom, že i ostatní vidí svět stejně), antropomorfismem (pokud v dítěti něco vzbudí zájem, vnímá to způsobem, jakým si samo přeje) a magičností (hranice mezi tím, co je možné a nemožné, nemá dítě ještě pevně dané a věci vnímá tak, jak by podle jeho předpokladů „měly být“). Představy dětí jsou velmi bohaté a to, co ještě nejsou schopny samy pochopit, často vyplňují tzv. dětskou konfabulací – smyšlenkami, o jejichž pravdivosti jsou děti přesvědčeny – je pro ně nesnadné odlišit realitu a konfabulace¹. Větší míra představivosti může také signalizovat pozdější umělecké směřování daného dítěte, a proto není dobré dítě za „lži“ trestat a radikálně zasahovat do jeho fantazijního světa. Předpojmové myšlení je postupně nahrazováno myšlením názorným, kdy dítě uvažuje v pojmech, které vznikají na základě podobností (Helus, 2007; Mertin a Gillernová a kol., 2015; Langmeier a Krejčířová, 2006).

Během předškolního období se zdokonaluje i řeč. Rozdíly mezi dětmi jsou přitom značné – velmi záleží na tom, jaký mluvní vzor dítě ve svém nejbližším okolí má a jaké má možnosti komunikace s dospělými, a to především mezi patnáctým měsícem a třemi roky života. Pokud dítě v tomto časovém úseku nemá příležitost ke každodenní, dlouhodobé komunikaci, dochází k nevratným negativním změnám v jeho řečových schopnostech

---

¹ Naproti tomu Langmeier a Krejčířová (2006) uvádějí, že dítě již ve třech letech ví, že imaginární věci mají jiné vlastnosti než věci skutečné a je tak schopno odlišit vlastní fantazii od reality.

(Mertin a Gillernová a kol., 2015).

Předškolní děti mají velkou potřebu být aktivní, a to jak v komunikační rovině, tak v rovině lokomoční. Vedle těchto potřeb mají děti i silnou potřebu jistoty, zázemí a bezpečí. Děti nejen v tomto věku tedy potřebují vřelý citový vztah, sociální kontakt, možnost emancipace a seberealizace (Mertin a Gillernová a kol., 2015).

V předškolním období se formují základní citové projevy. Dětské prožívání je intenzivní, ale trvá jen krátkou dobu a často se mění. Ač je dítě stále velmi úzce vázané na rodiče, rádo je opouští a vrhá se do poznávání svých vrstevníků. Neméně důležitý je i vztah matky a otce, který dítě každodenně pozoruje. Na podobě těchto vztahů do značné míry závisí to, jak budou vypadat mezilidské vztahy, až budou předškolní děti samy dospělými (Mertin a Gillernová a kol., 2015).

S emočním vývojem souvisí i morálně-etický vývoj. Předškolní děti už vědí, „co se smí“ a „co se nesmí“, a když dojde k zvnitřnění těchto zásad, nepotřebují již přímý dohled dospělého, který v tomto věku platí za neochvějnou autoritu. Děti ovšem často tyto příkazy a zákazy porušují, jednoduše proto, aby zjistily, co se stane. Velmi často pak přichází pocit viny, a pokud je dítě přísné samo k sobě, jde raději za dospělým, žaluje samo na sebe a očekává trest, než aby se s pocitem viny muselo potýkat (Mertin a Gillernová a kol., 2015).

I v předškolním období je rodina nadále nejdůležitějším prostředím, ve kterém probíhá primární socializace dítěte (Langmeier a Krejčířová, 2018). Nicméně na tomto procesu se významně začíná podílet i mateřská škola. Období shovívavosti, kdy dítě může téměř vše, se kolem třetího roku života dítěte postupně mění na období socializace. Dochází k rozvoji sociální reaktivity – dítě navazuje vztahy s mladšími i staršími dětmi, s dětmi opačného i stejného pohlaví, s dětmi nadanějšími i těmi méně nadanými...dále je v interakci s rodiči, sourozenci, prarodiči i příslušníky širší rodiny. Dítě se učí porozumět prožitkům druhých lidí pomocí tzv. teorie mysli². Jak už bylo uvedeno výše, dítě si také zvnitřňuje pravidla a normy společensky žádoucího chování – dochází k rozvoji tzv. sociálních kontrol neboli ke schopnosti seberegulace. A v neposlední řadě si dítě osvojuje sociální role. Nejvýrazněji to vidíme v diferenciaci na mužské a ženské role (Mertin a Gillernová a kol., 2015; Langmeier a Krejčířová, 2018).

---

² Teorie mysli může být definována jako laický soubor znalostí o lidské psychice. Díky němu můžeme předvídat reakce druhých lidí, umožňuje nám s druhými lidmi vycházet bez větších problémů, zapojovat se do společných akcí (Langmeier a Krejčířová, 2018).

Tolik tedy obecná charakteristika dítěte předškolního věku. Vždy je ale důležité mít na paměti, že každé dítě je jiné, má svá vlastní vývojová specifika, své zájmy a potřeby. A nyní už se věnujme dalšímu úseku teoretické části práce, který pojednává o globálním rozvojovém vzdělávání, jeho hlavních principech, tématech, přínosech i o praktickém využití v mateřských školách.

2 Globální rozvojové vzdělávání

Nynější svět je propojený a rychle se mění. Je potřeba tyto změny sledovat a reagovat na ně. Cílem vzdělávání je tedy otevřená mysl směrem k okolnímu světu (České fórum pro rozvojovou spolupráci, 2015). Následující řádky budou věnovány globálnímu rozvojovému vzdělávání, jehož cílem je mysl lidí otevírat a učit je porozumět dnešnímu světu ve všech jeho souvislostech.

2.1 Definice globálního rozvojového vzdělávání a jeho základní principy

Globální rozvojové vzdělávání je definováno jako *„celoživotní vzdělávací proces, který přispívá k pochopení rozdílů a podobností mezi životy lidí v rozvojových a rozvinutých zemích a usnadňuje porozumění ekonomickým, sociálním, politickým, environmentálním a kulturním procesům, které je ovlivňují.“* Globální rozvojové vzdělávání podporuje vytváření hodnot a postojů, na základě kterých jsou lidé aktivní v řešení místních, ale i celosvětových problémů. Lidé jsou tak zodpovědní za současnou podobu světa (NaZemi, 2012 – 2014). Mezi nejdůležitější principy globálního rozvojového vzdělání patří:

- globální zodpovědnost
  - zodpovědnost sám za sebe i za podobu okolního světa
- participace
  - osobní aktivita na řešení problémů
- partnerství
  - rovnocenný vztah mezi státními i nestátními globálními aktéry
- solidarita
  - ochota pomoci lidem, kteří žijí v nepříznivých podmínkách
- vzájemná propojenost
  - vnímání světa jako celku a hledání souvislostí mezi světovým děním
- otevřenost a kritické myšlení
  - otevřený a kritický přístup k získávaným informacím

- sociální spravedlnost
  - důraz na dodržování lidských práv a rovných příležitostí pro všechny
- udržitelný rozvoj
  - přizpůsobení životního stylu tak, abychom zachovali kvalitní životní prostředí i pro příští generace (NaZemi, 2012 – 2014).

Nyní se pojdme podívat na hlavní témata, která z těchto základních principů globálního rozvojového vzdělávání přímo vychází.

2.2 Hlavní témata globálního rozvojového vzdělávání

Globální rozvojové vzdělávání se zabývá celou řadou tematických oblastí:

- propojenost světa a vzájemná závislost
  - vnímání světa jako celku a porozumění tomu, že rozhodnutí jednotlivce má globální následky
- rozmanitost světa
  - porozumění rozdílům i podobnostem mezi lidmi, respekt k odlišnostem
- životní prostředí
  - pochopení potřeby zlepšit kvalitu života a prostředí všude na světě
- chudoba a nerovnost
  - porozumění příčinám i následkům chudoby a mechanismům, které vytváří nerovnosti mezi lidmi
- lidská práva
  - porozumění významu lidských práv, potřebě jejich respektování
- mír a řešení konfliktů
  - porozumění konfliktům, jejich podstatě a možnostem řešení a jejich vlivu na životy lidí

Konkrétní témata (např. světový obchod, migrace, potravinová bezpečnost...) se dále prolínají zmíněnými oblastmi. S ohledem na provázanost světa je třeba zdůrazňovat propojení mezi lokální, regionální i globální rovinou (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2019).

Již známe základní principy i tematické oblasti globálního rozvojového vzdělávání. Nyní si pojdme říct, jaký přínos může globální rozvojové vzdělávání mít pro děti, učitele, školy i pro celou společnost.

2.3 Přínos globálního rozvojového vzdělávání

Ačkoli globální rozvojové vzdělávání není explicitní součástí Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (ani jiných rámcových vzdělávacích programů), v rámci mateřské školy pro něj nacházíme dostatek prostoru především ve vzdělávací oblasti Dítě a svět. Jeho implementace do výchovně-vzdělávacího procesu je více než žádoucí, jelikož globální rozvojové vzdělávání není přínosné jen dětem, ale také samotným učitelům, škole i celé společnosti.

Dětem (/žákům/studentům) přináší globální rozvojové vzdělávání především pochopení vzájemné provázanosti světa. Zlepšuje se i jejich schopnost kriticky myslet a utvářet si vlastní názory, hodnoty a postoje. Děti se také učí porozumět různým pohledům na svět a respektovat jinakosti. Skrze globální rozvojové vzdělávání rozvíjí svou sebeúctu, sebedůvěru, učí se spolupracovat, komunikovat a řešit nastalé konflikty a problémy. Rozvíjí svůj vztah k sobě samému, ke svému okolí i planetě (České fórum pro rozvojovou spolupráci, 2015).

Učitelé díky globálnímu rozvojovému vzdělávání získávají možnost připravit děti na život v rychle se měnícím světě a zároveň prohlubují i vlastní znalosti globálních témat. Rozvojová témata přímo vybízí ke kreativitě a poutavě pojatému stylu vyučování (České fórum pro rozvojovou spolupráci, 2015).

Globální rozvojové vzdělávání by mělo být součástí celého školního vzdělávacího programu a utvářet tak charakter příslušné vzdělávací instituce. Skrze globální rozvojové vzdělávání se otevírá prostor pro spolupráci mezi jednotlivými školami, mezi školou a místními lidmi, institucemi nebo organizacemi (České fórum pro rozvojovou spolupráci, 2015).

Globální rozvojové vzdělávání má vliv i na fungování celé společnosti – dochází ke změně směrem k udržitelnosti, uplatňování lidských práv a sociální spravedlnosti. Usiluje o demokratickou, mírovou a odpovědnou společnost (České fórum pro rozvojovou spolupráci, 2015).

Mohlo by se zdát, že témata globálního rozvojového vzdělávání jsou určena spíše dětem školního věku, nicméně globální rozvojové vzdělávání se uplatňuje již u předškolních dětí v mateřských školách. O jeho podobě pojednává následující kapitola.

2.4 Globální rozvojové vzdělávání v mateřských školách

Děti předškolního věku jsou navzdory nejrůznějším limitům v myšlení (názorné myšlení, egocentrismus, antropomorfismus, magičnost...) velmi často schopny opravdového vcítění a vnímání perspektivy druhého jedince. Již v tomto věku lze tedy uplatňovat některé principy a myšlenky globálního rozvojového vzdělávání (Stará, 2016). Například: *Děti všude na světě si rády hrají a mají stejná přání. Každý je rád, když mu ostatní nabídnou kamarádství. Někdy potřebuju pomoc já, někdy zase někdo jiný. Nemůžu mít všechno, co chci. Když sbíráme starý papír, zachraňujeme tím stromy. Na sobě mám oblečení, které bylo vyrobeno velmi daleko* (Stará, 2016, s. 25). Jde o izolované zkušenosti, které se do vzájemných souvislostí propojí až později (Stará, 2016).

U dětí předškolního věku je také důležité předávat „*typické základní kameny lidského údělu: vykonat nadlidský úkol, důvěřovat neuvěřitelnému, osvědčit dobrotu srdce*“ (Bravená, 2012, s. 70 in Stará, 2016, s. 25). Děje se tak především prostřednictvím pohádek. Dítě se vcítuje do role hrdiny, který zachraňuje svět nebo drží palce tomu, kdo pomáhá druhým. Právě tyto příběhy pomáhají v dětech posilovat odvahu být aktivní, udělat krok do neznáma, rozhodnout se konat dobro (Stará, 2016).

Globální rozvojové vzdělávání je pro předškolní děti velmi důležité. I malé děti mají přístup k médiím a zajímají se o dění kolem sebe. Dostávají se k nim různé informace, se kterými je třeba dále pracovat – proto je i pro ně určeno globální rozvojové vzdělávání – cíle je ale třeba přizpůsobit předškolnímu věku. V oblasti znalostí jde hlavně o schopnost rozlišit životní podmínky v rozvinutých a rozvojových zemích. Děti také znají princip pomoci a solidarity. V rámci dovedností děti komunikují s ostatními, vyjadřují vlastní názory, rozvíjí představivost a schopnost respektovat odlišnosti jiných. Děti se také učí pracovat s informacemi. V oblasti postojů jsou děti empatické a solidární s lidmi, kteří žijí v jiných životních podmínkách a rozumí výhodám, které přináší spolupráce s ostatními (Dudková, 2009).

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že globální rozvojové vzdělávání je vhodné i pro děti předškolního věku, jen je potřeba tomu přizpůsobit cíle. Velmi také záleží na pojetí celého výchovně-vzdělávacího procesu. S ohledem na témata globálního rozvojového vzdělávání se jako vhodná vzdělávací metoda jeví projekt, o kterém si více povíme v následující kapitole.

3 Projekt jako vzdělávací metoda

Pojem „projekt“ se v posledních letech skloňuje ve všech pádech a na všech komunikačních úrovních. Své místo má i ve vzdělávání. Jde o jednu z alternativ k tradičně zavedenému pojetí vzdělávání a výchovy. Pojďme se teď o projektové metodě dozvědět více.

3.1 Vymezení projektové metody

Projekty jsou nedílnou součástí školního kurikula, jejich přednosti se ale naplno projeví pouze v případě, že jsou chápány jako prostředky učení (projekt je cesta, kterou směřujeme k cíli) a ne jako cíl práce (děláme projekty). Projektová metoda, nebo také „učení v projektech“ má v českém vzdělávacím prostředí tradici, která sahá až do dvacátých let 20. století (Šmelová a Prášilová a kol., 2018).

Projektová metoda se pojí se jmény J. Deweye a W.H. Kilpatricka, představitelů americké pragmatické pedagogiky, kteří si kladli za cíl demokratizaci a humanizaci školy. Základem projektové metody je spolupráce žáků i učitelů, kteří společně řeší daný úkol, který má komplexní charakter – hovoříme o projektu. Projekt je zaměřen na téma, které je spojeno s praktickou stránkou života a tím je pro žáky zajímavé (Šmelová a Prášilová a kol., 2018).

Projektovou metodu jsme tedy teoreticky vymezili a nyní se pojdme podívat na její užití ve výchovně-vzdělávacím procesu mateřských škol.

3.2 Užití projektové metody v mateřských školách

Vedle integrovaných tematických bloků je projektové vyučování v současné době považováno za nejefektivnější metodu pedagogické práce v rámci předškolního vzdělávání. Mezi nástroje projektových aktivit v mateřské škole se kromě integrovaných témat řadí i každodenní praktické problémy, činnosti, jejichž výsledkem je nějaký výrobek či výstup a také výtvarný či slovesný produkt (Polášková).

V předškolním vzdělávání by měl být i v rámci projektové metody brán ohled na potřeby dětí získávat zkušenosti a zážitky, dovednosti a schopnosti. Ostatně jak říkal „otec“ projektové metody pro vzdělávání v raném dětství William H. Kilpatrick: „*Právě v mateřské škole, kde jsou děti ve věku aktivního poznávání a objevování světa prostřednictvím hry, je nejpříznivější a nejpřirozenější příležitost rozvíjet takové činnosti, ve kterých by se nevyučovalo a nepoučovalo, ale více experimentovalo a prakticky zkoušelo*“ (Kilpatrick in Bečvářová, 2003, s. 54).

V mateřské škole můžeme využívat různé druhy projektů. Krátkodobé projekty slouží jako úvod do dané aktivity (např. návštěva místní knihovny, výlet do ZOO), dlouhodobé projekty mohou trvat i celý rok a prolínat se nejrůznějšími činnostmi dětí. Z krátkodobého projektu se také může stát projekt dlouhodobý – vždy záleží na učiteli nebo přímo na zájmu dětí (Opravilová a Gebhartová, 1998).

Pokud chceme realizovat projektovou metodu v mateřské škole, musíme se zamyslet nad provedením čtyř etap:

1. Zvolíme problém, který je pro děti zajímavý.
2. Mluvíme s dětmi o zvoleném tématu – co už víme a co bychom se chtěli dozvědět. Řekneme si, co bude výsledkem projektu (např. výstava pro rodiče).
3. Realizujeme naplánované činnosti.
4. Zakončíme projekt plánovanou činností (např. výstava pro rodiče).

Projekt je potřeba dopředu naplánovat. Při tom nezapomínáme na motivaci dětí a jejich zájmy. Zároveň nepovažujeme náš plán za dogma a bereme zřetel na aktuální situaci ve třídě (Šmelová a Prášilová a kol., 2018).

Co je projekt a jak ho naplánovat již víme. Na závěr se pojdme ještě ve stručnosti podívat, jaké jsou hlavní výhody a nevýhody projektového vyučování.

3.3 Výhody a nevýhody projektového vyučování

Mezi výhody projektového vyučování z hlediska procesu učení se řadí rozvoj klíčových kompetencí, chápání problémů ve vzájemných souvislostech a jejich komplexnosti, přirozený způsob poznávání a příprava na řešení reálných problémů a situací v každodenním životě. Z hlediska dětí (/žáků/studentů) je výhodou, že mají možnost utvářet si vlastní názory a postoje, jsou více motivováni do činnosti a jsou vedeni k respektu individuálních odlišností a vzájemné spolupráci. Pro učitele projektové vyučování přináší jakousi rolovou změnu, kdy je pro dítě spíše spolupracujícím partnerem. Škola skrze něj může demonstrovat svou otevřenost světu a ostatním institucím (Dömischová, 2011).

K nevýhodám projektového vyučování se řadí možné riziko nekázně, respektive hluku, který vznikne, když spolu děti (/žáci/studenti) komunikují v rámci spolupráce na projektu. Z pohledu učitelů jde především o časovou a organizační náročnost (Dömischová, 2011).

Projektová metoda je tedy uplatnitelná i s dětmi v mateřských školách a z výše uvedeného navíc vyplývá, že její výhody nad nevýhodami jasně dominují.

V teoretické části práce bylo popsáno institucionální vzdělávání dětí předškolního věku. Funkcí mateřské školy je především vzdělávat, vychovávat a pečovat o děti předškolního věku. Rozvíjí jejich osobností i sociální stránku. Seznamuje je s kulturou, učí je samostatnosti. Vždy se ale klade důraz na individuální specifika každého dítěte, na jeho potřeby a zájmy.

Předškolní věk je ideální dobou, kdy začít s globálním rozvojovým vzděláváním. Děti se chtějí dozvídat nové věci, znají princip pomoci a solidarity, rozumí výhodám spolupráce. Projekt se zde jeví jako ideální vzdělávací metoda – v praktické části, která je obsahem následujících stránek, bude jeden takový projekt, jenž je zaměřený právě na globální rozvojové vzdělávání v mateřské škole, představen.

PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části se budeme věnovat konkrétnímu projektu, který je stěžejní součástí této bakalářské práce. Projekt s názvem „*Človíčková dobrodružství*“ je zaměřen na rozvojová témata, která jsou ve svém podání přizpůsobena dětem předškolního věku.

Cílem praktické části je tedy **představit plán pedagogického projektu „*Človíčková dobrodružství*“, provést jeho plánovací evaluaci a nastínit další průběh evaluačního procesu³**. Časová dotace projektu je jeden týden, resp. pět dní. V průběhu těchto dní se děti prostřednictvím nejrůznějších her a aktivit seznámí s realitou života v rozvojových zemích – tou je bude provázet černoušek Bubu.

Nyní se tedy obecně seznámíme s celým projektem – s cílovou skupinou, celkovou organizací, s hlavními tématy projektu, s projektovými cíli, plánem projektu a evaluačním nástrojem. Konkrétní vzdělávací nabídka a metodika vedení celého projektu je součástí přílohy.

4 Charakteristika projektu

Projekt „*Človíčková dobrodružství*“ vznikl jako stěžejní část této bakalářské práce. Děti projektem provází postavička černouška Bubu (hadrová panenka), se kterým se seznámí hned první den. Černoušek Bubu děti uvede do svého světa, do svého domova a spolu s ním poté zažívají různá dobrodružství a situace, které jsou každodenní realitou lidí v rozvojovém světě.

4.1 Cílová skupina, časové vymezení a pedagogické zajištění

Projekt je určen především dětem předškolního věku (5 – 6 let, případně dětem s odkladem školní docházky). Děti tohoto věku jsou zvědavé a skrze média se k nim dostává spousta informací, které vnímají. Je třeba tyto děti naučit s informacemi pracovat a dále rozvíjet jejich smysl pro pomoc a solidaritu, který v každém z nich je. Je též důležité dětem ukázat, že realita, ve které žijí, se nemusí shodovat s realitou života všude na světě – je důležité jim ukázat, že život je rozmanitý, má různé podoby a podoba jejich života představuje jen jednu z mnoha možností.

---

³ Původním cílem této bakalářské práce bylo představit, v praxi zrealizovat a provést evaluaci projektu „*Človíčková dobrodružství*“. S ohledem na vývoj epidemiologické situace ale byly všechny mateřské školy z rozhodnutí vlády od 1. března 2021 uzavřeny a nebylo jisté, kdy dojde k jejich opětovnému otevření. Cíl bakalářské práce byl tedy upraven tak, aby mohl být naplněn i přes vládní opatření.

Projekt „*Človíčková dobrodružství*“ je plánován jako krátkodobý, týdenní projekt (respektive projekt na pět dní, kdy děti navštěvují mateřskou školu).

Pedagogicky projekt zajišťují třídní paní učitelky/páni učitelé a asistentka/asistent pedagoga (pokud je ve třídě přítomna/přítomen).

Už víme, pro koho je projekt určen, na jakou dobu je plánován i kdo ho zajistí, co ale nevíme, jsou užité organizační formy a metody vzdělávání – pojďme se na ně nyní podívat.

4.2 Užité organizační formy a metody vzdělávání

Projektu jsou přizpůsobeny všechny dopolední aktivity. Aby činnosti nebyly monotónní a pro děti neatraktivní, během projektu jsou využívány různé organizační formy⁴:

- frontální vzdělávání
- skupinové vzdělávání
- individualizované vzdělávání

i vzdělávací metody⁵:

- metody slovní
  - metody monologické, dialogické, metody práce s knihou
- metody názorně demonstrační
  - předvádění, demonstrace statických obrazů
- metody praktické
  - nácviky pohybových a praktických dovedností, pracovní činnosti, výtvarné činnosti
- metody z hlediska aktivity a samostatnosti žáků
  - metody samostatné práce žáků
- hry s pravidly
- situační (případové) metody

---

⁴ Organizační formy jsou definovány jako organizace vzdělávacího procesu v prostoru a čase (Šmelová, Prášilová a kol., 2018, s. 115).

⁵ Metoda představuje způsob cílevědomého uspořádání aktivit učitele i dětí, které směřují k dosažení cílů, tj. očekávaných výstupů a klíčových kompetencí (Šmelová, Prášilová a kol., 2018, s. 126). Pro potřeby této bakalářské práce byla vybrána klasifikace základních vzdělávacích metod dle Maňáka.

Správná volba organizační formy i vzdělávací metody vyžaduje od učitele/učitelky v mateřské škole především schopnost „vyznat se v dětech“. Je potřeba, aby znali psychologické, sociální a somatické zvláštnosti dětí předškolního věku (Šmelová a Prášilová a kol., 2018).

To tedy byla spíše obecnější charakteristika celého projektu. Nyní se zaměříme na jeho konkrétnější charakteristiku a začneme u témat jednotlivých projektových dní.

4.3 Hlavní témata projektu

Každý den se děti věnují jednomu velkému tématu:

- „*Tak tě tady vítám!*“
Černoušek Bubu se představuje dětem, přivádí je do svého skromného domku, mluví o své rodině, světadílu i o své zemi. Děti s ním prožívají první den v Africe.
- „*S čím si hraje Bubu?*“
Děti spolu s černouškem Bubu tráví další den a čím dál tím víc poznávají, že se ne všichni lidé na světě mají dobře a mají všechno, co by si přáli. Poznají, že africké děti nemají tolik hraček, že často neznají tablet, ani telefon, za to musí svým rodičům pomáhat, pracovat na poli, starat se o zvířata nebo mladší sourozence.
- „*Co jí Bubu?*“
Děti s černouškem Bubu poznávají africkou kuchyni. Ochutnají tradiční jídlo a dozví se, jak je to v Africe s vodou. Děti poznají, že ne všichni lidé na světě mají dost jídla a pitné vody a diskutují o tom, proč bychom neměli jídlem ani vodou plýtvat.
- „*Bubu ve škole*“
Děti s černouškem Bubu navštíví africkou školu. Poznají, že se od té naší v mnohém liší, spoustu se toho naučí a diskutují o tom, proč je vzdělání v životě člověka tak důležité, jaké přináší výhody.
- „*Bubu v přírodě*“
Černoušek Bubu vezme děti do africké přírody. Děti poznávají, že je úplně jiná než ta naše, uvědomují si její pestrost a rozmanitost a také to, že je jakoukoli podobu přírody třeba chránit.

Výsledkem celého projektu bude mimo jiné fotografická nástěnka z jednotlivých dní, která bude vystavena ve třídě po zbytek školního roku. Děti si při pohledu na ni vzpomenou na týden, který strávily ve společnosti černouška Bubu a připomenou si tak všechno, co zažily, i co se dozvěděly.

Děti se tedy v rámci projektu seznámí s černouškem Bubu i se životem jeho rodiny. Zjistí, s čím si africké děti hrají, co jedí, navštíví tamější školu a poznají i zdejší přírodu. Nyní se podíváme na cíle, k jejichž naplnění skrze tato témata projekt „*Človíčková dobrodružství*“ směřuje.

5 Specifikace projektového cíle

Vzdělávání je cílevědomá činnost, proto je cíl důležitou didaktickou kategorií. Pokud budeme hovořit o cíli vzdělávání, hovoříme o „*kvalitativních a kvantitativních změnách jednotlivých žáků v oblasti kognitivní, afektivní a psychomotorické, kterých má být dosaženo ve stanoveném čase v procesu výuky*“ (Kalhous a Obst, 2009, s. 274). Učitel k cíli směřuje ve spolupráci s dětmi (Skalková, 2007).

Aby mohly být cíle efektivně naplněny, měly by splňovat následující vlastnosti: komplexnost, konzistentnost, kontrolovatelnost a přiměřenost. Komplexnost zajistíme tím, že rozvoj osobnosti dítěte neomezíme pouze na jednu oblast, ale zahrneme jak oblast kognitivní, tak i afektivní a psychomotorickou. Konzistentnost spatřujeme v podřízenosti „nižších“ cílů cílům „vyšším“ – nejprve tedy musíme naplnit nižší cíle, abychom dosáhli cíle vyššího. Kontrolovatelnost je zaručena správnou formulací cíle – pokud jsme ho formulovali dostatečně konkrétně, můžeme si ověřit, jestli a v jaké kvalitě jsme tohoto cíle dosáhli. Cíle by měly být stanoveny přiměřeně k individuálním vzdělávacím potřebám dětí, k jejich věku a s ohledem na podmínky vzdělávání (Šmelová a Prášilová a kol., 2018).

Obecným (rámcovým) cílem projektu „*Človíčková dobrodružství*“ je seznámit děti předškolního věku s rozvojovými tématy, s problémy tzv. třetího světa⁶. Dílčími vzdělávacími cíli⁷ z jednotlivých vzdělávacích oblastí jsou pak především následující:

---

⁶ Označení používané pro skupinu málo hospodářsky vyspělých zemí, zpravidla bývalých kolonií, které postupně získaly politickou nezávislost (Sociologická encyklopedie).

⁷ U dílčích vzdělávacích cílů a očekávaných výstupů je dále rozlišeno, jestli jde o cíl psychomotorický z oblasti biologické (P), o cíl kognitivní z oblasti psychologické (K), nebo o cíl afektivní z oblasti sociální (A), což slouží ke zjištění, zda je daný pedagogický projekt v tomto směru vyvážený.

➤ **Dítě a jeho tělo:**

- uvědomění si vlastního těla (P)
- rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (P)
- rozvoj a užívání všech smyslů (P)
- osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře zdraví (K)

Vzdělávací nabídkou⁸ v této oblasti, která je příležitostí k naplňování cílů a dosahování výstupů, je především následující:

- lokomoční pohybové činnosti
- hudební a hudebně pohybové hry a činnosti
- příležitosti a činnosti směřující k ochraně zdraví, osobního bezpečí a vytváření zdravých životních návyků

Zajímají nás také očekávané výstupy – dílčí vzdělávací výstupy, které lze považovat v úrovni předškolního vzdělávání za dosažitelné pro dítě. V této oblasti a pro potřeby konkrétního projektu jsou to následující:

- zvládat základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci (P)
- koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla (P)
- sladit pohyb s rytmem a hudbou (P)
- vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů (P)
- zvládat jemnou a hrubou motoriku (P)
- rozlišovat, co prospívá zdraví a co mu škodí (K)

Mezi rizika, která by mohla ovlivňovat úspěch v naplňování vzdělávacích záměrů a kterých by se měl tedy pedagog v rámci svého výchovně-vzdělávacího působení vyvarovat, řadíme v oblasti Dítě a jeho tělo následující:

- nedostatečný respekt k individuálním potřebám dětí
- omezování samostatnosti dítěte při pohybových činnostech
- nerespektování rozdílných tělesných a smyslových předpokladů a pohybových možností jednotlivých dětí

---

⁸ Na tomto místě je uvedena obecná vzdělávací nabídka, tak jak je popsána v Rámcově vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání. U jednotlivých projektových dní je uvedena již konkretizovaná vzdělávací nabídka, která je součástí příloh.

- neznalost zdravotního stavu a zdravotních problémů dítěte
- nevhodné prostory pro pohybové činnosti a nevhodná organizace z hlediska bezpečnosti dětí

➤ **Dítě a jeho psychika:**

- rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních i produktivních (P, K)
- rozvoj komunikativních dovedností (P)
- posilování přirozených poznávacích citů (K, A)
- vytváření základů pro práci s informacemi (K)

Vzdělávací nabídkou v této oblasti je především následující:

- společné diskuse, rozhovory
- poslech čtených či vyprávěných příběhů
- námětové hry a činnosti
- řešení myšlenkových i praktických problémů
- činnosti zaměřené na chápání pojmů a osvojování poznatků

Očekávané výstupy v této oblasti jsou v souvislosti s konkrétním projektem tyto:

- správně vyslovovat, ovládat dech, tempo i intonaci řeči (P)
- vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky (K)
- vést rozhovor (K)
- porozumět slyšenému (K)
- učit se z paměti krátké texty (K)
- záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost (K)
- přemýšlet, vést jednoduché úvahy (K)
- vnímat, že je zajímavé dozvídat se nové věci (A)

Mezi rizika, která by mohla na výchovně-vzdělávací proces působit v oblasti Dítě a jeho psychika řadíme následující:

- prostředí komunikačně chudé
- málo příležitostí k samostatným řečovým projevům dítěte
- vytváření komunikativních zábran
- převaha předávání hotových poznatků slovním poučováním a vysvětlováním

- příliš racionální, hotový a uzavřený výklad světa
- zahlcování podněty a informacemi bez rozvíjení schopnosti s nimi samostatně pracovat

➤ **Dítě a ten druhý:**

- osvojení si elementárních poznatků, schopností a dovedností důležitých pro navazování a rozvíjení vztahů dítěte k druhým lidem (K, P)
- posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (A)
- vytváření prosociálních postojů (A)
- rozvoj komunikativních dovedností verbálních i neverbálních (K, P)
- rozvoj kooperativních dovedností (A)

Vzdělávací nabídkou v této oblasti je především následující:

- kooperativní činnosti ve dvojicích, ve skupinkách
- aktivity podporující sblížení dětí
- aktivity podporující uvědomování si vztahů mezi lidmi
- hry a činnosti, které vedou děti k ohleduplnosti k druhému

Očekávané výstupy v této oblasti jsou v souvislosti s konkrétním projektem tyto:

- přirozeně a bez zábrán komunikovat s druhým dítětem (K)
- chápat, že všichni lidé mají stejnou hodnotu, přestože je každý jiný (A)
- spolupracovat s ostatními (A)
- vnímat, co si druhý přeje, či potřebuje, vycházet mu vstříc (A)

Mezi rizika, která by mohla na výchovně-vzdělávací proces působit v oblasti Dítě a ten druhý řadíme následující:

- nedostatek pozitivních příkladů a vzorů prosociálního chování
- prostředí, které nabízí málo možností ke spolupráci a komunikaci s druhým

➤ **Dítě a společnost:**

- rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí (A)
- vnímat a přijímat základní hodnoty uznávané ve společnosti (P, A)
- rozvoj základních kulturně společenských postojů, návyků a dovedností dítěte (P, A)
- seznamování se světem lidí, kultury a umění (K)
- vytváření povědomí o existenci ostatních kultur a národností (K)
- vytvoření základních aktivních postojů ke světu, k životu a rozvoj dovedností umožňujících tyto postoje vyjadřovat a projevat (P, A)

Vzdělávací nabídkou v této oblasti je především následující:

- různorodé společné hry a skupinové aktivity
- tvůrčí činnosti výtvarné, hudební, hudebně pohybové
- receptivní slovesné, literární činnosti
- aktivity přibližující dítěti pravidla vzájemného styku a mravní hodnoty
- hry a praktické činnosti uvádějící dítě do světa lidí, jejich občanského života a práce
- aktivity umožňující poznat dítěti rozmanitost kultur

Očekávané výstupy v této oblasti jsou v souvislosti s konkrétním projektem tyto:

- uplatňovat návyky v základních formách společenského chování (P)
- chovat se a jednat na základě vlastních pohnutek a zároveň s ohledem na druhé (A)
- utvořit si základní dětskou představu o pravidlech chování a společenských normách (A)
- přistupovat k druhým lidem bez předsudků, s úctou k jejich osobě (A)
- vnímat umělecké a kulturní podněty (K)
- vyjadřovat své představy pomocí různých dovedností a technik (P)

Mezi rizika, která by mohla na výchovně-vzdělávací proces působit v oblasti Dítě a společnost radíme následující:

- nedostatek etických a estetických podnětů a příležitostí k jejich kultivovanému prožívání a vyjádření
- nevhodný mravní vzor okolí

➤ **Dítě a svět:**

- osvojení si poznatků a dovedností potřebných k péči o okolí (K, P)
- vytváření elementárního povědomí o přírodním, kulturním i technickém prostředí, o jeho rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách (K)
- poznávání jiných kultur (K)
- pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit a zlepšovat, ale také poškozovat a ničit (K)
- rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách (A)
- vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, se živou a neživou přírodou, lidmi, společností, planetou Zemí (K)

Vzdělávací nabídkou v této oblasti je především následující:

- práce s literárními texty, s obrazovým materiálem, využívání encyklopedií
- praktické činnosti, na jejichž základě se dítě seznamuje s různými přírodními i umělými látkami a materiály
- pozorování životních podmínek a stavu životního prostředí
- kognitivní činnosti (kladení otázek, hledání odpovědí, diskuse nad problémem, vyprávění...)

Očekávané výstupy v této oblasti jsou v souvislosti s konkrétním projektem tyto:

- mít povědomí o širším společenském, věcném, přírodním, kulturním i technickém prostředí (K)
- vnímat, že svět má svůj řád, že je rozmanitý a pozoruhodný, nekonečně pestrý a různorodý – jak svět přírody, tak i svět lidí (K)
- porozumět, že změny jsou přirozené a samozřejmé (K)
- mít povědomí o významu životního prostředí (K)

- rozlišovat aktivity, které mohou zdraví okolního prostředí podporovat a které je mohou poškozovat (K)
- pomáhat pečovat o životní prostředí (P)

Mezi rizika, která by mohla na výchovně-vzdělávací proces působit v oblasti Dítě a svět řadíme následující:

- nedostatek příležitostí vidět a vnímat svět v jeho pestrosti a změně, v jeho dění a řádu
  - nedostatečné a nepřiměřené informace, nedostatečné, nepravdivé nebo žádné odpovědi na otázky dětí
  - výběr a nabídka témat, která jsou životu dítěte příliš vzdálená, pro jeho vnímání a chápání náročná
  - užívání abstraktních pojmů, předávání „hotových“ poznatků
  - uzavřenost školy a jejího vzdělávacího programu vůči existujícím problémům a aktuálnímu dění
- (Splavcová a Vatalová, 2018)

Uváděné dílčí cíle označujeme jako vzdělávací cíle, které formuluje učitel za účelem celkového rozvoje osobnosti dítěte. Nicméně v rámci projektu je potřeba formulovat i motivační „žákovský cíl“, pro který se děti nadchnou a usilovně pracují na jeho plnění. Takovým cílem pro tento projekt je:

- prožít se Človíčkem všechna dobrodružství
- zapojit se do plnění úkolů, které Človíček dětem dává
- poznat život dětí jinde ve světě

Vzdělávací cíle a cíle motivační spolu koexistují a k jejich plnění vede jedna společná cesta, po které jde učitel spolu s dětmi (Šmelová a Prášilová a kol., 2018).

Cíle projektu „*Človíčková dobrodružství*“ tedy byly specifikovány a nyní se zaměříme na plán tohoto pedagogického projektu.

6 Plán projektu

Jak již bylo řečeno, projekt „*Človíčková dobrodružství*“ je plánován na pět dní.

Režim dne v mateřské škole zůstává stejný:

- ranní hry
- ranní kruh
- ranní cvičení
- svačina
- hlavní činnost
- pobyt venku
- oběd
- odpočinek
- svačina
- odpolední zájmová činnost

V rámci každé části dne jsou realizovány projektové aktivity (kromě svačin a oběda, které se dále řídí jídelníčkem mateřské školy a odpočinku, kdy děti relaxují na lehátkách. V rámci odpoledních činností si děti volí aktivity podle svých zájmů, ale jsou jim opětovně nabízeny i projektové aktivity z daného dne). Ke každé aktivitě ze vzdělávací nabídky jsou dále uvedeny:

- konkretizované výstupy
- pomůcky
- metodický postup

Konkretizované výstupy přitom vychází ze vzdělávacích oblastí definovaných Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání.

Kompletní plán pedagogického projektu „*Človíčková dobrodružství*“ je součástí Přílohy 1 k této bakalářské práci. Nyní se zaměříme na to, jak probíhala a jak by měla probíhat evaluace tohoto projektu.

7 Evaluace

Projekt měl být dle původního plánu realizován ve třídě převážně předškolních dětí (ve třídě je celkem 26 dětí, z toho 20 dětí spadá do věkové kategorie 5 – 6 let) v mateřské škole v Jesenici u Prahy první březnový týden. Nicméně vzhledem k epidemiologické situaci došlo z nařízení vlády k uzavření všech mateřských škol po celé České republice. Projekt tedy nemohl být realizován v praxi a z tohoto důvodu byl po konzultaci s vedoucí práce

pozměněn systém evaluace. Hodnocení realizovaného pedagogického projektu tedy zůstává pouze v teoretické rovině.

Pokud bude projekt skutečně realizován, bude hodnocen průběh celého projektu a jeho výsledky. Bude nás zajímat, zda došlo k naplnění vytyčených cílů a očekávaných a konkretizovaných výstupů. Evaluace bude probíhat pro každý den zvlášť – tzn. bude hodnocen průběh projektu, a poslední den proběhne celkové zhodnocení projektu – tzn. po konci projektu bude provedena závěrečná evaluace.

Evaluace bude prováděna učitelkou, asistentkou pedagoga i dětmi, tzn. všemi přímými účastníky projektu⁹.

To je tedy vize do budoucna, kdy bude projekt zrealizován v praxi spolu s dětmi. Za současné situace proběhla evaluace projektu tak, že paní učitelky z mateřské školy v Jesenicích u Prahy¹⁰ dostaly ke zhodnocení alespoň plán pedagogického projektu – provedly tzv. plánovací evaluaci.

Než se ale dostaneme k jednotlivým etapám evaluačního procesu, pojďme se podívat na užitý evaluační nástroj.

7.1 Evaluační nástroj

Evaluačním nástrojem se rozumí metody a techniky sběru a analýzy dat, které jsou využívány v rámci evaluačního procesu. Evaluace nejčastěji probíhá prostřednictvím metody pozorování, dotazníku, rozhovoru, či metody analýzy dokumentace (Slavíková et al., 2002).

Pro potřeby projektu „*Človíčková dobrodružství*“ byla vybrána jedna z kvantitativních metod, konkrétně dotazníková metoda (v papírové, tištěné verzi), a to jak pro pedagogické pracovníky (učitelé/učitelky a asistenty/asistentky), tak ve zjednodušené verzi i pro děti¹¹.

Dotazník byl zvolen díky svým nesporným výhodám. Jeho prostřednictvím získáme relativně velký soubor dat. Poskytuje přesná data, která se dají jednoduše numericky zpracovat. Také není tak časově náročný (jako například rozhovor) a respondent má možnost si své odpovědi v klidu rozmyslet (Polonský, 2000). Na druhou stranu má jednu velkou nevýhodu, a sice, že spoléhá na pravdivost výpovědí respondentů (spoléhá na informace o nějakém druhu chování nebo prožívání, ne na jejich přímé pozorování) (Ferjenčík, 2000).

---

⁹ Ze strany druhé učitelky, která přichází zpravidla v 10 hodin dopoledne, evaluace probíhat nebude, protože nebude přítomná všem realizovaným aktivitám.

¹⁰ Oslovené paní učitelky jsou zároveň mými kolegyněmi.

¹¹ Všechny verze dotazníku jsou součástí příloh k této bakalářské práci.

To byl tedy evaluační nástroj a nyní se pojd'me podívat na samotné hodnocení projektu, na jednotlivé etapy evaluačního procesu.

7.2. Plánovací evaluace projektu

Plánovací evaluace probíhala tedy před samotnou realizací projektu v praxi. Původně nebyla vůbec zamýšlena, nicméně naskytla se jako řešení po uzavření mateřských škol.

Plánovací evaluace byla tak jedinou evaluací, která proběhla v praxi a to tak, že paní učitelky spolu s plánem pedagogického projektu „Človíčková dobrodružství“ emailem obdržely i evaluační list¹², který na základě prostudování tohoto plánu vyplnily a zaslaly zpět. Tímto způsobem byly získány názory od sedmi různých učitelek z mateřské školy v Jesenici u Prahy.

Nyní se pojd'me blíže podívat na jednotlivé body evaluačního listu.

7.2.1 Aktuálnost daného tématu a jeho vhodnost pro děti předškolního věku

Všechny paní učitelky¹³ se shodly, že téma projektu „Človíčková dobrodružství“ je aktuální a bude aktuální i do budoucna.

„Téma je aktuální a aktuální bude i do budoucna.“

(Monika)

Stejně tak jednohlasně vyhodnotily téma jako vhodné pro děti předškolního věku. Zároveň zdůrazňovaly, že v této podobě a rozsahu je projekt určen primárně pro danou věkovou skupinu, tedy pro děti, které mají 5 – 6 let.

„Zvolené téma je pro děti předškolního věku určitě vhodné, nicméně v této podobě si ho dovedu v praxi představit pouze s dětmi, které plní poslední rok předškolního vzdělávání, pro mladší děti by byl obsahově velmi náročný.“

(Světlana)

---

¹² List pro plánovací evaluaci je součástí příloh k této bakalářské práci (viz Příloha 2).

¹³ Všechna jména osob, které se zapojily do plánovací evaluace projektu, byla pro potřeby bakalářské práce pozměněna za účelem anonymizace respondentek.

7.2.2 Zvolené organizační formy a vzdělávací metody

Všechny paní učitelky, které evaluační list vrátily vyplněný, uvedly, že organizační formy i vzdělávací metody byly zvoleny vhodně. Oceňovaly, že se střídá frontální, skupinové i individualizované vzdělávání a děti se tak naučí pracovat různými způsoby.

„Velice dobře zvolené organizační formy. V projektu se střídá frontální, skupinové a individualizované vzdělávání.“

(Blanka)

Stejně tak se během týdne obměňují i vzdělávací metody.

„Vzdělávací metody jsou zvolené vhodně vzhledem ke konkrétní vzdělávací nabídce.“

(Tereza)

7.2.3 Adekvátnost vzdělávací nabídky k věku dětí

Co se týče adekvátnosti vzdělávací nabídky, i tu hodnotily paní učitelky kladně – označovaly ji za promyšlenou, systematickou, adekvátně zvolenou. Na druhou stranu se některé pozastavovaly nad obsahovou stránkou z hlediska množství nových informací, kterých by pro některé děti mohlo být až příliš.

„Vzdělávací nabídka je promyšlená, systematická a děti vede k rozvoji osobnosti, k samostatnosti, k učení i ke komunikaci s ostatními. Hodnotím ji velmi dobře.“

(Dana)

„Vzdělávací aktivity jsou adekvátní věku. I přesto se může stát, že pro děti bude téma a množství nových informací těžké přijmout.“

(Kristýna)

7.2.4 Způsob projektování a vztah naprojektovaných cílů a vzdělávací nabídky

V rámci způsobu projektování mělo být hodnoceno několik věcí – přehlednost plánu, odbornost projektu, návaznost jednotlivých aktivit a zda je metodický postup jasně formulován. Některé paní učitelky komentovaly každou podotázku zvlášť, jiné vše shrnuly do jednoho sdělení. Podstatné ale je, že způsob, jakým projektování proběhlo, hodnotily velmi kladně.

„Způsob projektování hodnotím kladně. Projekt je srozumitelný, po odborné stránce kvalitně zpracovaný, metodický postup u konkrétních aktivit je jasně zformulovaný.“

(Tereza)

„Projekt je zpracován velmi přehledně, systematicky a jasně.“

(Světlana)

Kladné hodnocení získal i vztah naprojektovaných cílů a vzdělávací nabídky.

„Velice kladně hodnotím dobře zvolenou vzdělávací nabídku i cíle, které jsou formulovány zřetelně a lze je po splnění úkolů dosáhnout.“

(Dana)

„Cíle korespondují se vzdělávací nabídkou, jsou skrze ni naplňovány.“

(Marie)

7.2.5 Náročnost na přípravu pro pedagoga, náročnost pro děti

Otázka náročnosti na přípravu pro pedagoga byla pochopena dvojím způsobem – jedna skupina komentovala náročnost celkové přípravy projektu, druhá hodnotila, jak by byl projekt náročný na realizaci v situaci, kdy už je připraven v předkládané podobě.

„Přípravu a náročnost projektu hodnotím velmi vysoko. Pedagog si s přípravou projektu dal hodně práce.“

(Blanka)

„Projekt je zpracován tak, aby byl pro pedagogy v praxi okamžitě využitelný.“

(Marie)

Na tom, jak je projekt náročný pro samotné děti, se paní učitelky nedokázaly shodnout a rozdělily se ve svých reakcích na dva „tábory“ – první projekt hodnotí z hlediska náročnosti jako adekvátní pro děti předškolního věku, druhý v něm spatřuje vysokou náročnost z hlediska získávaných informací a nároků na nové vědomosti.

„Náročnost projektu je adekvátní. Úkoly jsou pro děti motivující, zajímavé, pestré a z odborného hlediska jsou zpracovány a odstupňovány podle obtížnosti od nejjednoduššího po složitější. Dále jsou v projektu zohledněny všechny oblasti z pedagogického hlediska.“

(Kristýna)

„Celé téma je hodně vzdělávací a s největší pravděpodobností většina dětí nebude mít v počátku příliš informací o Africe. Objem nových informací je proto opravdu velký, což bude některé děti motivovat a jiné unavovat. Aktivity jsou ale vhodně zvolené tak, aby v průběhu projektu zaujaly většinu dětí.“

(Monika)

„Objem získávaných informací je velký, možná by bylo vhodné projekt naplánovat na více dní a objem informací zachovat – vždy ale záleží na složení konkrétní třídy, některým dětem mohou vzdělávací aktivity naopak vyhovovat.“

(Marie)

7.2.6 Soulad s Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání (školním vzdělávacím programem dané mateřské školy)

Na otázku, zda naplánovaný pedagogický projekt ladí s Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání, případně školním vzdělávacím programem konkrétní mateřské školy, odpověděly všechny paní učitelky kladně. Stejně tak v případě naplnění cílů Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání a klíčových kompetencí.

Tolik tedy k plánovací evaluaci pedagogického projektu „*Človíčková dobrodružství*“. Z výše uvedeného vyplývá, že projekt byl hodnocen většinou kladně, jediná slabší stránka by mohla být spatřována v objemu zprostředkovaných informací – nicméně jak bylo uvedeno, vždy záleží na složení konkrétní třídy, se kterou bude projekt v budoucnu realizován, čemuž lze vzdělávací nabídku případně uzpůsobit.

Nyní už se pojďme podívat na průběžnou evaluaci projektu, která bude probíhat během realizace projektu v praxi.

7.3 Průběžná evaluace projektu

Průběžné hodnocení projektu¹⁴ z pohledu dětí probíhá každý den před obědem, po příchodu z venku. Sedneme si s dětmi do kruhu a každé dítě dostane tištěný dotazník. Nejprve si zopakujeme, co jsme daný den dělaly – především během ranního kruhu, cvičení a hlavní činnosti. Poté dětem vysvětlíme princip odpovědí. Každý obrázek představuje jeden druh činností – černoušek představuje činnosti v rámci ranního kruhu, obrázek činek reprezentuje ranní cvičení a mapa Afriky aktivity během hlavní činnosti. Do volných čtverečků pod obrázky děti kreslí buď usměvavé nebo mračící se smajlíky podle toho, jak se jim dané činnosti líbily, jak je bavily. U dětí, které alespoň ke dvěma za tři obrázky nakreslí mračícího se smajlíka, se dále snažíme doptávat na příčinu.

Dotazník, který je určen pro pedagogické pracovníky, vyplňují učitelé/učitelky asistenti/asistentky nezávisle na sobě, po skončení přímé pedagogické činnosti. Otázky v dotazníku jsou rozděleny do několika částí, které se týkají postupně ranních her, ranního kruhu, ranního cvičení a hlavní činnosti¹⁵.

Základem pro vyplnění dotazníku je pedagogické pozorování, což je jedna z nejvýznamnějších metod pedagogické práce. U dětí můžeme na základě pozorování

---

¹⁴ Vzhledem k uzavření mateřských škol a nemožnosti realizovat projekt v praxi se pohybujeme pouze v teoretické rovině.

¹⁵ Listy pro průběžnou evaluaci pro každý jeden den jsou součástí příloh k této bakalářské (pro pedagogické pracovníky viz Příloha 3, pro děti viz Příloha 4).

hodnotit nejen chování, ale i postoje a hodnoty (Průcha, 2009). Vzhledem k tomu, že průběžná evaluace probíhá každý den, není třeba výsledky pozorování zapisovat zvlášť do záznamového archu, ale využít právě evaluační list.

To byla tedy průběžná evaluace projektu, která probíhá pravidelně každý den. Poslední etapou evaluačního procesu je závěrečná evaluace – pojďme se na ní nyní podívat.

7.4 Závěrečná evaluace projektu

Závěrečné hodnocení projektu¹⁶ probíhá poslední den jeho realizace, tzn. v pátek před obědem, po průběžném hodnocení daného dne. Poté, co děti odevzdají dotazník průběžného hodnocení, sedneme si zpátky do kruhu a stručně si zopakujeme, jaké bylo téma celého projektu, co jsme se naučily a dozvěděly. Poté dětem vysvětlíme princip odpovědí – pokud se jim celý týden líbil a aktivity je bavily, vybarví usměvavého smajlíka. Pokud je aktivity nebavily, téma je nezaujalo, vybarví mračícího se smajlíka. Pokud je projekt tzv. ani nenadchl, ani neurazil, vybarví neutrálního smajlíka. V případě, že někdo vybarví mračícího se smajlíka, snažíme se zjistit, proč se pro tuto odpověď dítě rozhodlo, co konkrétně ho nebavilo, co se mu nelíbilo.

Dotazník, který je určen pro pedagogické pracovníky, vyplňují učitelé/učitelky a asistenti/asistentky nezávisle na sobě, po skončení přímé pedagogické činnosti. Otázky v dotazníku byly spíše obecné, týkaly se realizace celého projektu¹⁷.

Jakýmsi odrazovým můstkem pro závěrečné hodnocení pedagogického projektu může být i aktivita „*Co už víme 1*“ (realizována první den projektu) respektive „*Co už víme 2*“ (realizována poslední den projektu). V rámci této aktivity nejprve zjišťujeme, s jakými znalostmi o tématu děti do projektu vstupují a následně s jakými znalostmi z projektu vystupují. Sledujeme, co si děti zapamatovaly, kam se ve svých vědomostech posunuly.

---

¹⁶ Vzhledem k uzavření mateřských škol a nemožnosti realizovat projekt v praxi se pohybujeme pouze v teoretické rovině.

¹⁷ Listy pro závěrečnou evaluaci pro každý jeden den jsou součástí příloh k této bakalářské (pro pedagogické pracovníky viz Příloha 5, pro děti viz Příloha 6).

V rámci praktické části této bakalářské práce byl představen pedagogický projekt „*Človíčková dobrodružství*“. Nejdříve byl charakterizován z hlediska cílové skupiny, časové dotace a pedagogického zajištění. Následně byly představeny užívané organizační formy a vzdělávací metody a byla vymezena stěžejní témata celého projektu. Byly specifikovány projektové cíle a závěrem byl popsán průběh evaluačního procesu – v praxi byla provedena pouze tzv. plánovací evaluace, jejíž výsledky byly analyzovány a interpretovány. Další fáze evaluačního procesu byly popsány pouze v teoretické rovině z důvodu, že projekt nemohl být kvůli epidemiologickým opatřením realizován v praxi.

ZÁVĚR

Předložená bakalářská práce se zabývá globálním rozvojovým vzděláváním v mateřských školách. Je členěna na část teoretickou, která představuje teoretické informativní ukotvení práce a část praktickou, ve které je představen pedagogický projekt „*Človíčková dobrodružství*“ a kompletní systém jeho evaluace. Práce vychází z konstruktivistického paradigmatu, které umožňuje nahlížet realitu různými způsoby – podle toho, do jaké kultury se narodíme a v jaké jsme vychováni.

Předškolní vzdělávání je v České republice realizováno dle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Je tedy součástí našeho vzdělávacího systému. Institucionálně je zajišťováno mateřskými školami, resp. kvalifikovanými pedagogickými pracovníky a vhodně doplňuje a podporuje výchovu z rodiny. Úkolem mateřských škol je dítě rozvíjet po všech stránkách jeho osobnosti s ohledem na individuální vývojové možnosti každého dítěte tak, aby bylo před odchodem z mateřské školy dosaženo jeho maximálního rozvoje.

Rozvoje dítěte po všech stránkách lze dosahovat i skrze globální rozvojové vzdělávání, které přispívá k pochopení rozdílů a podobností mezi životy lidí v rozvojových a rozvinutých zemích a usnadňuje porozumění vzájemné propojenosti světa. Jde o celoživotní vzdělávací proces, který je vhodné započít již v předškolním věku, kdy jsou děti přirozeně zvědavé, kladou otázky a zajímají se o dění kolem sebe. Znají také princip pomoci a solidarity, které je třeba dále podporovat a rozvíjet. Děti se v rámci globálního rozvojového vzdělávání učí rozlišovat životní podmínky v rozvinutých a rozvojových zemích, komunikují s ostatními, vyjadřují vlastní názory, uzavírají kompromisy, dále pracují se získanými informacemi, poznávají výhody vzájemné spolupráce.

Projektová metoda se pro globální rozvojové vzdělávání jeví jako vhodná, a to i do prostředí mateřské školy. Projektová metoda má své nesporné výhody – činnosti se střídají, děti jsou více motivovány, spolupracují mezi sebou, rozvíjí všechny klíčové kompetence a učí se chápat problémy v širších souvislostech. Pro učitele je tato vzdělávací metoda samozřejmě náročnější na přípravu a organizaci, ale výhody výrazně dominují.

V rámci této bakalářské práce byl představen projekt s názvem „*Človíčková dobrodružství*“, který byl vytvořen právě pro věkovou skupinu předškolních dětí (5 – 6 let). Projekt byl naplánován jako týden, s pedagogickým zajištěním jednoho učitele/učitelky a asistenta/asistentky pedagoga.

Původním cílem této bakalářské práce bylo projekt představit, v praxi zrealizovat a provést jeho evaluaci. Vzhledem k epidemiologické situaci ale nebylo možné projekt zrealizovat, a tak je stěžejní část praktické části tvořena pouze představením projektu a plánovací evaluací (další části evaluačního procesu jsou popsány alespoň v teoretické rovině).

Plán pedagogického projektu „*Človíčková dobrodružství*“ jsem skrze e-mailovou komunikaci poslala svým kolegyním z mateřské školy spolu s hodnotícím listem. Zpět se mi vrátilo sedm hodnotících listů, které byly základem k plánovací evaluaci. Z té vyplynulo, že je projekt ze strany mých kolegyň přijímán a hodnocen víceméně kladně. Byla kvitována volba tématu, o jehož aktuálnosti nebylo pochyb, stejně jako o jeho vhodnosti pro děti předškolního věku (s důrazem na věkovou skupinu 5 – 6 let). Kolegyně ocenily i způsob, jakým je projekt zpracován – jeho plán považují za systematický, jasný, přehledný, z odborného hlediska kvalitně zpracovaný. S povděkem komentovaly i to, že je projekt připravený k okamžitému využití s dětmi v praxi. Jediné slabé místo některé z nich spatřovaly ve velké náročnosti projektu na nové informace, což může být pro některé děti demotivující a unavující. Nicméně vždy záleží na složení konkrétní třídy, některé děti jsou naopak zvědavé a lačné po vědění. Vzdělávací nabídku lze vždy uzpůsobit individuálním potřebám dětí – některé aktivity obměnit, nebo úplně vynechat. Paní učitelky/páni učitelé z praxe si jistě poradí.

Jak by měla probíhat průběžná a závěrečná evaluace popisují další kapitoly praktické části této bakalářské práce. Do evaluačního procesu jsou zapojeni všichni, kdo se projektu účastní – tedy jak pedagogičtí pracovníci, tak děti.

Od vedení mateřské školy po vyplnění evaluačního listu vzešla nabídka na zpracování projektu do tzv. „šablon“.

Jak již bylo uvedeno výše, projekt nemohl být kvůli vládnímu nařízení o zavření mateřských škol proveden s dětmi v praxi. Nicméně po plném znovuotevření bych projekt s dětmi ráda zrealizovala, protože si myslím, že toto téma je skutečně aktuální a je potřeba dětem ukazovat, že podoba jejich života je v rámci celého světa jen jedna z mnoha. V dětech předškolního věku nejsou žádné předsudky, jsou ze své podstaty solidární a otevřené a toho je potřeba využít – v tom dobrém slova smyslu.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Knižní a časopisecké zdroje

BEČVÁŘOVÁ, Zuzana. *Současná mateřská škola a její řízení*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-537-7.

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a ŠMARDOVÁ, Vlasta. *Diagnostika dítěte předškolního věku. Co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. Brno: Edika, 2015. ISBN 978-80-266-0658-1.

ČESKÉ FÓRUM PRO ROZVOJOVOU SPOLUPRÁCI. *Globální rozvojové vzdělávání. Proč je nezbytné pro českou společnost a udržitelný rozvoj*. Praha: FoRS, 2015.

DÖMISCHOVÁ, Ivona. *Projektová výuka. Moderní strategie vzdělávání v České republice a německy mluvících zemích*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 978-89-2442-915-1.

FERJENČÍK, Ján. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu: jak zkoumat lidskou duši*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-367-6.

GUBA, Egon G., a LINCOLN, Yvonna S. Competing paradigms in qualitative research. In: *Handbook of qualitative research*. Thousand Oaks, CA, SAGE, 1994.

HELUS, Zdeněk. *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha: Portál, 2007. ISBN 979-80-7367-628-5.

KALHOUS, Zdeněk a OBST, Otto. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-571-4.

LANGMEIER, Josef a KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 2006. ISBN 978-80-247-1284-0.

LARA, de Phillippe. Jeden sociologický přelud: „Sociální konstrukce skutečnosti“. *Sociologický časopis*. 2000, vol. 36, no. 3, s. 259 – 274.

MERTIN, Václav a GILLERNOVÁ, Ilona a kolektiv. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0977-5.

OPRAVILOVÁ, Eva a GEBHARTOVÁ Vladimíra. *Rok v mateřské škole*. Praha: Portál, 2003. ISBN 978-80-7367-703-9.

POLONSKÝ, Dušan. *Úvod do sociologického výzkumu*. Topolčany: Prima print, 2000. ISBN 80-968110-2-9.

PRŮCHA, Jan. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. Praha: Grada, 2007.

SLAVÍKOVÁ, Lenka. *Řízení školy a pedagogického procesu*. Praha: Pedagogická fakulta UK, 2003. ISBN 80-7290-134-6.

STARÁ, Jana. *Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech. Příručka pro učitele základních škol, kteří se zajímají o to proč a jak zařazovat globální rozvojové vzdělávání do své výuky*. Národní institut pro další vzdělávání, 2016. ISBN 978-80-86956-91-6.

ŠMELOVÁ, Eva a PRÁŠILOVÁ, Michaela a kolektiv. *Didaktika předškolního vzdělávání*. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1302-4.

Elektronické zdroje

DUDKOVÁ, Lenka. Globální rozvojové vzdělávání a multikulturní výchova v mateřských školách a na prvním stupni základních škol. Diplomová práce. In: *Theses* [online]. 2009 [cit. 06-09-2020]. Dostupné z:

<https://theses.cz/id/7cbuxq/31911-389602809.pdf>

EUROPEAN COMMISSION. Česká republika: Vzdělávání a péče v raném dětství In: *Eacea.ec.europ* [online]. 01. 12. 2019 [cit. 29-07-2020]. Dostupné z:

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/early-childhood-education-and-care-21_cs

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Nejčastější dotazy k předškolnímu vzdělávání. In: *Msmt* [online]. 20. 09. 2019 [cit. 29-07-2020]. Dostupné z:

<https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/nejcastejsi-dotazy-k-predskolnimu-vzdelavani-aktualizace-k>

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Strategie globálního rozvojového vzdělávání a osvěty o globálních souvislostech na období 2018 – 2030. In: *Mzv* [online]. 26. 03. 2019 [cit. 06-09-2020]. Dostupné z:

https://www.mzv.cz/file/3418207/Strategie_GRV_2018_2030.pdf

NAZEMI. Globální rozvojové vzdělávání. In: *Globalnirozvojovevzdelavani* [online]. 2012 - 2014 [cit. 17-08-2020]. Dostupné z:

<https://www.globalnirozvojovevzdelavani.cz/>

POLÁŠKOVÁ, Lenka. Projektová výuka v mateřské škole a její možnosti. In: *Vys-edu* [online]. [cit. 13-09-2020]. Dostupné z:

http://www.vys-edu.cz/assets/File.ashx?id_org=600139&id_dokumenty=7262

SOCIOLOGICKÁ ENCYKLOPEDIE. Třetí svět. In: *Encyklopedie.soc.cas.* [online]. [cit. 11-10-2020]. Dostupné z: [https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/„třetí svět“](https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/„třetí_svět“)

SPLAVCOVÁ, Hana a VATALOVÁ, Jaroslava. Rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání. In: *Msm* [online]. 01.01. 2018 [cit. 15-12-2020]. Dostupné z:

[file:///C:/Users/42060/Downloads/RVP%20PV%20leden%202018%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/42060/Downloads/RVP%20PV%20leden%202018%20(2).pdf)

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Pedagogický projekt „Človíčková dobrodružství“

Příloha 2: Evaluační list pro pedagogické pracovníky (plánovací evaluace)

Příloha 3: Evaluační list pro pedagogické pracovníky
(průběžná evaluace jednotlivých projektových dní)

Příloha 4: Evaluační list pro děti (průběžná evaluace jednotlivých projektových dní)

Příloha 5: Evaluační list pro pedagogické pracovníky (závěrečná evaluace projektu)

Příloha 6: Evaluační list pro děti (závěrečná evaluace projektu)

PŘÍLOHY

Příloha 1:

PEDAGOGICKÝ PROJEKT „ČLOVÍČKOVA DOBRODRUŽSTVÍ“

1. DEN: „Tak tě tady vítám“

Černoušek Bubu se představuje dětem, přivádí je do svého skromného domku, mluví o své rodině, světadílu i o své zemi. Děti s ním prožívají první den v Africe.

1. Ranní hry

Ranní hry jsou realizovány od příchodu dítěte do mateřské školy (možný od 6:30) do 8:30. V tomto čase jsou dětem k dispozici všechny hry a pomůcky, které si ke své hře samostatně volí. Paní učitelka též předkládá tematickou nabídku činností, nicméně zůstává na uvážení dítěte, jestli tuto možnost využije – realizace těchto aktivit zůstává na dobrovolnosti každého dítěte. Dítě rozhoduje o svých činnostech.

☐ Omalovánky

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě vybarví omalovánky (drží se v předtištěných liniích)
- dítě zapojí svou fantazii
- dítě správně drží pastelku/ fixu (tzv. špetkový úchop¹⁸)
- dítě pracuje samostatně

➤ Pomůcky:

- předtištěné tematické omalovánky
- pastelky, fixy

➤ Metodický postup:

- organizační forma: individualizované vzdělávání

- vzdělávací metoda: metoda slovní (monologická), metoda praktická (grafické a výtvarné činnosti), metoda samostatné práce

Dětem dáme k dispozici několik tematických omalovánek. Děti si vyberou obrázek dle vlastního přání, který potom podle své fantazie vybarvují pastelkami nebo fixami. Děti pracují samostatně, dbáme pouze na správné sezení u stolečku a správný úchop tužky.

---

¹⁸ Tužka leží na prostředníčku, palec ji ze strany přidržuje. Ukazováček je seshora pouze položený. Tužka leží v prohlubni mezi palcem a ukazováčkem.

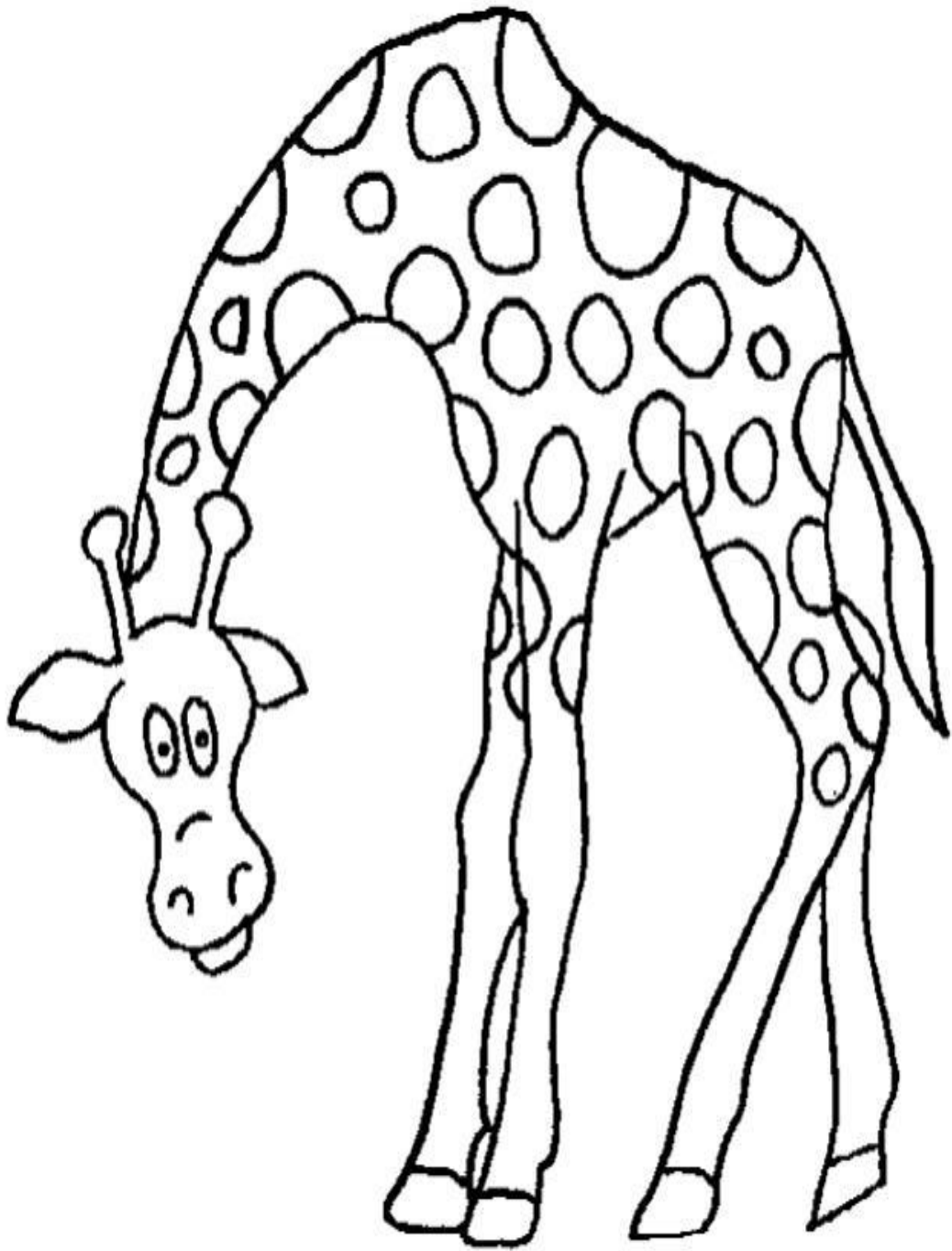

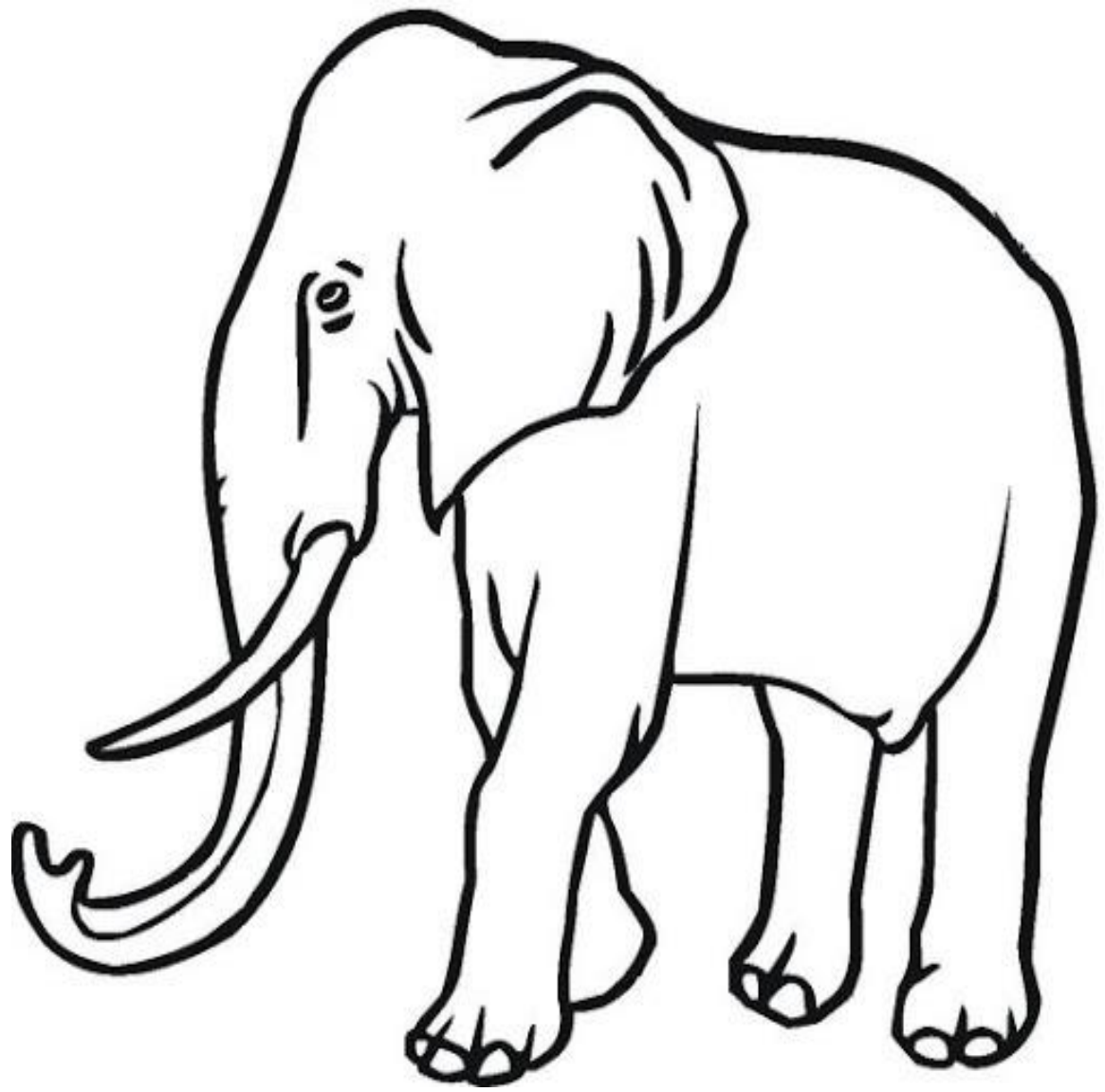

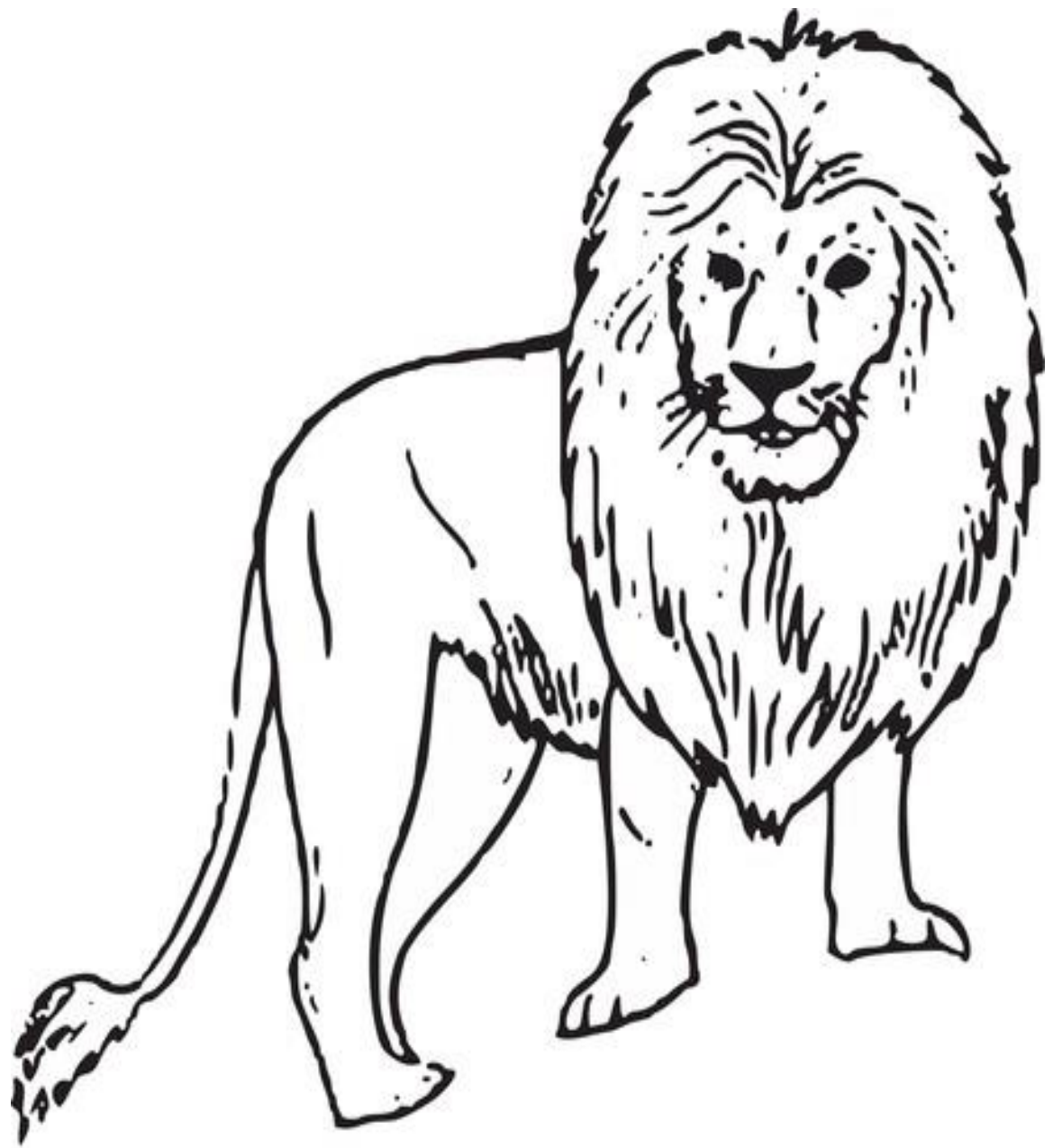

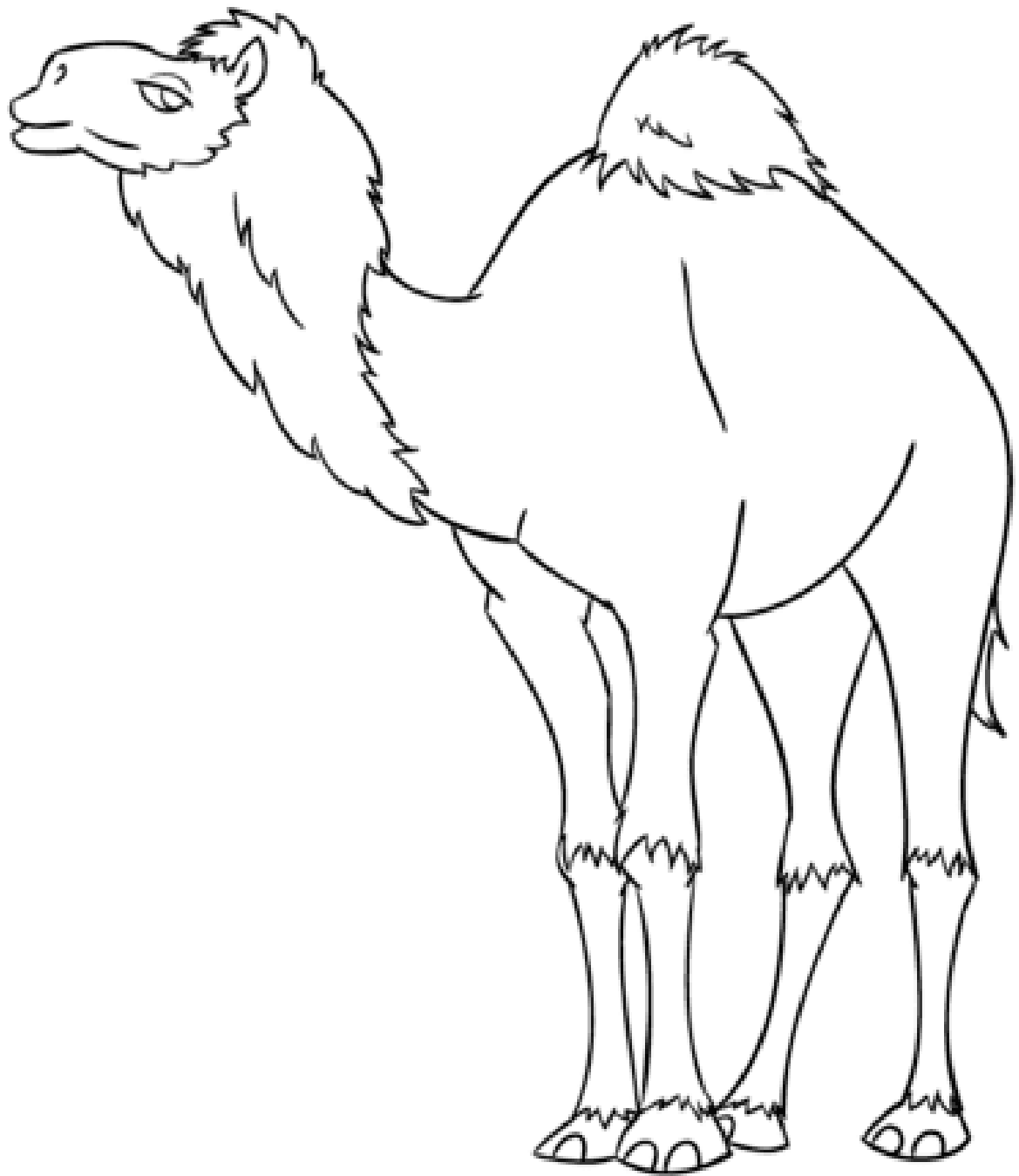

□ Skládačky

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě poskládá obrázky
- dítě roztrídí jednotlivé dílky, všímá si podobností
- dítě spolupracuje s ostatními
- dítě se soustředí na činnost

➤ Pomůcky:

- rozstříhané a zalaminované obrázky

➤ Metodický postup:

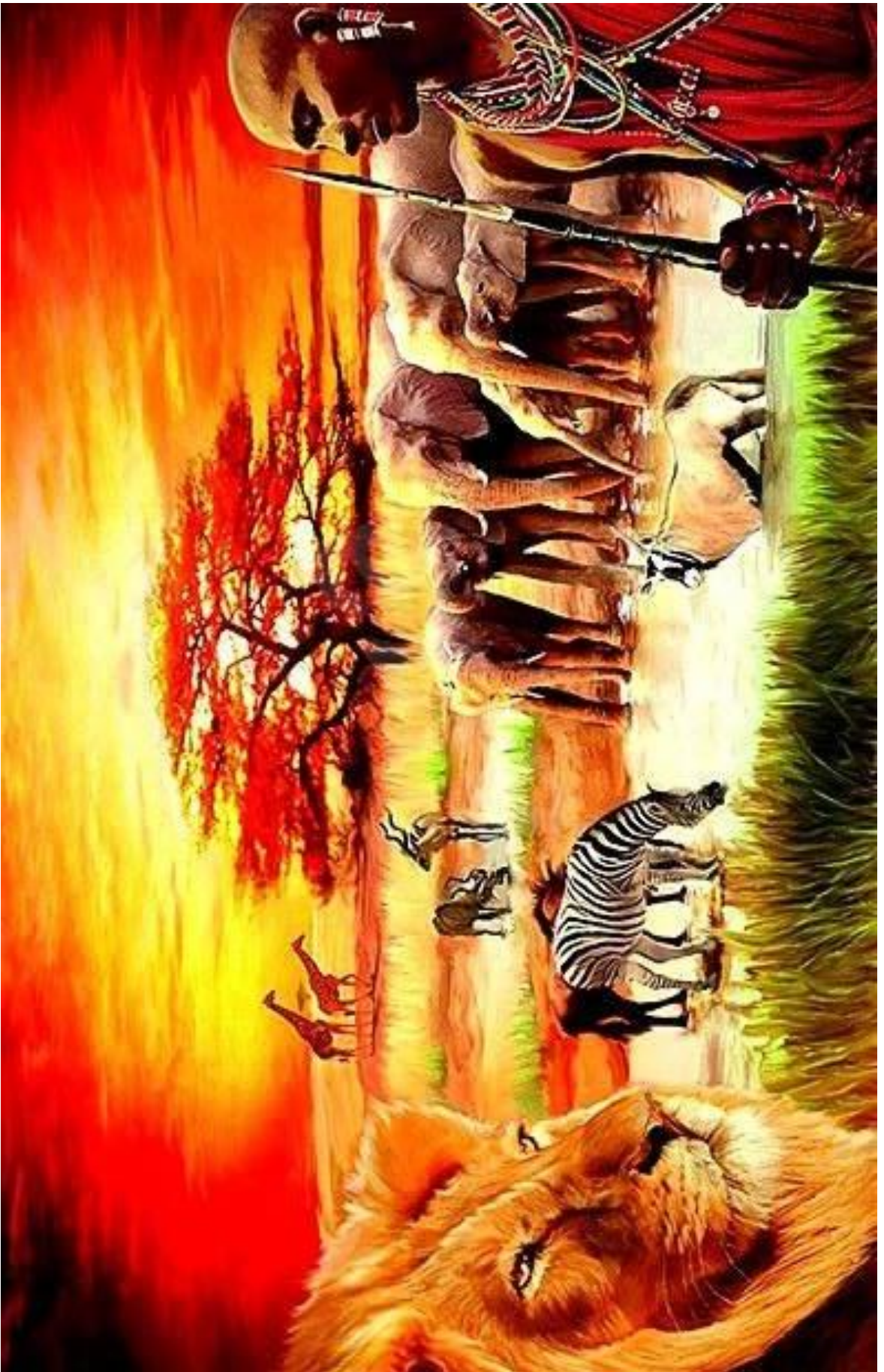
- organizační forma: individualizované/ skupinové vzdělávání

- vzdělávací metoda: metoda slovní (monologická), metoda praktická (grafické a výtvarné činnosti), metoda samostatné práce

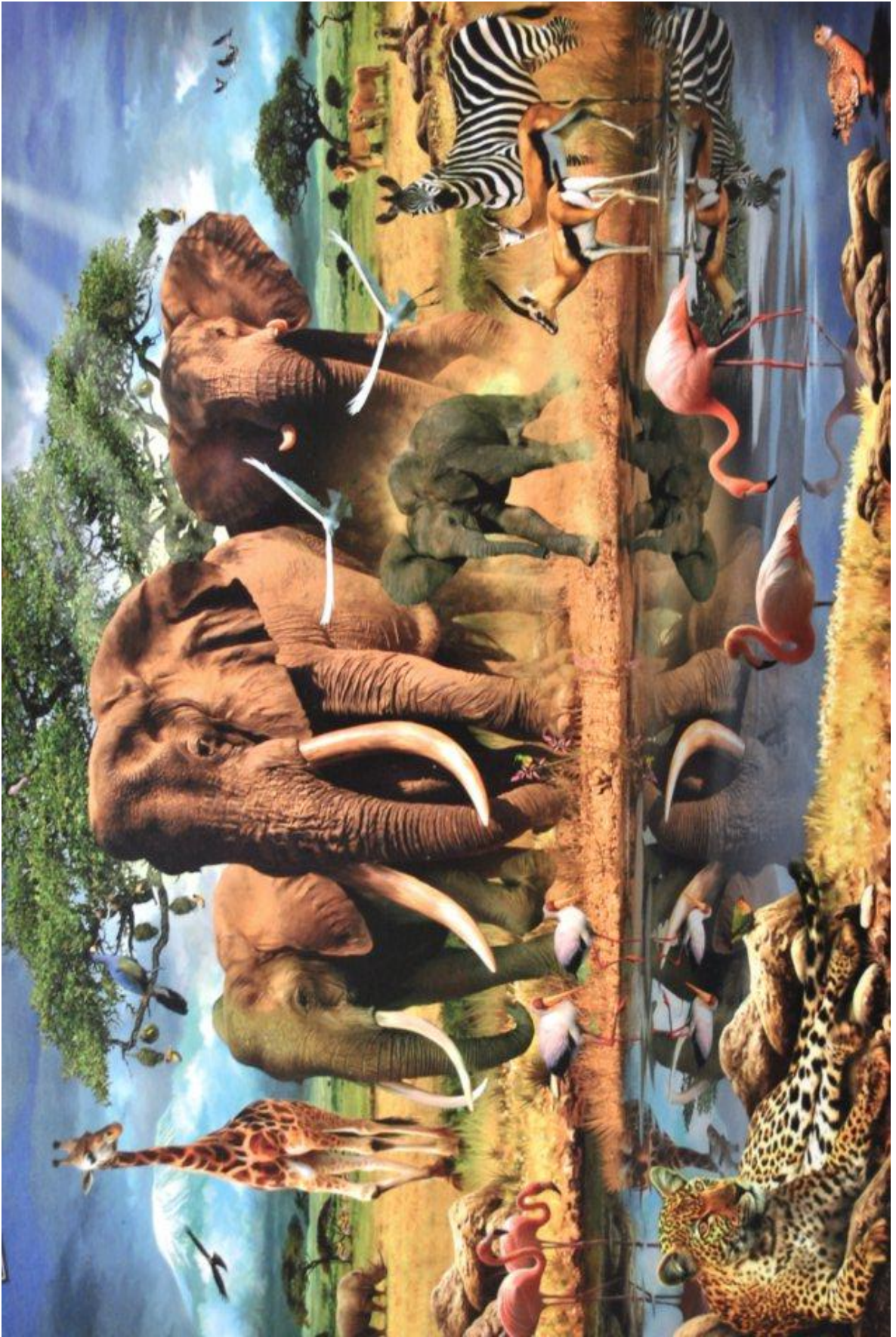
Dětem dáme k dispozici několik předem rozstříhaných a zalaminovaných tematických obrázků. Obrázky můžeme rozdělit na jednotlivé hromádky (snazší verze) a děti obrázků pouze poskládají. Druhou možností je dát všechny dílky na jednu hromádku (těžší verze), kterou děti musí nejdříve roztrídít, vybrat konkrétní dílky, které potřebují. Děti mohou pracovat samostatně, ale i ve dvojicích – rozvoj kooperace a komunikace mezi dětmi. Dětem do činnosti nezasahujeme, pracují samostatně – oceníme až konečný výsledek.

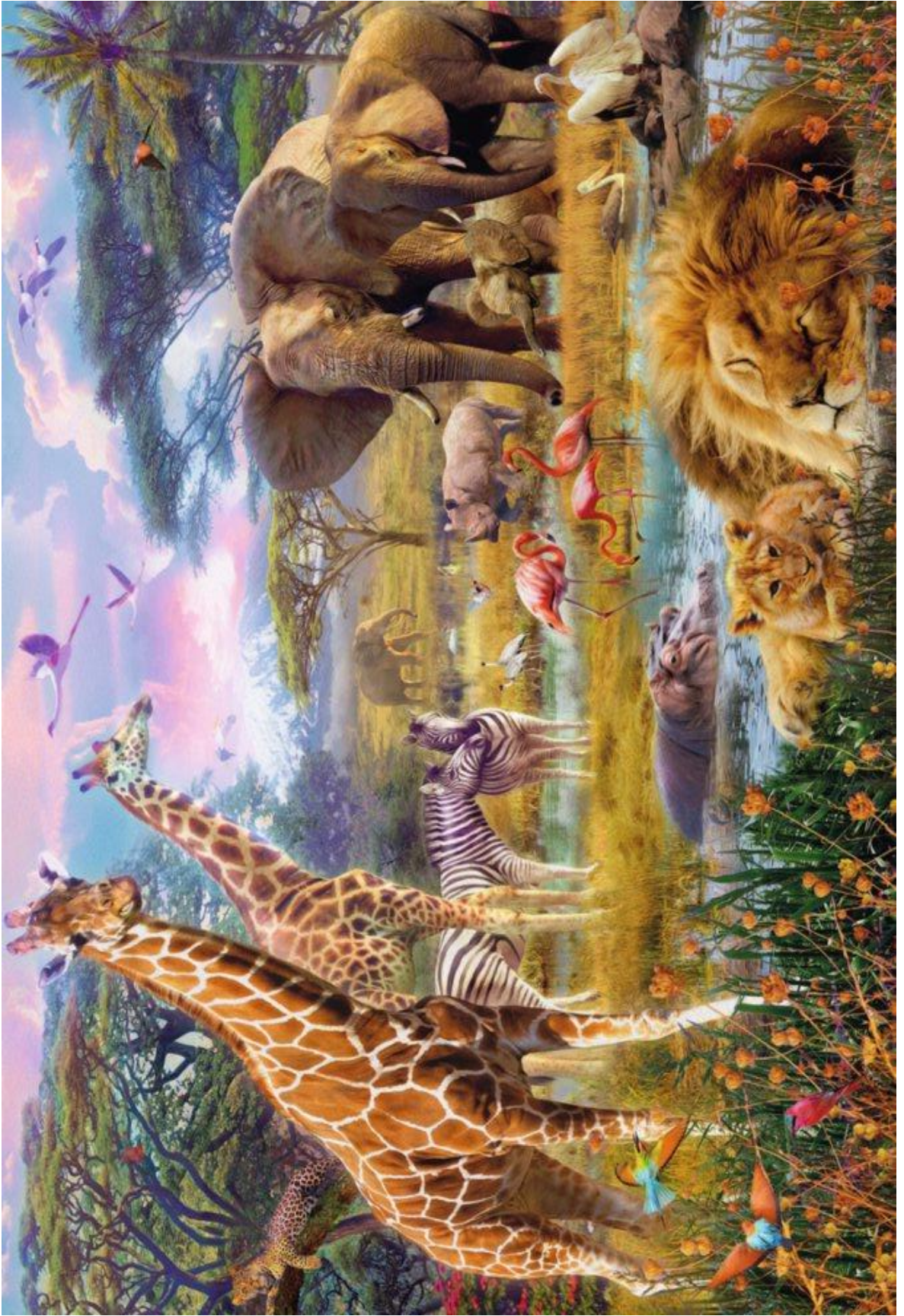

2. Ranní kruh

Do ranního kruhu se s dětmi scházíme v 8:30. Účastní se ho všechny děti.

☐ Co už víme? (1)

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě smysluplně reaguje na otázky
- dítě vede rozhovor

➤ Pomůcky:

- mapa světa
- diktafon

➤ Metodický postup:

- organizační forma: frontální vzdělávání

- vzdělávací metoda: metoda slovní (dialogická)

* všichni sedíme na koberci v kroužku, uprostřed je mapa světa*

* aktivita současně slouží jako jeden z evaluačních nástrojů projektu – stejná aktivita se bude opakovat v závěrečný den projektu – pro přesné zaznamenání odpovědí použijeme nahrávání na diktafon*

„Dobré ráno, děti, dříve, než začneme naše povídání, mám na vás několik otázek. Uděláme to následovně – já položím otázku a ten, kdo bude chtít odpovědět, zvedne ruku a já mu dám slovo. Ano?“

* u každé otázky dáme prostor několika dětem*

- *Kde se nachází Afrika? Ukažte na mapě...*
- *Jak říkáme lidem, kteří tam žijí? Jak vypadají?*
  - *Potkali jste někdy nějakého člověka z Afriky? Podle čeho jste ho poznali?*
- *Jaká zvířata tam můžeme potkat ve volné přírodě?*
- *Z čeho jsou většinou postavené domky afrických obyvatel?*
  - *Jak takový dům vypadá? Kdo ho postavil – staví si je lidé sami, nebo je staví velké firmy, zedníci...?*
  - *Čím je domek zařízený? Teče jim voda z kohoutku, svítí jim světla?*
- *S čím si hrají africké děti? Jak vypadají jejich hračky?*
  - *Jak se k nim hračky dostanou? Kde je děti „vezmou“?*
- *Co africké děti dělají, když si zrovna nehrají?*

- *Co lidé v Africe nejčastěji jedí?*
  - *Z čeho vaří? Kde berou suroviny, ze kterých vaří?*
- *Jak vypadá africká škola?*
  - *Chodí do školy všechny děti?*
  - *Proč je důležité chodit do školy?*
  - *Jaké mohou být důvody k tomu, že děti do školy nechodí?*
- *Co se děje v afrických pralesech? Jak je člověk ničí?*
- *Proč je třeba chránit přírodu?*

„Já vám děti děkuji za odpovědi a teď už pojďme dál – ráda bych vám někoho představila...“

□ Bubu se seznamuje s dětmi

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě poslouchá mluvené slovo
- dítě vyjádří vlastními slovy to, co slyšelo
- dítě interpretuje získané informacemi
- dítě smysluplně reaguje na otázky

➤ Pomůcky:

- hadrová panenka – černoušek Bubu
- mapa Afriky/ globus
- fotografie hliněného domu s rákosovou střechou

➤ Metodický postup:

- organizační forma: frontální vzdělávání

- vzdělávací metoda: metoda slovní (monologická, dialogická), metoda názorně-demonstrační (demonstrace statických obrazů)

* všichni sedíme na koberci v kroužku*

„Já jsem vám dnes přivedla nového kamaráda, který s námi bude ve školce celý tento týden. Jmenuje se Bubu, je z Afriky, ale on už vám všechno řekne sám...“

* ukážeme dětem postavičku černouška Bubu*

„Ahoj kamarádi! Já jsem Bubu. Jak už řekla paní učitelka, jsem z Afriky. Afrika je jeden ze světadílů a většina lidí tam má černou kůži – proto se nám říká černoši a Africe černý kontinent. Přinesl jsem mapu, abyste se mohli podívat. Kromě nás, lidí, tam žije i spousta zvířátek, která vy tu můžeme vidět jenom v zoologické zahradě – zebry, žirafy, sloni, lvi, velbloudi...“

rozprostřeme na koberci velkou mapu Afriky, nebo dětem ukážeme alespoň globus

„Tak, tohle je Afrika. A já bydlím tady – v zemi, která se jmenuje Uganda.“

ukážeme dětem, kde se na mapě nachází Uganda

„A také jsem vám přinesl fotografii, kde je můj domov (*Bubu ukazuje fotografii*). Je to takový hliněný domeček s rákosovou střechou. Vím, je skromný, ale žije se nám tam moc dobře. Maminka je doma, stará se o domácnost – každý den musí chodit několik kilometrů pro vodu, aby mohla uvařit, abychom se mohli vykoupat – neteče nám voda z kohoutku a nemáme ani elektřinu. Tatínek je zemědělec – na svém poličku pěstuje obilí a batáty, to jsou takové sladké brambory. Maminka z toho vaří a co nesníme my, prodá tatínek lidem ve vesnici. Nejsme bohatí, ale hlady neumřeme. Mám ještě dva sourozence – staršího brácha, který chodí do školy a mladší sestřičku – my dva jsme s maminkou doma, ale já už příští rok také půjdu do školy.“

A jelikož teď ještě nemám žádné povinnosti, kromě toho že musím pomáhat svým rodičům a občas se postarat o sestřičku, řekl jsem si, že vás navštívím, budeme se spolu kamarádit, vy mi ukážete svoje hračky a já vás na oplátku vezmu do Afriky. Souhlasíte?“

děti souhlasně přikyvuají, dáme černouška za záda a opět k nim mluvíme z pozice učitele/učitelky

„Jeee, děti, my máme nového kamaráda!“

pokládáme dětem otázky

- Jak se jmenuje?*
- Odkud je?*
- Jak vypadají lidé, kteří žijí v Africe, v čem jsou jiní než my? Už jste nějakého černocha někdy potkaly?*
- Jaká zvířata tam můžeme potkat ve volné přírodě?*
- Jak vypadá domeček, ve kterém Bubu bydlí? Z čeho je postavený?*
- S kým tam bydlí?*
- Co dělá jeho maminka?*
- Co dělá tatínek?*
- Má nějaké sourozence? Kolik? Chodí už do školy?*
- Jaké povinnosti má Bubu, co musí dělat?*
- Proč za námi vůbec Bubu přiletěl?*

Bubu nám vyskočí za zády

„Ted' už o mně víte, jak se jmenuju, odkud jsem, kde bydlím a znáte i mou rodinu. A ještě jsem zapomněl na jednu věc – přece na africký pozdrav! U nás se mluví svahilsky a ahoj se řekne „Jambo!“ Takže zítra už se budeme zdravit po našem, ano? A ted' už je čas zahrát si nějakou hru! Pojd'te, jednu vás naučím!“

3. Ranní cvičení

Ranní cvičení navazuje na ranní kruh. Účastní se ho všechny děti. Dbáme především na jejich bezpečnost.

☐ Lovec

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě běhá
- dítě se orientuje v prostoru
- dítě respektuje pravidla hry

➤ Pomůcky:

- nejsou potřeba žádné speciální pomůcky, jen bezpečný prostor pro hru

➤ Metodický postup:

- organizační forma: frontální vzdělávání

- vzdělávací metoda: metoda slovní (monologická), metoda názorně-demonstrační (předvádění), metoda praktická (návik pohybových dovedností), metoda hry s pravidly

„U nás v Africe se mnoho lidí živí lovem zvířat – zvířata, která uloví, sami snědí a pokud jim něco zbyde, prodají maso dál. Jezdí k nám ale i lidé z bohatých zemí, kteří loví zvířata pro zábavu. A to se mi nelíbí. My si ale teď zahrajeme na afrického domorodce, který vyrazil na lov divokých zvířat, aby nakrmil sebe a svou rodinu – bereme si s sebou jen jednoduchou past, luk a šíp.“

Vybereme jedno dítě, které bude představovat domorodce. Ostatní děti budou divoká zvířata.

Domorodec se postaví na opačnou stranu herního prostoru a s pokřikem „Zvířata, zvířata, lovec je tady!“ se rozbíhá proti nim. V ten stejný okamžik vybíhají i zvířata. Koho se lovec dotkne, je lapen a přidává se na lovcovu stranu. Hru opakujeme, dokud nezbyde posledních pár přeživších zvířátek.

4. Hlavní činnost

Po svačince následuje hlavní (řízená) činnost, které se účastní všechny děti.

☐ 5 minut v Africe

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě interpretuje z paměti krátký text
- dítě zpívá s klavírním doprovodem

➤ Pomůcky:

- klavír
- noty

➤ Metodický postup:

- organizační forma: frontální vzdělávání

- vzdělávací metody: metoda slovní (monologická), metoda názorně-demonstrační (předvádění)

„Zjistil jsem, že máte docela pěknou českou písničku o Africe. Tak se jí společně naučíme a každé ráno si ji po pozdravu „Jambo!“ společně zazpíváme. Naučíme se jen první sloku, takže to budeme umět hned!“

Děti si stoupnou kolem klavíru. Nejprve jim přečteme slova, která po nás zopakují. Následně zahrajeme na klavír pouze melodii, podruhé už přidáme zpěv. Poté už děti zpívají s námi. Opakujeme několikrát za sebou.

PĚT MINUT V AFRICE

Čáry, máry ententýky, poletíme do Afriky.

Přidrže si čepice, hop! – a už jsme v Africe.

The image shows a musical score for a song titled 'PĚT MINUT V AFRICE'. It consists of two staves of music in 4/4 time. The first staff has the lyrics 'Čáry, máry ententýky, poletíme do Afriky.' and the second staff has the lyrics 'Přidrže si čepice, hop! – a už jsme v Africe.' The music is written in a simple, child-friendly style with a treble clef and a key signature of one sharp (F#).

❑ Africký kontinent

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě používá štětec a vodové barvy
- dítě využívá předlohu a řídí se jí
- dítě stříhá
- dítě vybarvuje
- dítě lepí
- dítě spolupracuje s ostatními
- dítě pojmenuje, co vidí na obrázku

➤ Pomůcky:

- obrys afrického kontinentu na velkoformátovém papíře
- mapa Afriky (předloha)
- vodové barvy
- štětce
- pastelky
- nůžky
- lepidlo

➤ Metodický postup:

- organizační formy: skupinové vzdělávání

- vzdělávací metody: metoda slovní (monologická, dialogická), metoda názorně-demonstrační (demonstrace statických obrazů), metoda praktická (grafické a výtvarné činnosti)

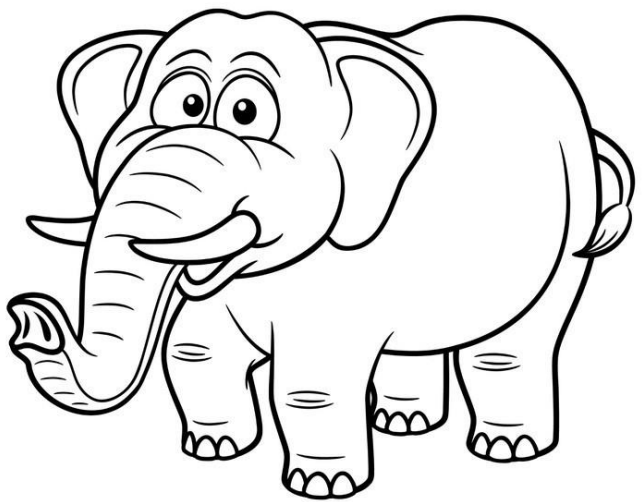
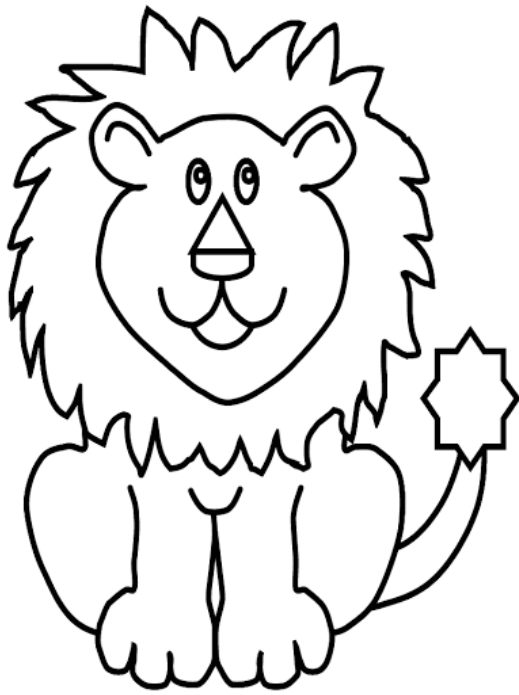
„Paní učitelka už vám připravila obrys Afriky. Vaším úkolem bude ho vybarvit vodovými barvami. Podívejte se na mapu, abyste věděli, jaké barvy máte použít. To bude úkolem jedné skupinky, druhá skupinka bude mít za úkol vybarvit, vystříhat a nalepit obrázky, které s Afrikou souvisí. Já se budu dívat, jak vám to jde!“

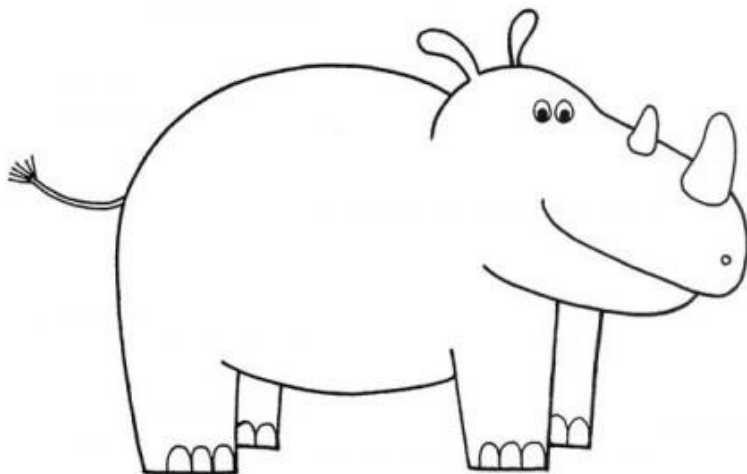
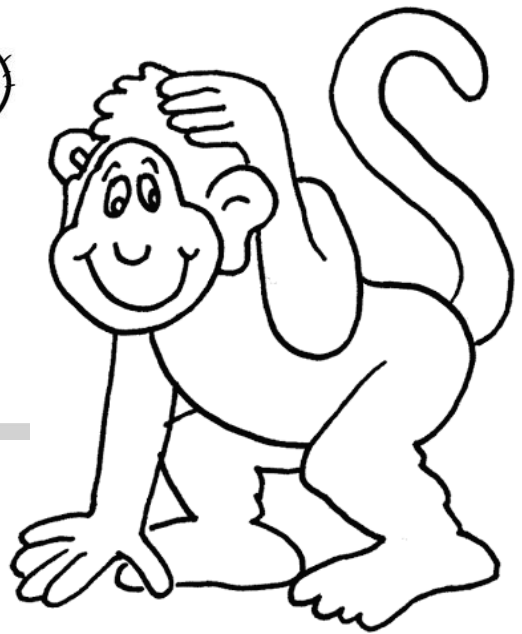
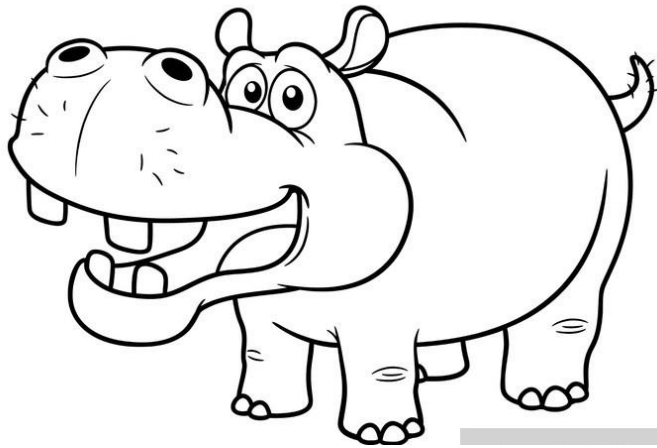
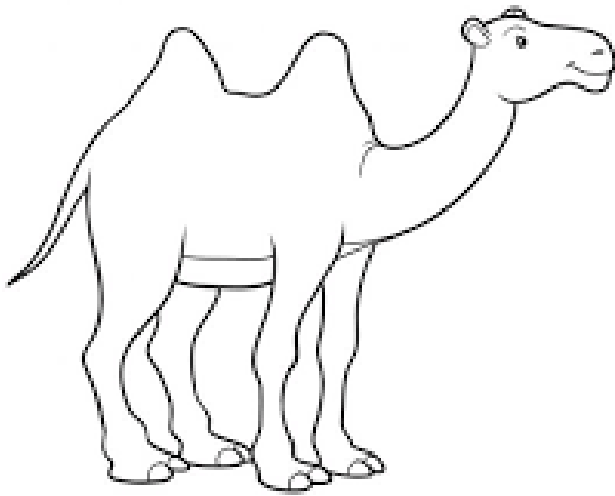
Vybereme cca 5 dětí, které budou pracovat na mapě Afriky vodovými barvami. Připravíme jim pracovní prostředí, dáme jim k dispozici mapu, aby měly pro své tvoření realistickou předlohu. Ostatní děti si vyberou jeden z nabízených obrázků (viz níže), který vybarví, vystříhnou a nalepí do mapy (po jejím uschnutí).

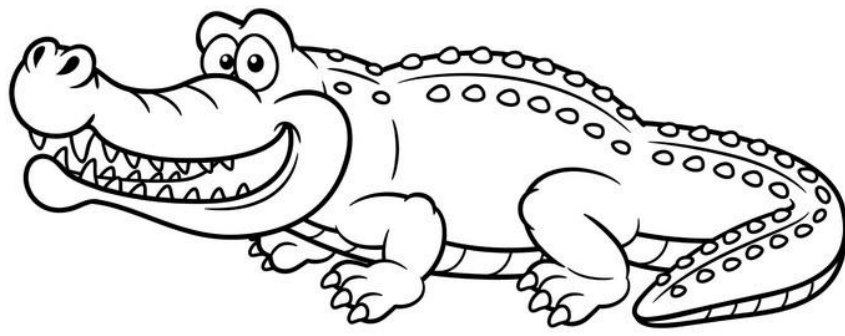
S dětmi si následně sedneme kolem vytvořené mapy a povídáme si, kdo v Africe žije, jak vypadají domy, jaká zvířata tam můžeme vidět...

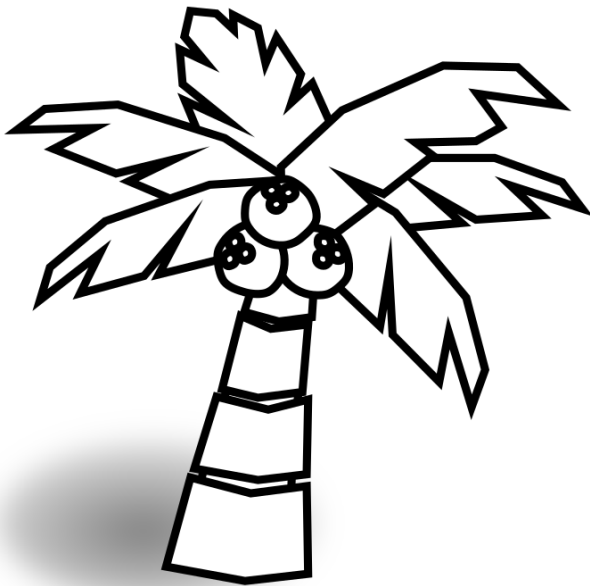
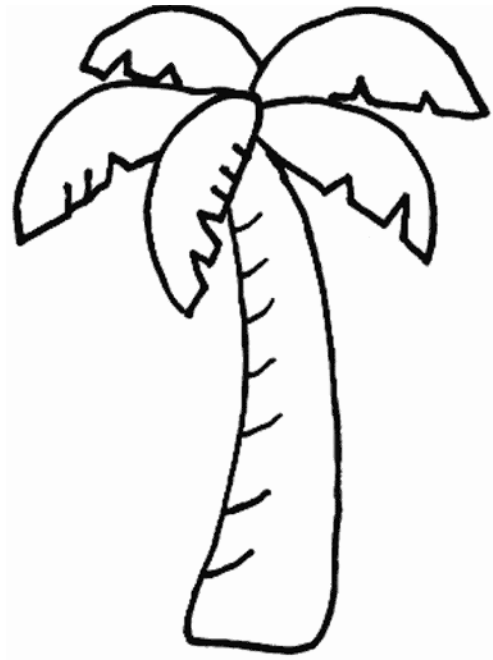
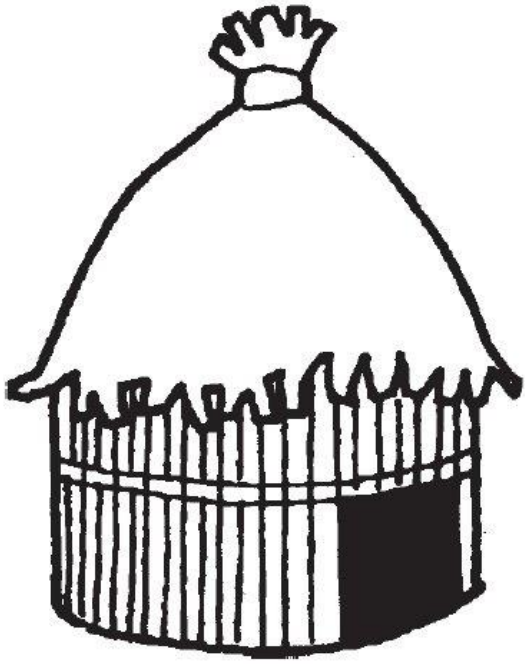
po skončení aktivity se černoušek Bubu s dětmi rozloučí

„Děti, já už se s vámi dnes rozloučím, ale zítra se na vás zase budu těšit! Tak jambo!“

2. DEN: „S čím si hraje Bubu?“

Děti spolu s černouškem Bubu tráví další den a čím dál tím víc poznávají, že se ne všichni lidé na světě mají dobře a mají všechno, co by si přáli. Poznají, že africké děti nemají tolik hraček, že často neznají tablet, ani telefon, za to musí svým rodičům pomáhat, pracovat na poli, starat se o zvířata nebo mladší sourozence.

1. Ranní hry

Ranní hry jsou realizovány od příchodu dítěte do mateřské školy (možný od 6:30) do 8:30. V tomto čase jsou dětem k dispozici všechny hry a pomůcky, které si ke své hře samostatně volí. Paní učitelka též předkládá tematickou nabídku činností, nicméně zůstává na uvážení dítěte, jestli tuto možnost využije – realizace těchto aktivit zůstává na dobrovolnosti každého dítěte. Dítě rozhoduje o svých činnostech.

☐ Africká chýše

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě staví z kostek
- dítě zapojuje svou fantazii
- dítě spolupracuje s ostatními
- dítě se domlouvá na společném postupu, uzavírá kompromisy

➤ Pomůcky:

- kostky
- deky, prostěradla...

➤ Metodický postup:

- organizační forma: skupinové vzdělávání

- vzdělávací metoda: metoda slovní (monologická), metoda samostatné práce

Děti mají k dispozici kostky (např. molitanové kostky, kartonové cihličky...), deky, prostěradla... Jejich úkolem bude postavit africkou chýši. Děti staví ve skupině, domlouvají se na společném postupu, komunikují, uzavírají kompromisy.

❑ Africká vesnice

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě vybarví obrázek (drží se v předtištěných liniích)
- dítě správně drží pastelku (tzv. špetkový úchop)
- dítě stříhá
- dítě lepí
- dítě pracuje samostatně

➤ Pomůcky:

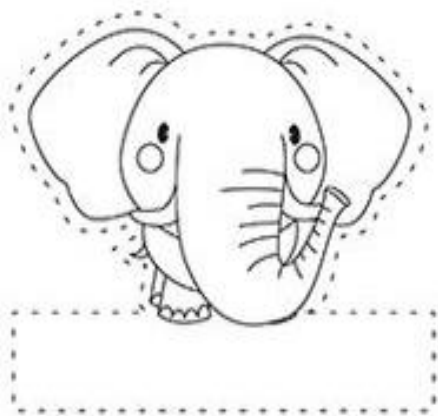
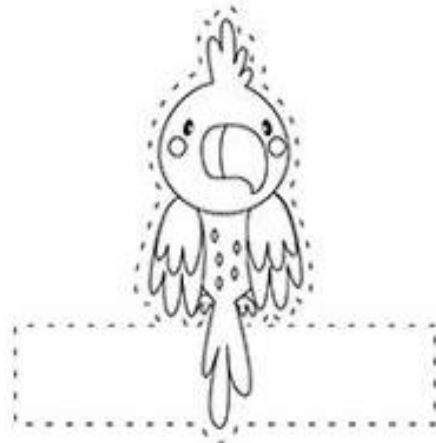
- předtištěná předloha na čtvrtce
- pastelky
- nůžky
- lepidlo

➤ Metodický postup:

- organizační forma: individualizované vzdělávání

- vzdělávací metoda: metoda slovní (monologická), metoda názorně-demonstrační (předvádění), metoda samostatné práce

Dětem dáme k dispozici předtištěnou africkou vesnici. Jejich úkolem bude jednotlivé části vybarvit, následně vystříhnout a slepit. Sami vytvoříme jednu vzorovou vesnici, na kterou se děti budou moci podívat, pokud si nebudou jisté postupem. Děti pracují samostatně, dbáme pouze na správné sezení u stolečku a správný úchop tužky.

2. Ranní kruh

Do ranního kruhu se s dětmi scházíme v 8:30. Účastní se ho všechny děti.

☐ 5 minut v Africe

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě interpretuje z paměti krátký text
- dítě zpívá s klavírním doprovodem

➤ Pomůcky:

- hadrová panenka – černoušek Bubu
- klavír
- noty

➤ Metodický postup:

- organizační forma: frontální vzdělávání

- vzdělávací metody: metoda slovní (monologická), metoda názorně-demonstrační (předvádění)

* všichni sedíme na koberci v kroužku, k dětem mluví černoušek Bubu*

„Jambo, děti! Tak jste zase ve školce a já s vámi. Moc jsem se na dnešek těšil. A víte, čím začneme? Zazpíváme si tu písničku, co jsme se včera společně naučili. Tak si pojdte stoupnout, paní učitelka nás doprovodí na klavír...“

(noty viz Den 1)

☐ Bubu a jeho hračky

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě poslouchá mluvené slovo
- dítě vyjádří vlastními slovy to, co slyšelo
- dítě interpretuje získané informace
- dítě smysluplně reaguje na otázky

➤ Pomůcky:

- hadrová panenka – černoušek Bubu
- míč z novin a izolepy
- polystyren
- klacky
- kameny
- kartony
- plastové nádobí

- sklenice
- plechovky
- igelitové tašky

➤ Metodický postup:

- organizační forma: frontální vzdělávání

- vzdělávací metoda: metoda slovní (monologická, dialogická), metoda názorně-demonstrační (předvádění)

* všichni sedíme na koberci v kroužku*

„Dneska bych vám rád ukázal svoje hračky. Vaše už jsem viděl, tak teď je řada na mně. Naše hračky jsou daleko obyčejnější než ty, na které jste zvyklí vy. Často jsou to věci, které vy vyhazujete do koše, ale to za chvíli sami uvidíte. Nemáme žádné telefony nebo tablety, africké děti vůbec neví, co to je – i já to poprvé viděl až tady u vás. Je to tím, že Afrika je chudá a s ní jsou chudí i její obyvatelé, i moji rodiče jsou chudí a nemáme peníze na to kupovat si takové vymoženosti – nějaké peníze samozřejmě máme, protože tatínek těžce pracuje, ale to nám jen tak tak stačí na to, abychom si mohli koupit to nezákladnější – hlavně jídlo a nějaké oblečení – k tomu, abychom přežili.

Africké děti ani nemají moc času si hrát, protože musíme hodně pomáhat rodičům – já pomáhám tatínkovi na poli a se zvířaty, mamince v domácnosti (třeba chodím pro vodu) nebo hlídám malou sestřičku.

A ještě než vám ukážu svoje hračky, zajímalo by mě, jaká je vaše nejoblíbenější hračka?“

děti odpovídají postupně tak, jak sedí v kroužku

„Jak jsem vás tak poslouchal, tak budete asi hodně překvapení tím, s čím si rád hraju já...“

Bubu začíná postupně ukazovat své hračky

„Tohle je míč z novin a izolepy, moje nejoblíbenější hračka. Když mám čas, chodím si kopat s ostatními kluky z vesnice. Občas se k nám přidá i nějaká holka, ale holky si spíš hrají s tímhle (*Bubu vytahuje plastové nádobí*). Pak máme sklenice a plechovky, které plníme kamínky, nebo pískem, nebo do nich sbíráme žížaly a brouky na poli a potom je pozorujeme. Rád si hraju také s tímhle – ano, je to obyčejný klacek, ale víte, co všechno se s ním dá dělat? Malujeme s ním do hlíny, šermujeme, stavíme domečky, dva klacíky už mohou být hudební nástroj, nebo je svážeme provázkem a může z nich být vlastně cokoli... Super jsou i zbytky polystyrenů, kartonů nebo igelitové tašky – stačí vám kus provázku, izolepa a můžete si z toho vyrobit, co vás napadne. Z kartonů si stavíme různé přístřešky, kam se my kluci schováváme, z igelitových tašek si vyrábíme barevné kostýmy... Asi je vám jasné, že tyhle

hračky si nekupujeme v nákupních centrech...za naší vesnicí je velká skládka, takže si tam občas zajdeme a vybereme si ty nejzajímavější kousky. Tak takhle to v Africe chodí... A s dětmi z vesnice také často hrajeme jednu hru, kterou vás teď naučím...“

3. Ranní cvičení

Ranní cvičení navazuje na ranní kruh. Účastní se ho všechny děti. Dbáme především na jejich bezpečnost.

☐ Lev a antilopa

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě reaguje na signál
- dítě se orientuje v prostoru
- dítě respektuje pravidla hry

➤ Pomůcky:

- dva šátky

➤ Metodický postup:

- organizační forma: frontální vzdělávání

- vzdělávací metoda: metoda slovní (monologická), metoda názorně-demonstrační (předvádění), metoda praktická (návik pohybových dovedností), metoda hry s pravidly
„Včera jsme hráli hru na Lovce a tahle hra vlastně s lovem také trochu souvisí. Jak už jsem říkal, hrajeme ji s dětmi z vesnice. V Africe žije spousta zvířat – mezi nimi i lvi a antilopy, kteří se často honí, protože lvi chtějí antilopy sežrat.“

Vybereme dvě děti – jedno bude představovat lva, druhé antilopu. Zavážeme jim oči a ostatní děti kolem nich utvoří kruh. Úkolem lva bude lapit antilopu pomocí zvukového signálu – tleskáním a voláním slova „můbej“, které označuje lva. Čím blíže bude lev k antilopě, tím bude tleskání a volání silnější. Poté, co lev antilopu lapí, děti se v rolích prostřídají.

4. Hlavní činnost

Po svačince následuje hlavní (řízená) činnost, které se účastní všechny děti.

☐ Kde si hrají s touto hračkou?

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě třídí obrázky
- dítě pracuje se získanými informacemi
- dítě spolupracuje s ostatními

➤ Pomůcky:

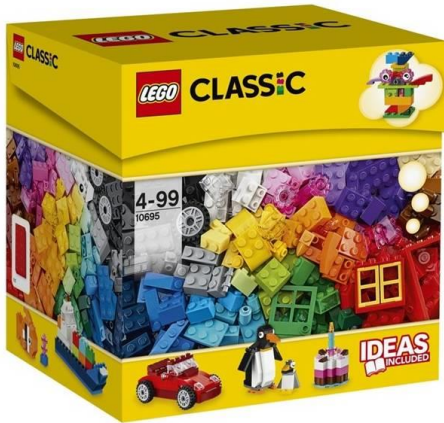
- zalaminované obrázky hraček našich dětí (4 sady)
- zalaminované obrázky hraček afrických dětí (4 sady)
- zalaminovaná mapa Afriky (4 x)
- zalaminovaná mapa České republiky (4 x)

➤ Metodický postup:

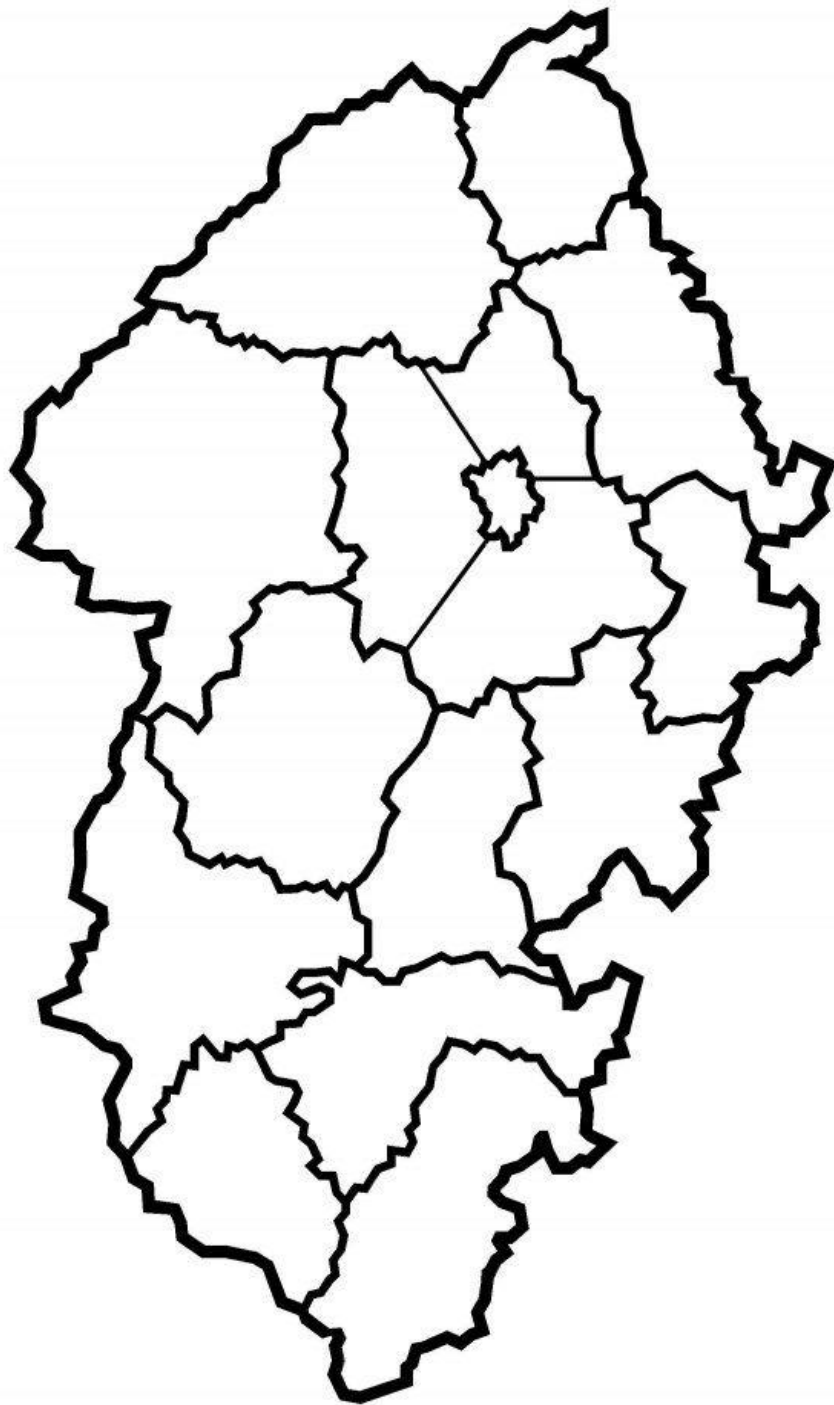
- organizační forma: skupinové vzdělávání

- vzdělávací metoda: metoda (monologická, dialogická), metoda názorně-demonstrační (demonstrace statických obrazů), metoda samostatné práce

Rozdělíme děti do 4 skupin. Každá skupina dostane svou sadu zalaminovaných obrázků a svou mapu Afriky a České republiky. Úkolem dětí bude roztřídit obrázky hraček podle toho, kde si s nimi děti hrají – obrázky skládají buď přímo na příslušnou mapu, anebo pod ní. Do činnosti dětí nezasahujeme, necháme je pracovat samostatně. Následuje společná kontrola.

□ Výroba hračky

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě pracuje s různými materiály
- dítě zapojí svou fantazii
- dítě předvádí svou tvořivost
- dítě pracuje samostatně

➤ Pomůcky:

- hadrová panenka – černoušek Bubu
- polystyren
- klacky
- kameny
- noviny
- kartony
- plastové nádobí
- sklenice
- plechovky
- igelitové tašky
- pet lahve
- provázek
- izolepa

...

➤ Metodický postup:

- organizační forma: frontální vzdělávání, individualizované vzdělávání

- vzdělávací metoda: metoda slovní (monologická, dialogická), metoda názorně

demonstrační (předvádění), metoda praktická (pracovní činnosti), metoda samostatné práce

děti sedí u stolečků, v jedné části třídy je připraven veškerý materiál

Bubu mluví k dětem

„Ukázal jsem vám, s jakými hračkami si hrají a vy si teď nějakou takovou hračku sami vyrobíte. Stejně jako to děláme my. Nemusíte nikam na skládku, všechno už jsem vám připravil. Můžete použít cokoli, co tady vidíte, jen se zamyslete nad tím, co vlastně chcete vyrobit. Je to na vás, jsem zvědavý, co vymyslíte, třeba si některé z vašich hraček odvezu s sebou domů a budu si tam s nimi hrát.“

Necháme děti samostatně pracovat. Dohlížíme pouze na jejich bezpečnost při práci.

děti mají hotovo a všechny sedí se svou hračkou v ruce na koberci

„Jeee, vy jste byli tak šikovní! To jsem ani nečekal! Ted' bych chtěl, aby každý z vás svou hračku ukázal ostatním a řekl, co je to za hračku a jak by se s ní dalo hrát. Můžeme začít?“

děti mluví postupně tak, jak sedí v kroužku

Na závěr dětem položíme několik otázek:

- Bylo pro vás těžké vyrobit si vlastní hračku?*
- Jaké materiály bylo možné použít?*
- Chtěli byste mít stejné hračky, jako mají africké děti?*
- Proč myslíte, že děti v Africe nemají stejné hračky, jako vy tady?*
- Jak se dostávají hračky k vám a jak k dětem v Africe?*

k dětem naposledy promluví černoušek Bubu

„Děti, pro dnešek už se s vámi budu muset rozloučit, ale ještě dřív, než to udělám, chtěl bych vám říct, že i když neznáme nejnovější technologie, nevíme, co jsou mobily a tablety, nemáme autíčka na ovládání, LOL panenky, ani lego stavebnice, dokážeme být šťastní. Chtěl bych, abyste věděli, že štěstí se nedá měřit penězi – ani bohatý člověk nemusí být šťastný. Hrajeme si s plastovými lahvemi, sklenicemi a klacíky a přesto se smějeme a máme se rádi – a to je to nejdůležitější, tak si to pamatujte a zkuste občas tablet vyměnit i za něco obyčejnějšího. A ted' už se loučím, těším se na vás zase zítra, tak jambo, kamarádi!“

3. DEN: „Co jí Bubu?“

Děti s černouškem Bubu poznávají africkou kuchyni. Ochutnají tradiční jídlo a dozví se, jak je to v Africe s vodou. Děti poznají, že ne všichni lidé na světě mají dost jídla a pitné vody a diskutují o tom, proč bychom neměli jídlem ani vodou plýtvat.

1. Ranní hry

Ranní hry jsou realizovány od příchodu dítěte do mateřské školy (možný od 6:30) do 8:30. V tomto čase jsou dětem k dispozici všechny hry a pomůcky, které si ke své hře samostatně volí. Paní učitelka též předkládá tematickou nabídku činností, nicméně zůstává na uvážení dítěte, jestli tuto možnost využije – realizace těchto aktivit zůstává na dobrovolnosti každého dítěte. Dítě rozhoduje o svých činnostech.

☐ Obilný klásek

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě má uvolněnou ruku
- dítě netlačí na podložku
- dítě správně drží tužku (tzv. špetkový úchop)

➤ Pomůcky:

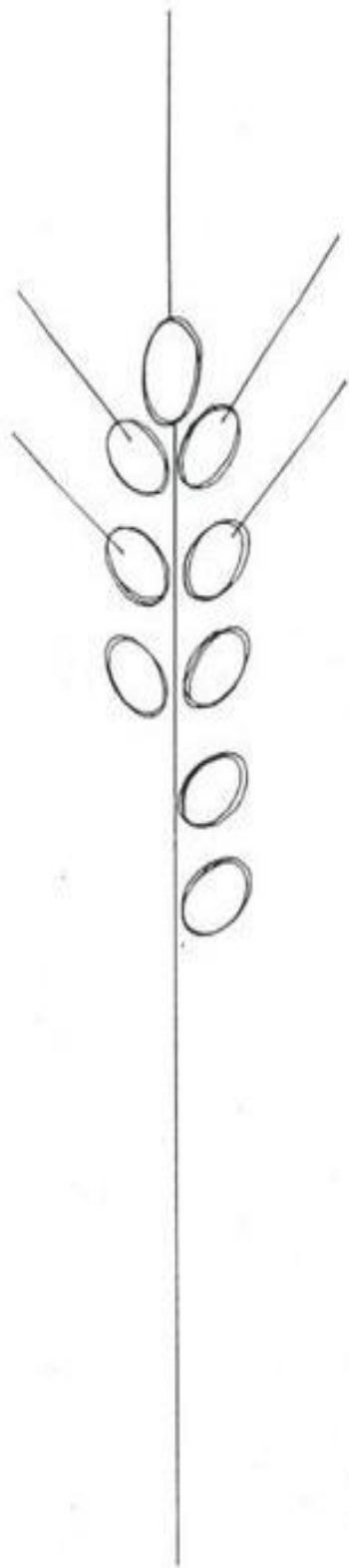
- grafomotorický list
- obyčejná tužka

➤ Metodický postup:

- organizační forma: individualizované vzdělávání

- vzdělávací metoda: metoda slovní (monologická), metoda samostatné práce

Dáme dětem k dispozici grafomotorický list a tužku. Úkolem dětí je dodělat obilný klásek dle předlohy. Děti pracují samostatně, dohlížíme pouze na správné sezení u stolečku a správný úchop tužky.

❑ **Jak to bylo?**

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě pracuje samostatně
- dítě řadí obrázky podle časové posloupnosti
- dítě objasní změny v čase
- dítě popíše děje z obrázku
- dítě navrhuje další pokračování „příběhu“

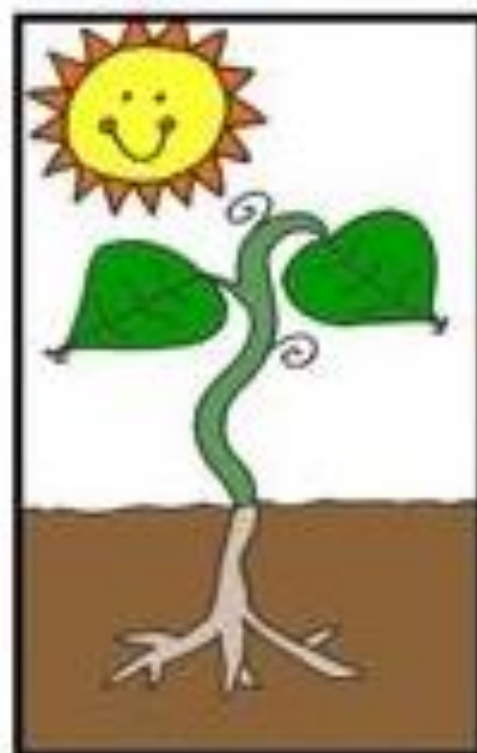
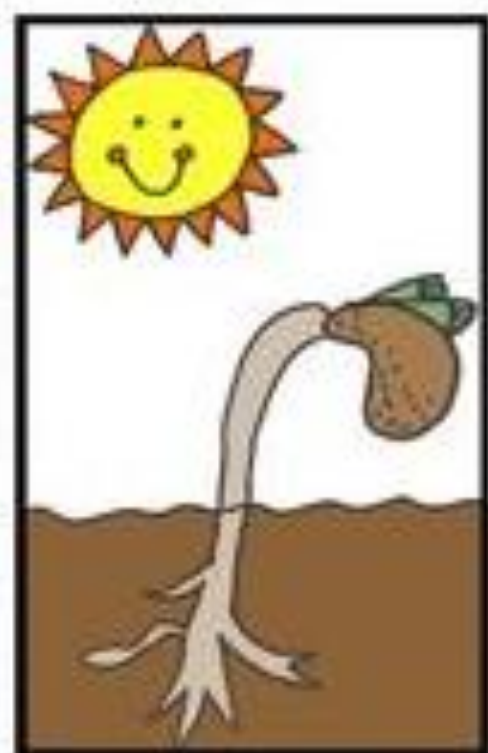
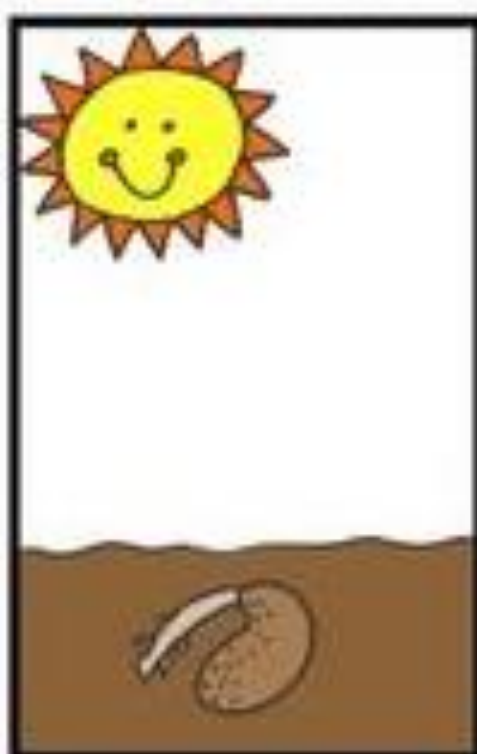
➤ Pomůcky:

- zalaminované kartičky s obrázky

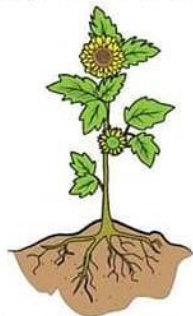
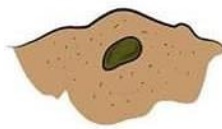
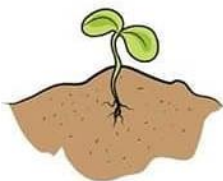
➤ Metodický postup:

- organizační forma: individualizované vzdělávání

- vzdělávací metoda: metoda slovní (monologická, dialogická), metoda názorně-demonstrační (demonstrace statických obrazů), metoda samostatné práce, metoda situační
Dáme dětem k dispozici kartičky – každý set znázorňuje určitý děj v přírodě. Úkolem dětí bude seřadit obrázky tak, jak šly v čase za sebou. Dítě pracuje samostatně. Poté dítě necháme, aby nám zobrazený děj popsalo, popřípadě vymyslelo, jak by to mohlo pokračovat dál.

2. Ranní kruh

Do ranního kruhu se s dětmi scházíme v 8:30. Účastní se ho všechny děti.

☐ 5 minut v Africe

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě interpretuje z paměti krátký text
- dítě zpívá s klavírním doprovodem

➤ Pomůcky:

- hadrová panenka – černoušek Bubu
- klavír
- noty

➤ Metodický postup:

- organizační forma: frontální vzdělávání

- vzdělávací metody: metoda slovní (monologická), metoda názorně-demonstrační (předvádění)

* všichni sedíme na koberec v kroužku, k dětem mluví černoušek Bubu*

„Jambo, děti! Tak se zase vidíme. Moc jsem se na dnešek těšil. A víte, čím začneme? Zaspíváme si společně tu naši africkou písničku. Tak si pojd'te stoupnout, paní učitelka nás doprovodí na klavír...“

(noty viz Den 1)

☐ Dobrůtky pro spokojená bříška

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě smysluplně reaguje na otázky
- dítě vede rozhovor
- dítě vede úvahy a své myšlenky reprodukuje
- dítě pojmenuje kulturní rozdíly
- dítě rozliší zdravé a nezdravé potraviny

➤ Pomůcky:

- hadrová panenka – černoušek Bubu
- obrázek ženy nesoucí vodu
- obrázek africké kuchyně

➤ Metodický postup:

- organizační forma: frontální vzdělávání

- vzdělávací metoda: slovní metoda (monologická, dialogická), metoda názorně demonstrační (demonstrace statických obrazů)

všichni sedíme v kruhu na koberci

Bubu promlouvá k dětem

„Dneska bych vám rád pověděl něco o tom, co v Africe jíme. Ale nejdříve by mě zajímalo, jaké je vaše nejoblíbenější jídlo?“

necháme děti odpovídat postupně tak, jak sedí v kruhu

„Hmmm, hmmm, tak některá jídla jsem ještě nikdy neochutnal. U nás ve vesnici neznáme ani hamburger, ani pizzu, párek v rohlíku nebo donut... A ještě mi řekněte, jaké z jídel, které jste jmenovali, bychom mohli považovat za zdravé?“

necháme děti odpovídat

„To bylo jídlo, které jíte vy tady, ale co si myslíte, že jíme v Africe?“

necháme děti odpovídat

„A teď si představte – když vaří vaše maminka, nebo třeba tatínek, dojde si pro potraviny do supermarketu, nebo si nákup objedná až domů. Potom otočí kohoutkem a začne téct voda, která je na vaření potřeba, otočí nebo zmáčkne čudlík na sporáku a může vařit. Může si k tomu i rozsvítit. Ale u nás ve vesnici žádný obchod není, ten nejbližší je vzdálený několik kilometrů, doma nemáme ani vodu, ani elektřinu, abychom mohli svítit a používat sporák. Tak jak si myslíte, že moje maminka vaří? Z čeho vaří, kde bere vodu a co používá místo sporáku?“

necháme děti sdílet jejich úvahy, a nakonec jim ukážeme obrázky

„A než se společně pustíme do vaření, chtěl bych, abyste si nejdříve vypěstovali obilí, které se u nás hodně používá. Nebudeme ho samozřejmě pěstovat doopravdy, protože trvá dlouho, než ze zrníčka vyrostе klásek, ale zahrajeme si takovou hru...“

3. Ranní cvičení

Ranní cvičení navazuje na ranní kruh. Účastní se ho všechny děti. Dbáme především na jejich bezpečnost.

☐ Pěstování obilí

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě běhá
- dítě se orientuje v prostoru
- dítě reaguje na signál
- dítě specifikuje, co je třeba pro pěstování obilí

➤ Pomůcky:

- hadrová panenka – černoušek Bubu
- obrázek zrníčka (cca 20x)
- obrázek kapky vody (cca 20x)
- obrázek slunce (cca 20x)
- obrázek obilného klásku (cca 8x)

➤ Metodický postup:

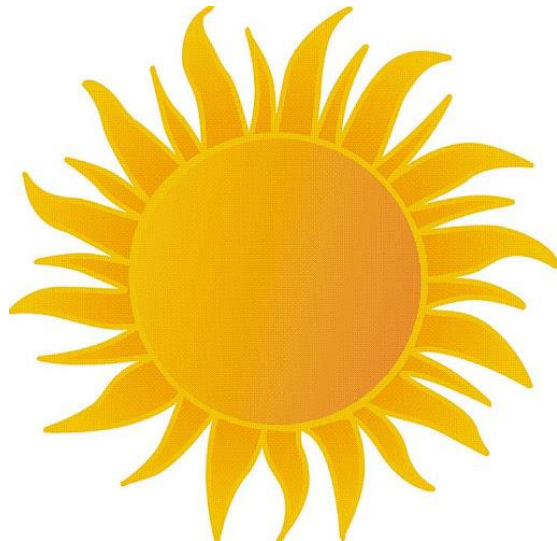
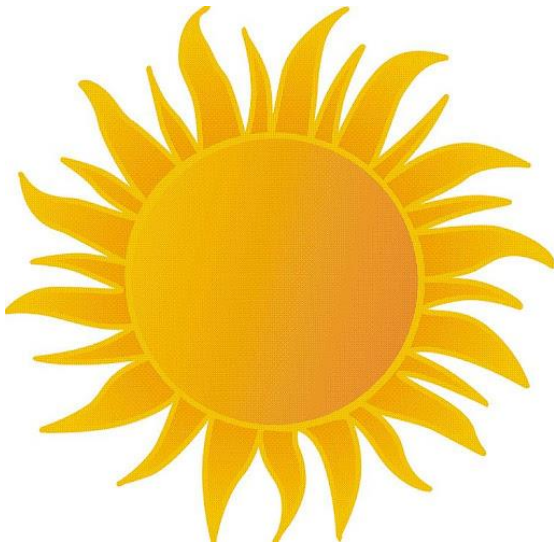
- organizační forma: frontální vzdělávání, skupinové vzdělávání

- vzdělávací metoda: metoda slovní (monologická), metoda názorně-demonstrační

(předvádění), metoda praktická (návik pohybových dovedností), metoda hry s pravidly

„Představte si, že jste děti v Africe. Ty musí často pomáhat na poli. K tomu, aby ze zrníčka obilí vyrostl klásek, jsou k tomu zapotřebí hlavně dvě věci – voda a sluníčko.“

Děti rozdělíme do dvou skupin – v jedné skupině bude farmářem paní učitelka, ve druhé skupině paní asistentka – děti jsou jejich pomocníci a reagují na jejich požadavky. Do jednoho místa třídy umístíme jednotlivé obrázky (zrníčka, kapky vody a sluníčka). K tomu, aby ze zrníčka vyrostl klásek je vždy potřeba zrníčko, kapka vody a sluníčko. Toto „diriguje“ paní učitelka na jedné straně a asistentka na druhé straně. Děti běhají štafetový běh a nosí potřebné obrázky podle pokynů. Na hru dáme dětem časový limit (5 – 8 minut) a poté jednotlivé obrázky směníme za obrázky obilného klásku (jeden klásek = zrníčko + kapka vody + slunce).

4. Hlavní činnost

Po svačince následuje hlavní (řízená) činnost, které se účastní všechny děti.

☐ Africké menu

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě poslouchá mluvené slovo
- dítě vlastními slovy vyjádří to, co slyšelo
- dítě pojmenuje kulturní rozdíly
- dítě smysluplně reaguje na otázky

➤ Pomůcky:

- hadrová panenka – černoušek Bubu
- zalaminované obrázky afrických jídel

➤ Metodický postup:

- organizační forma: frontální vzdělávání

- vzdělávací metoda: metoda slovní (monologická, dialogická), metoda názorně demonstrační (demonstrace statických obrazů)

všichni sedíme v kruhu na koberci

černoušek Bubu promlouvá k dětem

„Obilné klásky jsme vypěstovali, mouku už máme připravenou a za chvíli se sami pustíte do vaření afrického jídla. Ale nejprve vám ukážu a řeknu, co se u nás vlastně jí, co nám moje maminka často vaří. Už víte, že u nás máme problémy s vodou, maminka (a občas jí pomáhám i já) si ji musí nosit v barelech a nemáme ani elektřinu, takže vaříme venku na ohni. Tady jsem vám nachystal fotky některých našich jídel.“

Bubu ukazuje dětem fotografie jednotlivých jídel a u každé fotografie se děti ptá na následující otázky

- *Z čeho si myslíte, že se toto jídlo připravuje?*
- *Připomíná vám to nějaké české jídlo?*
- *Chtěli byste to ochutnat?*

Nakonec Bubu dětem prozradí, jak se jaké jméno jmenuje a z čeho se připravuje

„Tomuto jídlu se v Africe říká ponmo. Je to zvířecí (především kravská) kůže.“

„Tomuto jídlu v Africe říkáme tostones. Jsou to smažené plantainy – banány, které jsou větší než ty, co znáte tady a navíc mají zelenou barvu. Listy plantainu jsou tak velké, že se často používají jako talíř.“

„To je fufu. Vyrábí se z mouky (plantainové, kukuřičné, maniokové, pšeničné) nebo krupice a z vody. Připravuje se tak, že se mouka nebo krupice zamíchá s vroucí vodou, až vznikne hustá kaše. Podává se jako příloha k omáčkám z ryb, masa nebo zeleniny. Jí se rukou – odlamují se kousky fufu, kterými se nabírá omáčka.“

„Tomuto jídlu říkáme kilishi. Jde o pláty sušeného masa – většinou hovězího, skopového nebo kozího masa.“

„A tohle je čapátí – placky z mouky, vody, oleje a soli. Obilí jsme si vypěstovali, mouku už máme, takže se pustíme do přípravy těchto placek, abyste mohli něco z africké kuchyně i doopravdy ochutnat!“

❑ Africké placky

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě postupuje podle pokynů a instrukcí
- dítě používá kuchyňské náčiní
- dítě pojmenuje kulturní rozdíly
- dítě ochutnává africké jídlo
- dítě pojmenuje jednotlivé suroviny
- dítě diskutuje o plýtvání jídlem a vodou

➤ Pomůcky:

- hladká mouka
- teplá voda
- sůl
- olej
- 2 mísy
- 2 vařečky
- 2 vály (nebo čistá rovná plocha)
- 2 válečky
- pánev
- sporák

➤ Metodický postup:

- organizační forma: skupinové vzdělávání

- vzdělávací metoda: metoda slovní (monologická, dialogická), metoda názorně demonstrační (předvádění), metoda praktická (návětr pracovních dovedností)

Děti rozdělíme do dvou skupin – s jednou skupinou pracuje paní učitelka, s druhou skupinou pracuje asistentka pedagoga.

Do mísy dáme 100 g hladké mouky a postupně přiléváme 100 ml teplé vody. Vařečkou mícháme, dokud se nevytvoří těsto. Poté do těsta vmícháme půl lžice oleje. Pokud se těsto lepí, přidáváme mouku, dokud není těsto připravené k vyklopení. Poté přeneseme těsto na vál a několik minut hněteme. Výsledkem by mělo být hladké, jemné, ne příliš lepkavé těsto. Těsto necháme půl hodiny odležet pod utěrkou. Poté těsto znovu rozhněteme a rozdělíme na bochánky, které rozválíme na tenké placičky (cca 4 mm). Placičky osmahneme z obou stran na oleji.

Necháme děti, aby si každé vyválelo svou placku. Při míchání a hnětení těsta se střídají. Smažení na pánvi uděláme sami, bez dětí.

děti ochutnávají placky a černoušek Bubu mluví k dětem

„Tak jak vám placky chutnají? Moje maminka je připravuje venku na ohni, jíme je buď samotné nebo s nějakou zeleninovou směsí či omáčkou. Mouku si maminka mele sama – drtí obilná zrníčka z tatínkova pole mezi dvěma kameny. Takže mouku máme svojí. Vodu si přinese v barelu, ohřeje nad ohněm a sůl a olej si kupujeme od lidí z vesnice. Ne všichni lidé na světě mají dost jídla a dost vody. I my občas nemáme k jídlu za den víc, než tyhle placky. A to na tom nejsme nejhůř. A uvědomte si, že tady u vás se spousta jídla vyhazuje – vzpomeňte si, kolik toho zbylo po dnešní svačince, nebo kolik jídla zbývá doma mamince. A proč si myslíte, že bychom jídlem a vodou neměli plýtvat?“

necháme děti diskutovat

„Než se s vámi rozloučím, tak mi ještě jednou řekněte, co jste na přípravu placek použili a jak jste je dělali, abyste to mohli třeba doma naučit svou maminku.“

necháme děti odpovídat

„A to už je dneska opravdu všechno. Tak kamarádi jambo! A těším se na vás zase zítra.“

4. DEN: „Bubu ve škole“

Děti s černouškem Bubu navštíví africkou školu. Poznají, že se od té naší v mnohém liší, spousta se toho naučí a diskutují o tom, proč je vzdělání v životě člověka tak důležité, jaké přináší výhody.

1. Ranní hry

Ranní hry jsou realizovány od příchodu dítěte do mateřské školy (možný od 6:30) do 8:30. V tomto čase jsou dětem k dispozici všechny hry a pomůcky, které si ke své hře samostatně volí. Paní učitelka též předkládá tematickou nabídku činností, nicméně zůstává na uvážení dítěte, jestli tuto možnost využije – realizace těchto aktivit zůstává na dobrovolnosti každého dítěte. Dítě rozhoduje o svých činnostech.

☐ Školní brašna

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě třídí předměty dle daného kritéria
- dítě pojmenovává předměty

➤ Pomůcky:

- zalaminované obrázky školních pomůcek (2 sady)
- zalaminovaný obrázek školní brašny (2x)

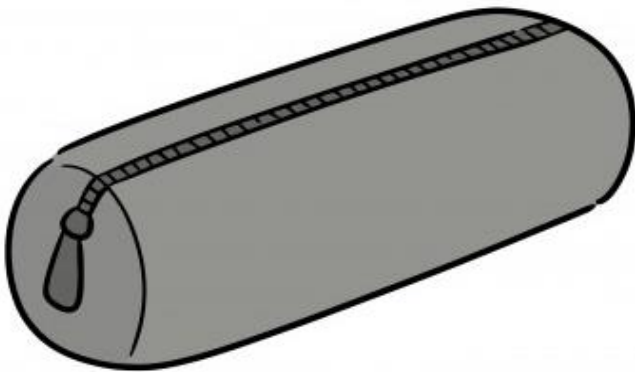
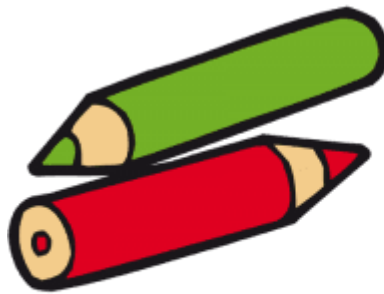
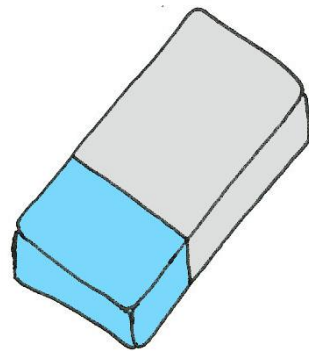
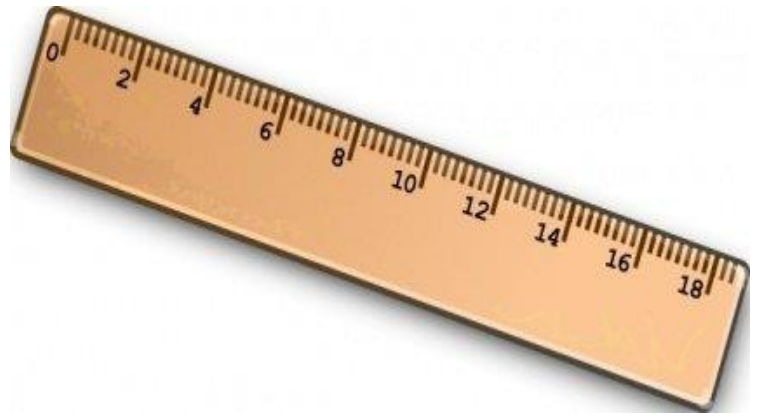
➤ Metodický postup:

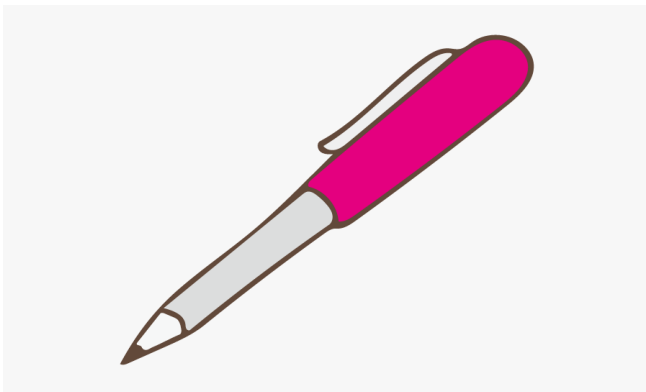
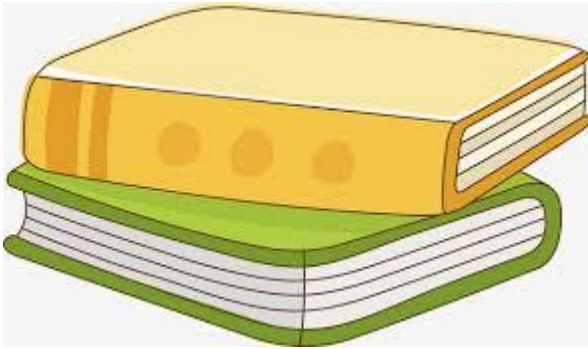
- organizační forma: individualizované vzdělávání

- vzdělávací metoda: metoda slovní (monologická), metoda názorně-demonstrační (demonstrace statických obrazů), metoda samostatné práce

Dáme dětem k dispozici soubor obrázků, mezi kterými budou jak školní pomůcky, tak i jiné předměty. Přidáme obrázek školní brašny. Úkolem dětí bude z nabízených předmětů vybrat ty, které jsou ve škole potřeba a položit je na brašnu. Necháme děti pracovat samostatně, po skončení aktivity nám děti pojmenují předměty, které by si vzaly s sebou do školy.

(Pozn.: Pokud máme dostatek školních pomůcek, popř. dvě aktovky, můžeme použít skutečné předměty.)

□ Pexeso

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě se orientuje v rovině
- dítě si pamatuje umístění obrázků
- dítě rozlišuje jednotlivé obrázky
- dítě dodržuje pravidla hry

➤ Pomůcky:

- zalaminované dvojice obrázků (2 sady)

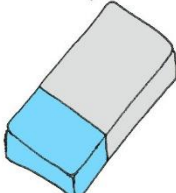
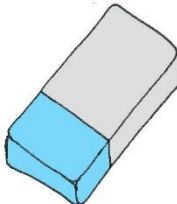
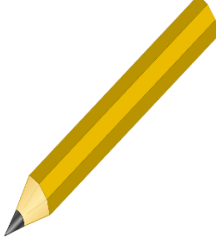

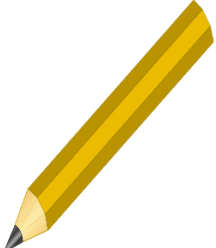

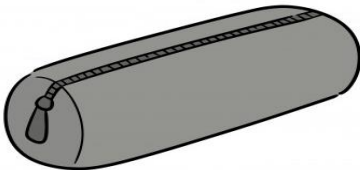
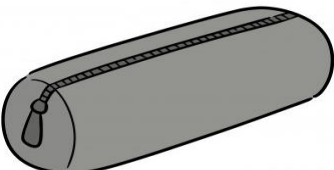

➤ Metodické postupy:

- organizační forma: skupinové vzdělávání

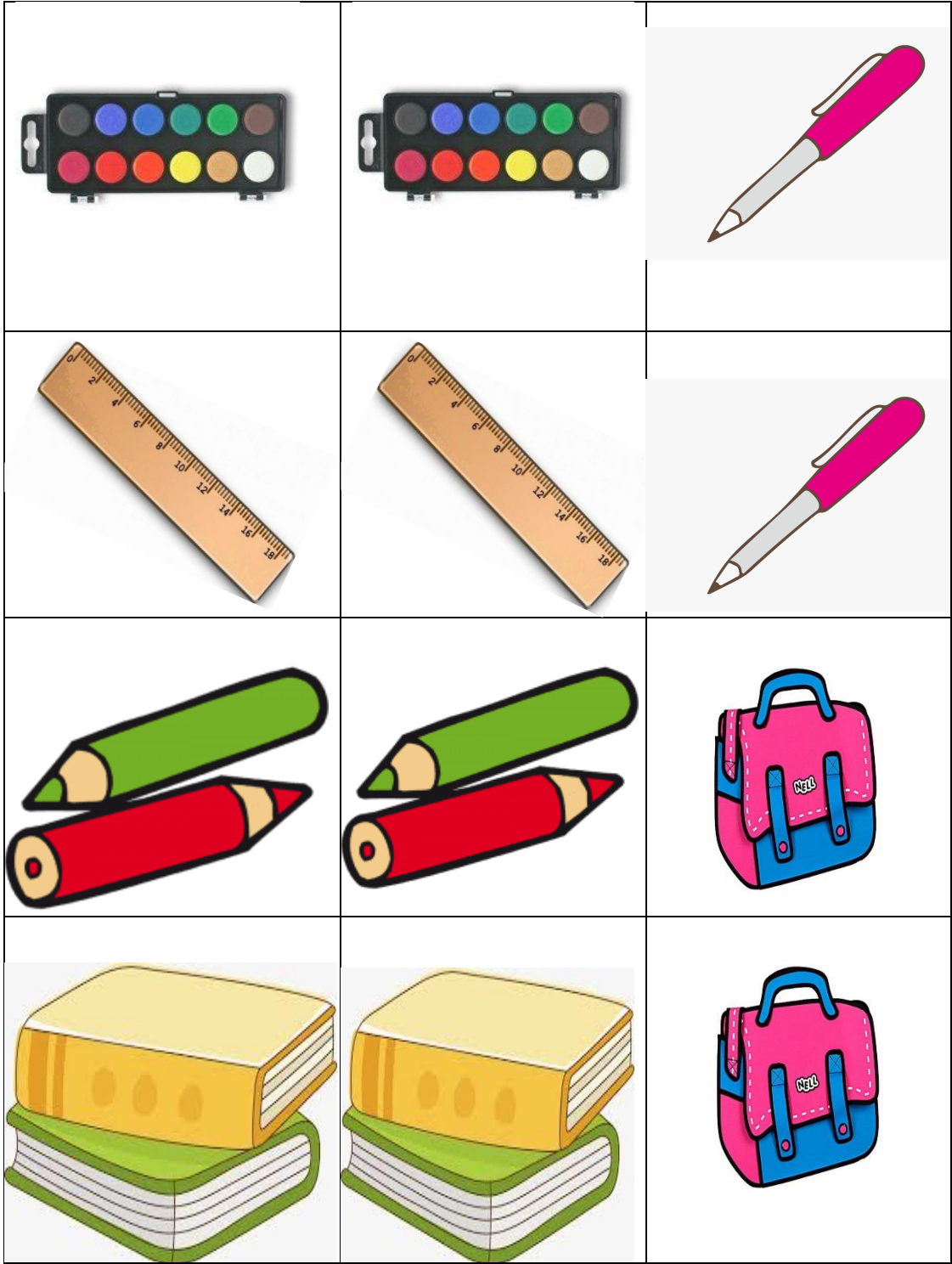
- vzdělávací metoda: metoda slovní (monologická), metoda názorně-demonstrační (demonstrace statických obrazů), metoda hry s pravidly

Dětem dáme k dispozici sady obrázků shodných dvojic a vysvětlíme dětem pravidla.

Obrázky otočíme zadní stranou nahoru. Děti se střídají (hrají minimálně dvě děti) a otáčí vždy dva obrázky. Pokud jsou shodné, nechávají si je u sebe a hrají dál, pokud ne, hraje další dítě. Vyhrává ten, kdo najde větší počet shodných obrázkových dvojic.

2. Ranní kruh

Do ranního kruhu se s dětmi scházíme v 8:30. Účastní se ho všechny děti.

☐ 5 minut v Africe

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě interpretuje z paměti krátký text
- dítě zpívá s klavírním doprovodem

➤ Pomůcky:

- hadrová panenka – černoušek Bubu
- klavír
- noty

➤ Metodický postup:

- organizační forma: frontální vzdělávání

- vzdělávací metody: metoda slovní (monologická), metoda názorně-demonstrační (předvádění)

* všichni sedíme na koberec v kroužku, k dětem mluví černoušek Bubu*

„Jambo, děti! Tak se zase vidíme. Moc jsem se na dnešek těšil. A víte, čím začneme? Zaspíváme si společně tu naši africkou písničku. Tak si pojd'te stoupnout, paní učitelka nás doprovodí na klavír...“

(noty viz Den 1)

☐ Africká škola

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě poslouchá mluvené slovo
- dítě vyjádří vlastními slovy to, co slyšelo
- dítě pojmenuje kulturní rozdíly
- dítě pracuje se získanými informacemi
- dítě reaguje na otázky

➤ Pomůcky:

- hadrová panenka – černoušek Bubu
- fotografie z africké školy

➤ Metodický postup:

- organizační forma: frontální vzdělávání

- vzdělávací metoda: metoda slovní (monologická, dialogická), metoda názorně demonstrační (demonstrace statických obrazů)

všichni sedíme na koberci v kroužku

černoušek Bubu promlouvá k dětem

„Kamarádi, dneska vás vezmu do školy. Do africké školy. Já sám tam teda ještě nechodím, ale můj starší bráška ano a už mi několikrát vyprávěl, jak to tam chodí. Stejně jako většina z vás, i já půjdu do školy příští rok. A jsem moc rád, protože hodně afrických dětí do školy vůbec nechodí – rodina nemá peníze na školné, nebo je škola moc daleko od vesnice, kde děti bydlí, nebo mají tolik práce doma a na polích, že jim na školu nezbývá čas. Chodit do školy je ale strašně důležité, víte proč?“

necháme děti odpovídat

„Vyjmenovali jste toho spoustu a pro nás, africké děti, je to hlavně naděje na lepší život. Moje maminka do školy nikdy nechodila, tatínek má základní školu – umí tedy číst, psát i počítat, domluví se na cenách, přečte a napíše, co potřebuje. A to mu umožňuje vydělat nějaké peníze. Když budu chodit do školy, i já se naučím číst, psát a počítat, budu moct vydělávat peníze, pomáhat rodičům a v budoucnu se třeba budu mít i lépe než oni. Ale děti, které do školy nechodí, se nic z toho nenaučí a s největší pravděpodobností je čeká život v chudobě. Proto je důležité chodit do školy, aby z nás všech v budoucnu něco bylo! Ale teď už se pojdme podívat na to, jak to v té naší škole vypadá. Tady jsem vám přinesl ukázat několik fotografií.“

* fotografie umístíme na tabuli, nebo na koberec tak, aby na ně děti dobře viděly*

„Většina afrických škol je postavena z hlíny a dřeva. I podlaha je z hlíny. Výjimkou není ani to, že se děti učí venku, třeba někde pod stromem, ve stínu. Místo židlí a lavic tu jsou často jen klády, nebo kameny, na kterých po celou dobu vyučování sedíme. Jelikož jsou africké státy chudé, nezbývá dost peněz na to, aby byly školy vybaveny nejrůznějšími pomůckami – o nějakých tabletech a promítačkách, si můžeme nechat zdát, nám ale chybí i o dost obvyčejnější věci, jako jsou sešity nebo učebnice...A chybí nám i učitelé. Představte si, že jeden pan učitel má na starost i 100 dětí (a v některých vesnicích je to ještě víc!).“

ptáme se na otázky a necháme děti odpovídat

- *Jak vypadá africká škola? Z čeho je postavena?*
- *Jak to vypadá uvnitř?*
- *Co tam na rozdíl od českých škol chybí?*
- *Kolik dětí má na starosti jeden pan učitel?*
- *Chtěli byste do takové školy chodit? Proč?*
- *Proč je ale i tak důležité, aby (nejen) africké děti do školy chodily?*
- *V čem se tedy liší česká a africká škola?*

„A ještě bych měl říct, že se v Africe staví školy, na které se vyberou peníze tady u vás, v Evropě. Existují různé organizace, které nám v Africe pomáhají a některé právě pomáhají se stavbou škol – tyto školy už vypadají moderněji, jsou lépe vybavené pomůckami a ve třídě je i méně dětí. Já ale budu chodit do školy, co je u nás ve vesnici a ta vypadá přesně tak, jak jsme si řekli.“

Source: Shutterstock.com

3. Ranní cvičení

Ranní cvičení navazuje na ranní kruh. Účastní se ho všechny děti. Dbáme především na jejich bezpečnost.

☐ Cesta ze školy

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě se orientuje v prostoru
- dítě se orientuje podle hlasu
- dítě koordinuje své pohyby
- dítě respektuje pravidla hry

➤ Pomůcky:

- hadrová panenka – černoušek Bubu

➤ Metodický postup:

- organizační forma: frontální vzdělávání

- vzdělávací metoda: metoda slovní (monologická), metoda názorně-demonstrační

(předvádění), metoda praktická (návik pohybových dovedností) metoda hry s pravidly

děti sedí na koberci, mluví k nim černoušek Bubu

„Děti chodí v Africe do školy hlavně pěšky. A domů se často vrací až za tmy. Někteří divokou africkou přírodou. A vy si teď takovou cestu potemnělou africkou přírodou zkusíte.“

Vybereme dvě děti, kterým zavážeme oči a postavíme je na opačné konce třídy. Do prostoru se rozestaví ostatní děti – některé představují stromy – mohou komíhat rukama, ale jinak stojí pevně na zemi – některé představují kameny – sedí schoulené na zemi. Úkolem dvou vybraných dětí je projít „africkým lesem“ a najít se podle hlasu. Když se děti najdou, vystřídáme role.

(Pozn.: Některým dětem nemusí dělat zavázané oči dobře, nebudeme je do toho nutit a necháme je po celou dobu v roli stromů nebo kamenů.)

4. Hlavní činnost

Po svačince následuje hlavní (řízená) činnost, které se účastní všechny děti.

☐ Africká škola

Činnost bude probíhat v centrech aktivit, která budou představovat jednotlivé vyučovací předměty. Nejprve dětem frontálně vysvětlíme, co se v jednotlivých centrech bude dít a poté je necháme spontánně procházet mezi centry a vybírat si aktivity dle aktuálního zájmu.

Centrum 1: hodina hudební výchovy

- poslech africké hudby

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě poslouchá hudbu
- dítě vnímá rytmus
- dítě relaxuje
- dítě vyjadřuje rytmus pomocí bubínku či dřívek

➤ Pomůcky:

- hadrová panenka – černoušek Bubu
- nahrávka africké hudby
- bubínky, dřívka

➤ Metodický postup:

- organizační forma: frontální a následně individualizované vzdělávání

- vzdělávací metoda: metoda slovní (monologická), metoda názorně-demonstrační (předvádění), metoda samostatné práce

černoušek Bubu promlouvá k dětem

„V Africe máme rádi hudbu. Tady si ji budete moci poslechnout, odpočinout si u jejího poslechu nebo si vzít bubínek a hrát na něj do rytmu hudby. Snad se vám to bude líbit.“

V jedné části třídy pustíme nahrávku s africkou hudbou. Dáme dětem k dispozici bubínky a dřívka. Děti při poslechu hudby buď relaxují, mohou si lehnout, zavřít oči a pouze poslouchat, nebo vyjadřují rytmus pomocí bubínků a dřívek. Děti centrum „navštěvují“ dle libosti.

Centrum 2: hodina výtvarné výchovy

- výroba afrických korálů

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě vyrábí z papírů korále
- dítě lepí
- dítě navléká korále na provázek

➤ Pomůcky:

- hadrová panenka – černoušek Bubu
- nastříhané proužky barevných papírů různé šířky
- lepidlo
- provázek

➤ Metodický postup:

- organizační forma: frontální a následně individualizované vzdělávání

- vzdělávací metoda: metoda slovní (monologická), metoda názorně-demonstrační

(předvádění), metoda praktická (grafické a výtvarné činnosti), metoda samostatné práce

černoušek Bubu promlouvá k dětem

„Lidé v Africe se často zdobí různými korálky. A vy si teď jedny takové také vyrobíte. Můžete je dát mamince, nebo je nosit jako připomínku na náš africký týden.“

K jednomu stolečku dáme dětem k dispozici nastříhané, různě široké pruhy barevných papírů, které děti motají a lepí do válečků. Hotové papírové korálky navlékají na provázek, který jim poté uvážeme kolem krku.

Centrum 3: hodina zeměpisu

- africké vlajky

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě překreslí vlajku podle předlohy
- dítě vybírá konkrétní barvy
- dítě se orientuje v rovině
- dítě rozlišuje zrakem jednotlivé barvy

➤ Pomůcky:

- hadrová panenka – černoušek Bubu
- atlas s vlajkami jednotlivých afrických států
- / vytištěné vlajky
- papíry
- tužka

- pastelky
- tvrdé desky

➤ Metodický postup:

- organizační forma: frontální a následně individualizované vzdělávání
- vzdělávací metoda: metoda slovní (monologická, metoda práce s knihou), metoda názorně demonstrační (demonstrace statických obrazů), metoda samostatné práce

černoušek Bubu promlouvá k dětem

„Tady bude probíhat hodina zeměpisu. Jak už jistě víte, každý stát má svou vlajku. Vy si vyberete jednu vlajku afrického státu, která vám padne do oka a zkusíte ji překreslit na papír. Nezapomeňte ji vybarvit těmi správnými barvičkami.“

Na koberec dáme dětem k dispozici atlas s vlajkami jednotlivých afrických států (nebo alespoň některé z nich vytiskneme). Dítě si jednu vlajku vybere a překreslí ji na papír.

Centrum 4: hodina matematiky

- počítání slepic a vajíček

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě počítá
- dítě porovnává počty
- dítě spojí stejný počet slepic a vajíček
- dítě správně drží tužku (tzv. špetkový úchop)

➤ Pomůcky:

- hadrová panenka – černoušek Bubu
- pracovní list
- tužka

➤ Metodický postup:

- organizační forma: frontální a následně individualizované vzdělávání
- vzdělávací metoda: metoda slovní (monologická), metoda názorně-demonstrační (předvádění), metoda samostatné práce

černoušek Bubu promlouvá k dětem

„Už jsem vám říkal, že chováme slepice. A stejně tak spousta dalších lidí v Africe, protože díky slepicím máme vlastní vajíčka a tím pádem máme co jíst. Sbírat vajíčka chodíme dvakrát denně – vždycky ráno a večer, kdy musíme spočítat nejen ta vajíčka, ale i slepice, jestli je nic neodneslo, neroztrhalo, zkrátka jestli jsou všechny. A počítat je teď budete i vy. Jedna slepice snese obvykle jedno vajíčko – stejně počty slepic tedy spojíte se stejným počtem vajíček.“

K jednomu stolečku dáme dětem k dispozici obyčejné tužky a pracovní listy. Úkolem dětí je spočítat slepice, vajíčka a spojit stejný počet slepic se stejným počtem vajíček.

Centrum 5: hodina psaní

- grafomotorické cvičení

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě napodobí jednotlivé linie
- dítě napodobí jednotlivá písmena
- dítě správně drží tužku (tzv. špetkový úchop)
- dítě má uvolněnou ruku a netlačí na podložku

➤ Pomůcky:

- hadrová panenka – černoušek Bubu
- pracovní list
- tužka

➤ Metodický postup:

- organizační forma: frontální a následně individualizované vzdělávání

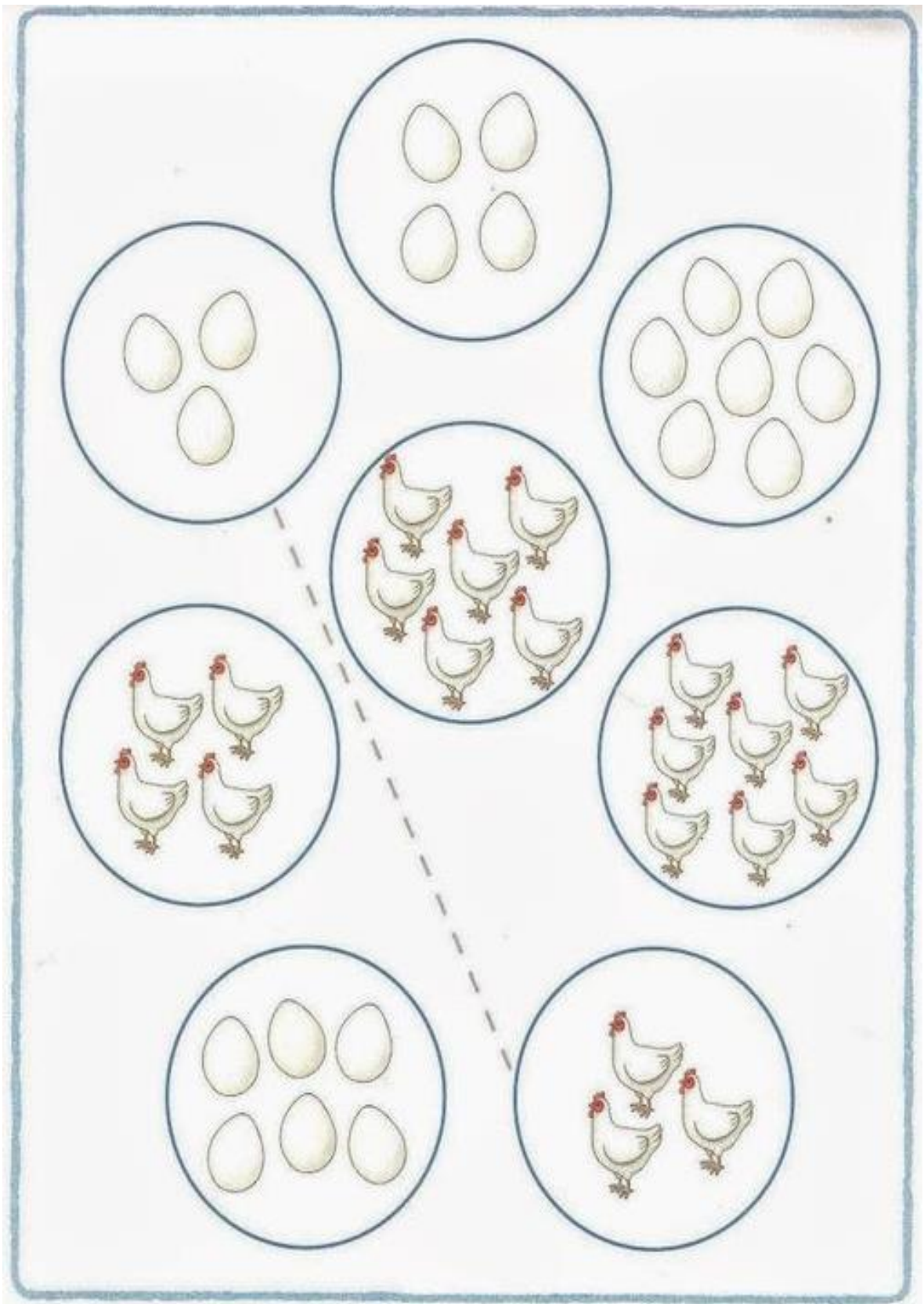
- vzdělávací metoda: metoda slovní (monologická), metoda názorně-demonstrační

(předvádění), metoda praktická (grafické a výtvarné činnosti), metoda samostatné práce

černoušek Bubu promlouvá k dětem

„Africké děti, stejně jako vy, se učí psát. Takže vezmete tužku do ruky a budete se snažit napodobit jednotlivé linie a písmenka. To slovo, které budete na závěr psát, je slovo AFRIKA.“

K dalšímu stolečku dáme dětem k dispozici pracovní listy a obyčejné tužky. Úkolem dětí bude napodobit jednotlivé linie a písmena.

AFRIKA

5. DEN: „Bubu v přírodě“

Černoušek Bubu vezme děti do africké přírody. Děti poznávají, že je úplně jiná než ta naše, uvědomují si její pestrost a rozmanitost a také to, že je jakoukoli podobu přírody třeba chránit.

1. Ranní hry

Ranní hry jsou realizovány od příchodu dítěte do mateřské školy (možný od 6:30) do 8:30. V tomto čase jsou dětem k dispozici všechny hry a pomůcky, které si ke své hře samostatně volí. Paní učitelka též předkládá tematickou nabídku činností, nicméně zůstává na uvážení dítěte, jestli tuto možnost využije – realizace těchto aktivit zůstává na dobrovolnosti každého dítěte. Dítě rozhoduje o svých činnostech.

❑ Zvířátkové bingo

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě se orientuje v rovině
- dítě rychle reaguje na slovní signál
- dítě si spojí slovo s daným obrázkem
- dítě pojmenuje zvířata na obrázcích
- dítě se soustředí na činnost
- dítě dodržuje pravidla hry

➤ Pomůcky:

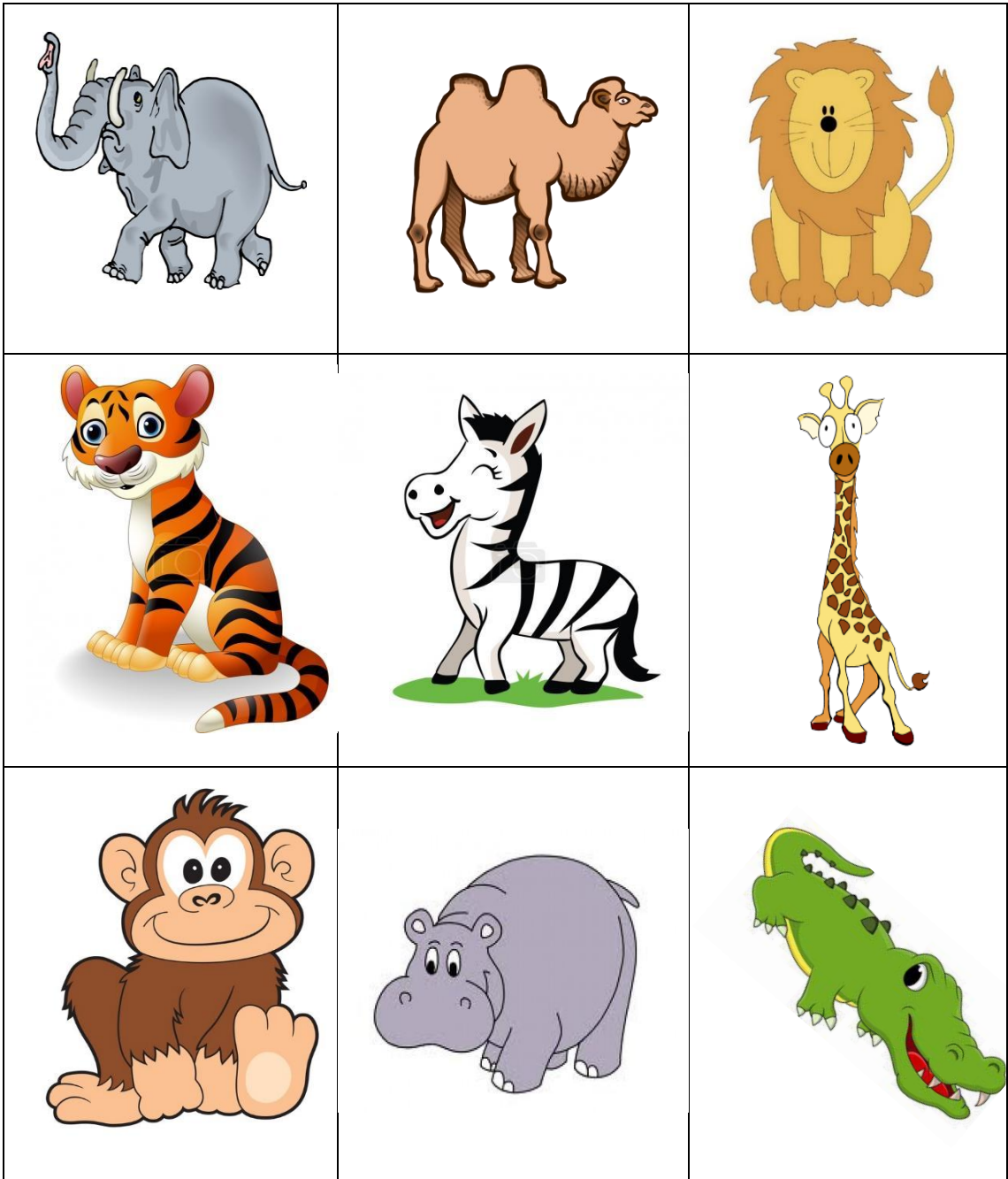
- hrací karty (4x)
- plastová víčka
- nastříhané papírky

➤ Metodický postup:

- organizační forma: skupinové vzdělávání

- vzdělávací metoda: metoda slovní (monologická), metoda názorně-demonstrační (předvádění), metoda hry s pravidly, metoda samostatné práce

Dětem dáme k dispozici hrací karty. Hrají vždy tři děti – dva mají před sebou svou hrací kartu a třetí jim dává slovní signál. Dvěma hráčům dáme víčka, třetímu nastříhané papírky. Třetí dítě jmenuje vždy jedno zvíře na hrací kartě – úkolem zbývajících dvou dětí bude na toto zvíře co nejdříve položit víčko. Ten, komu se to povede dříve, nechává víčko na kartě, druhému obrázek přikryjeme papírkem. Hra se opakuje, dokud nebyla jmenována všechna zvířata. Vyhrává ten, kdo má na své kartě více víček.

□ Skvrny žirafy

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě se orientuje v číselné řadě do 6
- dítě rozezná číslice do 6
- dítě si spojí číslici s počtem puntíků

➤ Pomůcky:

- zalaminovaný obrázek žirafy (2x)
- hrací kostka (2x)
- hnědé papírky zmuchlané do kuličky

➤ Metodický postup:

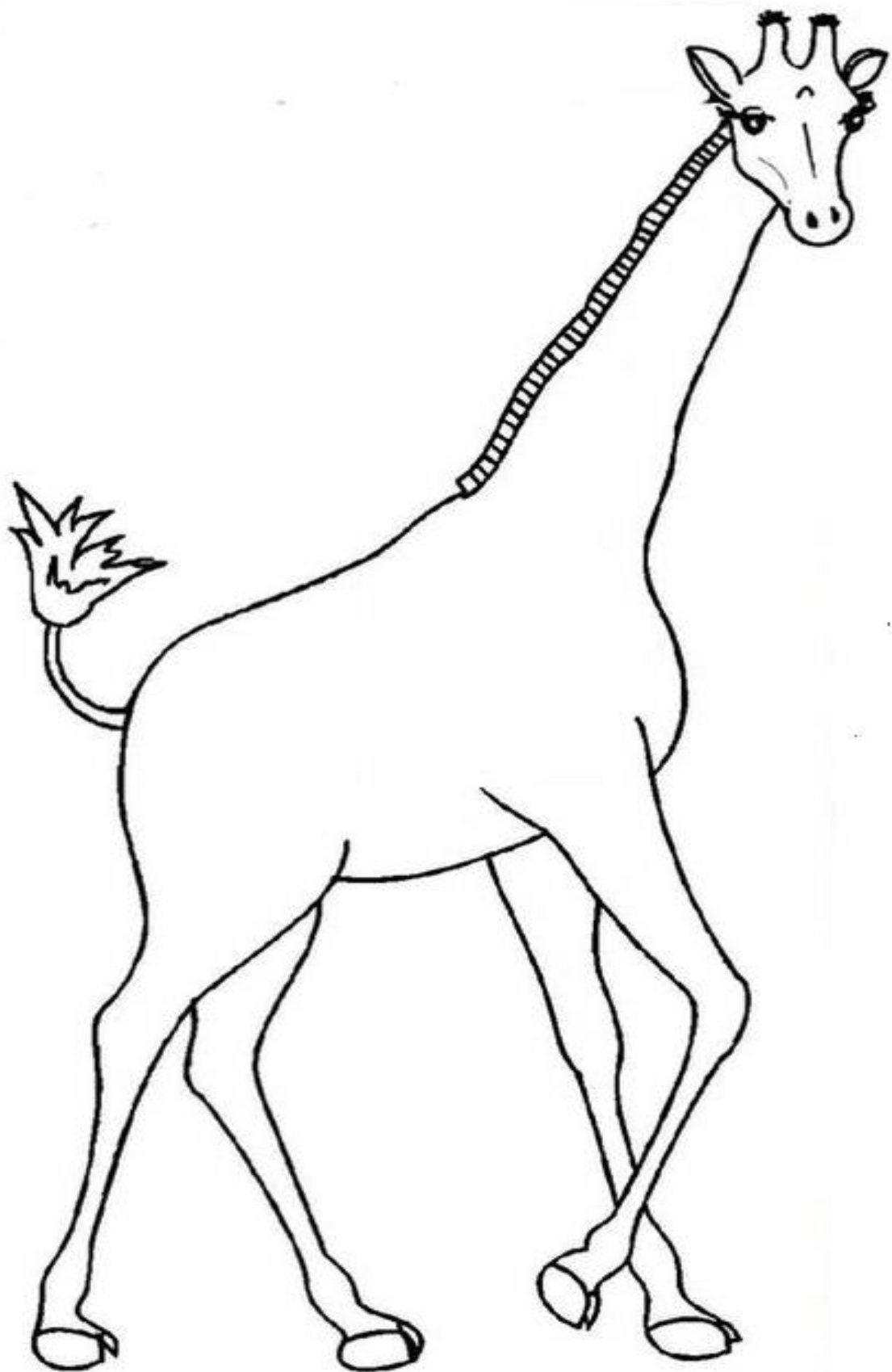
- organizační forma: individualizované vzdělávání

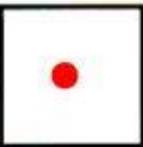
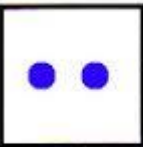
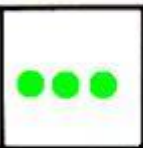

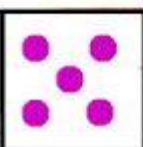
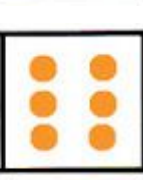
- vzdělávací metoda: metoda slovní (monologická), metoda názorně-demonstrační (předvádění), metoda samostatné práce

Dáme dětem k dispozici obrázek žirafy, hrací kostku a zmuchlané papírky. Úkolem dítěte je hodit kostkou – podle počtu puntíků na hrací kostce najít číslici na žirafě a na ono místo dát zmuchlaný papírek – skvrnu na žirafím těle.

(Pozn.: Pokud si dítě není jisté v číslicích, přiložíme k aktivitě i pomocný list.)

(Pozn.: Po vytisknutí žirafy je třeba napsat na ní jednotlivé číslice a poté teprve zalaminovat.)

1	
2	
3	
4	
5	
6	

2. Ranní kruh

Do ranního kruhu se s dětmi scházíme v 8:30. Účastní se ho všechny děti.

☐ 5 minut v Africe

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě interpretuje z paměti krátký text
- dítě zpívá s klavírním doprovodem

➤ Pomůcky:

- hadrová panenka – černoušek Bubu
- klavír
- noty

➤ Metodický postup:

- organizační forma: frontální vzdělávání

- vzdělávací metody: metoda slovní (monologická), metoda názorně-demonstrační (předvádění)

* všichni sedíme na koberec v kroužku, k dětem mluví černoušek Bubu*

„Jambo, děti! Tak se zase vidíme, dnes už naposledy. Jsem z toho trochu smutný, ale zároveň se těším, že si dnešek ještě společně pořádně užijeme. Co vy na to?! A víte, čím začneme? Stejně jako vždycky – zazpíváme si společně tu naši africkou písničku. Tak si pojdte stoupnout, paní učitelka nás doprovodí na klavír...“

(noty viz Den 1)

☐ V africkém pralesi

➤ Pomůcky:

- hadrová panenka – černoušek Bubu
- zalamované obrázky afrického pralesa

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě poslouchá mluvené slovo
- dítě vyjadřuje vlastními slovy to, co slyšelo
- dítě vysvětluje problém kácení pralesů
- dítě vysvětluje problém pytláctví
- dítě vysvětluje důvody, proč je přírodu třeba chránit
- dítě smysluplně reaguje na otázky

➤ Metodický postup:

- organizační forma: frontální vzdělávání

- vzdělávací metody: metoda slovní (monologická, dialogická), metoda názorně demonstrační (demonstrace statických obrazů)

všichni sedíme v kruhu na koberci

černoušek Bubu promlouvá k dětem

„Kamarádi, hned v pondělí jsme si říkali, jaká zvířata u nás v Africe žijí. Vzpomenete si na některá?“

necháme děti odpovídat

„Ted' bych vám chtěl něco říct o našich pralesech. V pralese rostou různé druhy stromů, palem, rostlin...všechno bez jakéhokoli zásahu člověka. Když strom roste, nechává se růst, když spadne, nechá se ležet. Žije zde spousta zvířat, i některá ta, která jste už jmenovali – různé barevní papoušci, opice, šelmy, různé druhy hadů, pavouků...ale žijí zde i lidé – ty nejprimitivnější kmeny, kterých se moderní svět ještě vůbec nedotkl.

Pralesu se také někdy říká plíce planety. K čemu nám slouží plíce?“

necháme děti odpovídat a ukážeme jim obrázky původního pralesa

„Správně, k dýchání. A i planeta potřebuje dýchat, my potřebujeme dýchat, potřebujeme kyslík a hodně kyslíku produkují právě pralesy. A teď si představte, že se najdou lidé, a není jich zrovna málo, kteří si usmysleli, že pralesy vykáčí – kvůli dřevu, ze kterého se pak vyrábí např. nábytek, nebo kvůli tomu, aby bylo více místa pro stavbu dalších domů. Proč je to ale špatně, co myslíte? Kde se asi zvířátkům bude bydlet lépe?“

necháme děti odpovídat a ukážeme jim obrázky vykáčeného pralesa

„Hlavním důvodem je právě to, že prales je domovem velkého počtu zvířat, velkého počtu rostlin a několika domorodých kmenů. A když jim domov vezmeme, může se stát, že vymřou. Jak by asi bylo vám, kdyby někdo zničil váš domov?

A dalším problémem je pytláctví. Co to vůbec je?“

necháme děti odpovídat

„V pralese jsou nalíčeny různé pasti (nejčastěji drátěná oka) na zvířata, která tam žijí. Zvíře se do pasti chytí a nemůže utéct. Pak přijde pytlák, zvíře zabije a jeho maso nejčastěji prodá. A pak jsou tu ještě sloni, kteří se neloví pro maso, ale kvůli klům – člověk slona zabije, kly mu uřízne a prodá nebo vymění třeba za zbraně. Ze sloních klů se pak vyrábí ozdobné předměty. Chtěl bych, abyste si pamatovali, že přírodu je třeba chránit a starat se o ní – máme jen jednu a pokud si ji zničíme, zničíme domov zvířatům, květinám, ale i sami sobě. Ted' už si ale pojďme zahrát poslední africkou hru...“

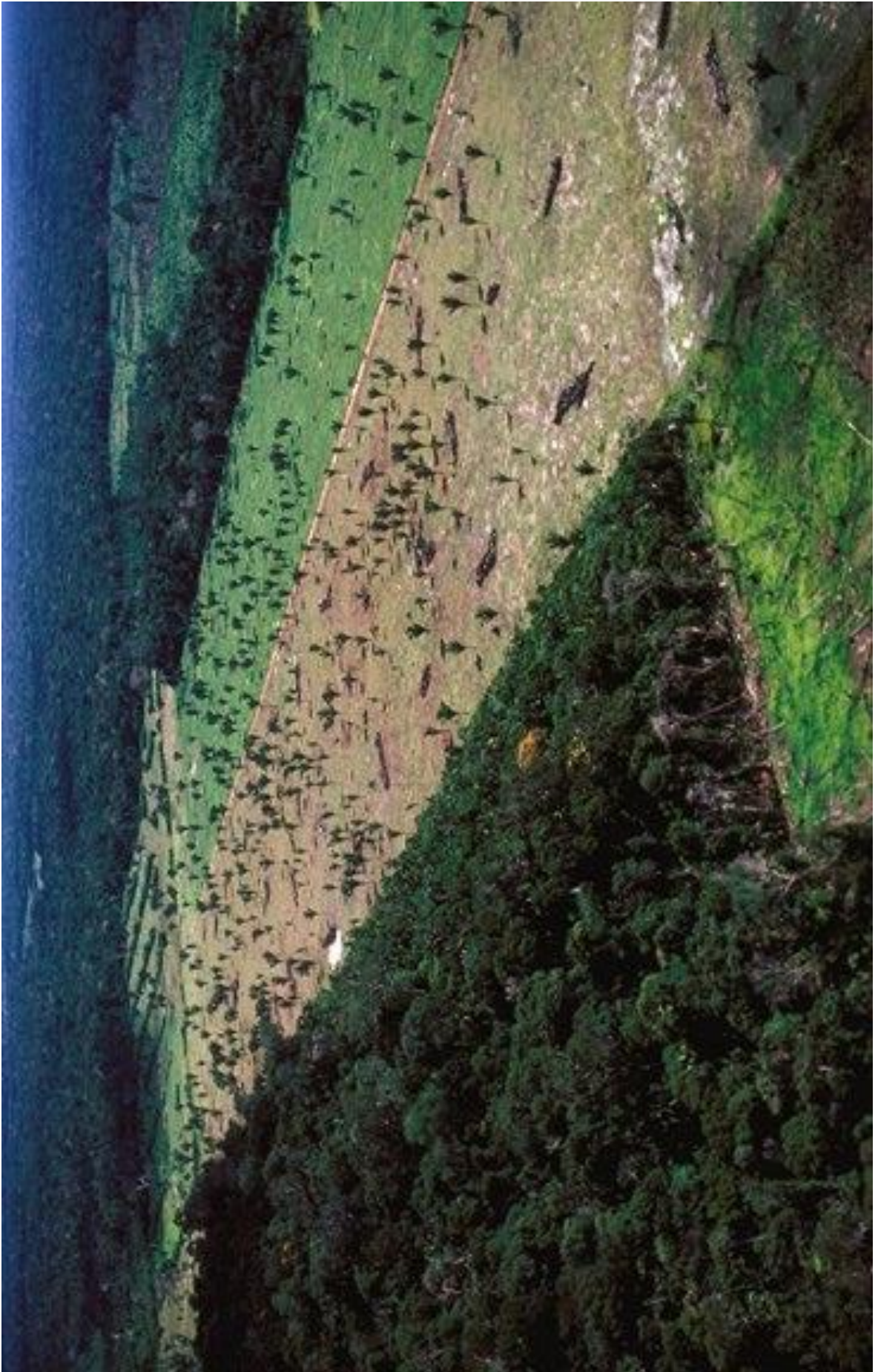

pixers

3. Ranní cvičení

Ranní cvičení navazuje na ranní kruh. Účastní se ho všechny děti. Dbáme především na jejich bezpečnost.

☐ Šaman

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě koordinuje pohyby svého těla
- dítě reaguje na slovní signál
- dítě pantomimicky napodobuje zvířata
- dítě respektuje pravidla hry

➤ Pomůcky:

- hadrová panenka – černoušek Bubu

➤ Metodický postup:

- organizační forma: frontální vzdělávání

- vzdělávací metoda: metoda slovní (monologická), metoda názorně-demonstrační

(předvádění), metoda praktická (návuk pohybových dovedností) metoda hry s pravidly

děti sedí na koberci a promlouvá k nim černoušek Bubu

„U vás je skoro v každé vesnici nebo městě doktor, u nás máme šamany. Věříme tomu, že mají nadpřirozenou sílu, chodíme za nimi, když nás něco bolí a oni nám vždy umíchají nějaký lektvar, nebo masť, kterou se pak mažeme. Věříme také tomu, že šaman má moc někoho zaklít, začarovat. Paní učitelka se teď stane takovým šamanem a bude vás zaklínat do různých zvířat...“

Děti se rozmístí po prostoru. Stojíme uprostřed, děláme rukama, že čarujeme a říkáme „africké zaklínadlo“:

*Hakuna matiky,
jsem šaman z Afriky,
hakuna matiky sám
..... z tebe udělám.*

Vždy jmenujeme nějaké zvíře a úkolem dětí je ho pantomimicky předvést.

4. Hlavní činnost

Po svačince následuje hlavní (řízená) činnost, které se účastní všechny děti.

☐ Co už víme? (2)

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě smysluplně reaguje na otázky
- dítě vede rozhovor

➤ Pomůcky:

- mapa světa
- diktafon

➤ Metodický postup:

- organizační forma: frontální vzdělávání

- vzdělávací metoda: metoda slovní (dialogická), metoda názorně-demonstrační (demonstrace statických obrazů)

* všichni sedíme na koberci v kroužku, uprostřed je mapa světa*

* aktivita současně slouží jako jeden z evaluačních nástrojů projektu – stejná aktivita proběhla první den projektu – pro přesné zaznamenání odpovědí použijeme nahrávání na diktafon*

„*Tak děti, jelikož se naše africké povídání blíží ke konci, ráda bych se vás zeptala, co všechno jste se od černouška Bubu už dozvěděly.*“

* u každé otázky dáme prostor několika dětem*

- *Kde se nachází Afrika? Ukažte na mapě...*
- *Jak říkáme lidem, kteří tam žijí? Jak vypadají?*
  - *Potkali jste někdy nějakého člověka z Afriky? Podle čeho jste ho poznali?*
- *Jaká zvířata tam můžeme potkat ve volné přírodě?*
- *Z čeho jsou většinou postavené domky afrických obyvatel?*
  - *Jak takový dům vypadá? Kdo ho postavil – staví si je lidé sami, nebo je staví velké firmy, zedníci...?*
  - *Čím je domek zařízený? Teče jim voda z kohoutku, svítí jim světla?*
- *S čím si hrají africké děti? Jak vypadají jejich hračky?*
  - *Jak se k nim hračky dostanou? Kde je děti „vezmou“?*
- *Co africké děti dělají, když si zrovna nehrají?*
- *Co lidé v Africe nejčastěji jedí?*
  - *Z čeho vaří? Kde berou suroviny, ze kterých vaří?*

- *Jak vypadá africká škola?*
  - *Chodí do školy všechny děti?*
  - *Proč je důležité chodit do školy?*
  - *Jaké mohou být důvody k tomu, že děti do školy nechodí?*
- *Co se děje v afrických pralesech? Jak je člověk ničí?*
- *Proč je třeba chránit přírodu?*

„Tak to je skvělé, kolik jste si toho zapamatovali! A teď už pojďme na úplně poslední aktivitu, kterou se s Afrikou a vlastně i naším kamarádem – černouškem Bubu – rozloučíme.“

☐ **Přání pro Afriku**

➤ Konkretizované výstupy:

- dítě vybarvuje v daných liniích
- dítě stříhá
- dítě lepí
- dítě smysluplně reprodukuje své myšlenky
- dítě je empatické

➤ Pomůcky:

- hadrová panenka – černoušek Bubu
- velký arch papíru
- pastelky
- nůžky
- lepidlo
- omalovánky zvířat (viz hlavní činnost 1. den)
- omalovánky rostlin (viz hlavní činnost 1. den)
- omalovánky afrických obyvatel (viz hlavní činnost 1. den)
- vytištěná mapa Afriky
- černý fix

➤ Metodický postup:

- organizační forma: skupinové vzdělávání, individualizované vzdělávání

- vzdělávací metoda: metoda slovní (monologická, dialogická), metoda samostatné práce, metoda situační

Dáme dětem k dispozici velký arch papíru a omalovánky. Každé dítě vybarví jeden, dva obrázky, vystříhne a nalepí po obvodu papíru – vytvoří se jakýsi rámeček. Jednomu dítěti dáme za úkol vystříhnout mapu Afriky, kterou nalepíme doprostřed.

Poté si voláme děti po jednom a ptáme si jich, co by popřály Africe. Jejich přání napíšeme na papír, kolem mapy. Když své přání vyslovily všechny děti, sedneme si do kruhu a arch papíru s přáními dáme doprostřed.

všichni sedíme v kruhu na koberci

černoušek Bubu promlouvá k dětem

„Kamarádi, jdu se s vámi rozloučit. Ale nejdříve se pojd'me ještě podívat na ta vaše přání. Já ještě neumím číst, takže musíme poprosit paní učitelku, aby nám jednotlivá přáníčka přečetla.“

přečteme jednotlivá přání

„Achjo, vy jste mě úplně dojali, až se mi chce plakat. Ale nebudu, jsem už přece velký kluk! Kamarádi, doufám, že si na mě ještě někdy vzpomenete, na mě i na ostatní děti z Afriky. A že si budete pamatovat, že ne všechny děti na světě se mají stejně, mají stejné hračky, mají stejné povinnosti, že ne všechny děti mají pořád plná břicha, nebo chodí do školy. Pamatujte si na to, že přírodu je potřeba chránit a že někde tam, v daleké Africe máte jednoho kamaráda, kterému se po vás bude moc stýskat. Tak jambo, kamarádi! Bylo mi s vámi moc hezky...“

Bubu každému dítěti podává ruku a loučí se s ním...

Příloha 2: EVALUAČNÍ LIST PRO PEDAGOGICKÉ PRACOVNÍKY (PLÁNOVACÍ EVALUACE)

HODNOTÍCÍ LIST K PROJEKTU „ČLOVÍČKOVA DOBRODRUŽSTVÍ“

Prosím, projděte si plán pedagogického projektu „Človíčková dobrodružství“ a vyjádřete se k následujícím okruhům:

- Aktuálnost daného tématu
- Vhodnost tématu pro děti předškolního věku
- Zvolené organizační formy
- Zvolené vzdělávací metody
- Adekvátnost vzdělávací nabídky k věku dětí
- Způsob projektování
  - přehlednost plánu projektu
  - odbornost projektu
  - návaznost aktivit
  - jasná formulace metodického postupu
- Vztah naprojektovaných cílů a vzdělávací nabídky
- Náročnost na přípravu pro pedagoga
- Náročnost pro děti z nejrůznějších hledisek
(časová dotace, zvolené aktivity, objem získávaných vědomostí...)
- Soulad s Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání
(školním vzdělávacím programem dané mateřské školy)
  - soulad s obsahem Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání
  - naplnění cílů Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání
  - naplnění kompetencí

Vyplněný hodnotící list pošlete, prosím, na email: lucienulickova@seznam.cz nebo na nulickova.l@msjesenice.cz

Moc děkuji! ☺

**Příloha 3: EVALUAČNÍ LIST PRO PEDAGOGICKÉ PRACOVNÍKY
(PRŮBĚŽNÁ EVALUACE JEDNOTLIVÝCH PROJEKTOVÝCH DNÍ)**

Evaluační list: Tak tě tady vítám	ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	NE
Děti se zapojily do tematické ranní činnosti a vybarvovaly omalovánky.				
Děti přijaly postavičku černouška Bubu s nadšením.				
Děti pozorně poslouchaly vyprávění o Africe, nevyrušovaly.				
Děti správně odpovídaly na otázky.				
Všechny děti se zapojily do hry „Lovec“.				
Děti si osvojily první sloku písničky „Pět minut v Africe.“				
Děti při tvorbě mapy Afriky spolupracovaly.				
Děti dokázaly samostatně popsat, co na mapě Afriky vidí, kdo tam žije, jak to tam vypadá...				
Denní program hodnotím pozitivně.				
Tipy na zlepšení, poznámky:				

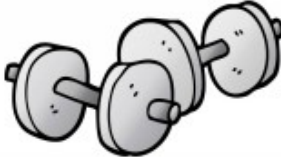

Evaluační list: S čím si hraje Bubu?	ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	NE
Děti se zapojily do tematické ranní činnosti.				
Děti si pamatovaly slova písničky z předchozího dne.				
Děti pozorně poslouchaly vyprávění o hračkách afrických dětí, nevyrušovaly.				
Na dětech bylo vidět, že jsou z nových informací překvapené.				
Všechny děti se zapojily do hry „Lev a antilopa“.				
Děti ve skupině při hlavní činnosti spolupracovaly, dokázaly se domluvit.				
Děti správně rozpoznaly rozdíl mezi hračkou českých a hračkou afrických dětí.				
Děti se do výroby hračky pustily s nadšením a pracovaly samostatně.				
Děti dokázaly pojmenovat materiály, se kterými pracovaly.				
Děti dokázaly pojmenovat příčinu toho, proč děti v Africe nemají stejné hračky jako ony.				
Děti pojmenovaly rozdíl v tom, jak se hračky dostávají k nim a jak k africkým dětem.				
Denní program hodnotím pozitivně.				
Tipy na zlepšení, poznámky:				

Evaluační list: Co jí Bubu?	ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	NE
Děti se zapojily do tematické ranní činnosti.				
Děti sdílely svá nejoblíbenější jídla.				
Děti dokázaly posoudit, která jídla považujeme za zdravá a která nikoli.				
Děti pozorně poslouchaly vyprávění o africkém vaření (jak je to s obchody, s vodou a elektřinou), nevyrušovaly.				
Všechny děti se zapojily do hry „Pěstování obilí“.				
Děti projevovaly zájem o pokrmy africké kuchyně.				
Děti si uvědomily rozdíl mezi českou a africkou kuchyní.				
Všechny děti se zapojily do přípravy afrických placek.				
Všechny děti africké placky ochutnaly.				
Dětem placky chutnaly.				
Děti dokázaly správně pojmenovat suroviny a reprodukovat postup přípravy.				
Děti smysluplně pojmenovaly důvody, proč není správné plýtvat vodou a potravinami.				
Tipy na zlepšení, poznámky:				

Evaluační list: Bubu ve škole	ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	NE
Děti se zapojily do tematické ranní činnosti.				
Děti pozorně poslouchaly vyprávění o africké škole, nevyrušovaly.				
Děti pojmenovaly důvody, proč je důležité chodit do školy.				
Děti smysluplně reagovaly na otázky o africkém školství.				
Děti si uvědomily rozdíly mezi naší a africkou školou.				
Děti se zapojily do hry „Cesta ze školy“.				
Děti prostřídaly všechna centra aktivit.				
Děti potřebovaly dopomoc při „hodině hudební výchovy“.				
Děti potřebovaly dopomoc při „hodině výtvarné výchovy“.				
Děti potřebovaly dopomoc při „hodině zeměpisu“.				
Děti potřebovaly dopomoc při „hodině matematiky“.				
Děti potřebovaly dopomoc při „hodině psaní“.				
Tipy na zlepšení, poznámky:				

Evaluační list: Bubu v přírodě	ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	NE
Děti se zapojily do tematické ranní činnosti.				
Děti pozorně poslouchaly vyprávění o africké přírodě.				
Děti správně identifikovaly důvod, proč je špatné kácení pralesů.				
Děti věděly, co je pytláctví.				
Děti se zapojily do hry „Šaman“.				
Děti smysluplně reagovaly na shrnující otázky. Spoustu věcí si zapamatovaly.				
Všechny děti se zapojily do společného projektu „Přání pro Afriku“.				
Děti smysluplně formulovaly svá přání.				
Děti projevovaly při svých přáních prosociální postoje a empatii.				
Děti se s černouškem Bubu přátelsky rozloučily.				
Tipy na zlepšení, poznámky:				

**Příloha 4: EVALUAČNÍ LIST PRO DĚTI
(PRŮBĚŽNÁ EVALUACE JEDNOTLIVÝCH PROJEKTOVÝCH DNÍ)**

Dotazník pro děti: Tak tě tady vítám		
		

Dotazník pro děti: Co má Bubu?		
		

Dotazník pro děti: **Co jí Bubu?**

Dotazník pro děti: **Bubu ve škole**

Dotazník pro děti: **Bubu v přírodě**

**Příloha 5: EVALUAČNÍ LIST PRO PEDAGOGICKÉ PRACOVNÍKY
(ZÁVĚREČNÁ EVALUACE PROJEKTU)**

Evaluační list: Človíčková dobrodružství	ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	NE
Projekt byl vhodný pro věkovou skupinu 5 – 6 let.				
Organizační formy byly zvoleny dobře.				
Vzdělávací metody byly zvoleny dobře.				
Pedagogické zajištění bylo dostatečné.				
Postavička černouška Bubu byla vhodně zvoleným průvodcem tématem? Děti se na ni těšily ptaly se po ní, pokud zrovna nebyla součástí činnosti...				
Vzdělávací nabídka byla adekvátní věku dětí.				
Byla nějaká činnost, aktivita, která dětem vyloženě nešla? (prosím o slovní vyjádření)				
Děti byly během činností aktivní.				
Děti projevovaly zájem o probíraná témata.				
Jaké činnosti děti zaujaly nejvíce? (prosím o slovní vyjádření)				
Jaké činnosti děti zaujaly nejméně? (prosím o slovní vyjádření)				
O realizaci projektu projevily zájem i učitelky z jiných tříd mateřské školy.				
Tipy na zlepšení, poznámky:				

**Příloha 6: EVALUAČNÍ LIST PRO DĚTI
(ZÁVĚREČNÁ EVALUACE PROJEKTU)**

Dotazník pro děti: „Človíčková dobrodružství“

		
---	---	---

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Mgr. Lucie Nulíčková
Katedra nebo ústav:	Katedra primární a preprimární pedagogiky
Vedoucí práce:	Mgr. Alena Srbená, Ph.D.
Rok obhajoby:	2021

Název práce:	Globální rozvojové vzdělávání v mateřských školách
Název v angličtině:	Global development education at nursery schools
Anotace práce:	<p>Tato bakalářská práce se zabývá globálním rozvojovým vzděláváním v mateřských školách. Jejím hlavním cílem je představit plán pedagogického projektu „<i>Človíčková dobrodružství</i>“, provést jeho plánovací evaluaci a nastínit další průběh evaluačního procesu. Projekt je zaměřen na rozvojová témata, která jsou ve svém podání přizpůsobena dětem předškolního věku.</p> <p>Prezentaci samotného projektu samozřejmě předchází teoretické ukotvení preprimárního vzdělávání na našem území, vymezení globálního rozvojového vzdělávání i projektu jako vzdělávací metody.</p>
Klíčová slova:	globální rozvojové vzdělávání, mateřská škola, projekt, dítě předškolního věku, evaluace, preprimární vzdělávání, vzdělávací metoda
Anotace v angličtině:	<p>This bachelor thesis is about global development education at nursery schools. The main goal is to introduce the plan of the pedagogical project called „<i>Adventure of small human</i>“, realize the planning evaluation and introduce rest of the evaluative process. This project is concentrated on development topics that are adapted to preschool-age children.</p> <p>Before the project's presentation, there are theoretical texts about pre-primary education in the Czech Republic, about</p>

	global development education and finally about the project as the education method.
Klíčová slova v angličtině:	global development education. nursery school, project, preschool-age child, evaluation, pre-primary education, education method
Přílohy vázané v práci:	6
Počet stran:	43 stran, 111 stran příloh
Jazyk práce:	Český jazyk